



# DEGER

“İnsan, ancak  
çalıştığını  
kazanır.”

Mevlana



15

İNSAN

Küçük Çocuk ve  
Şişman Adam

38

MANEVİYAT

Huzur ve Mutluluğun  
Kaynağı Çalışmak

55

HASBİHAL

İpe Un Sermek

56

HİKÂYE

Aynalı Tüfek

## Türk milletinin şanlı tarihinin dönüm noktası: 30 Ağustos

Mustafa Kemal Paşa komutasındaki Türk ordusunun zaferi ile sonuçlanan Büyük Taarruz ve Başkomutanlık Meydan Muharebesi, dünya tarihinin gördüğü en büyük kahramanlık destanlarından biri olarak tarihe geçti



### TÜRK MİLLETİNİN BÜYÜK ZAFERİ 30 AĞUSTOS

#### 1919

Birinci Dünya Savaşı sonrası İtilaf Devletleri Anadolu'yu işgale başladı, ordusunun cephanesi elinden alınan Türk milleti zor durumda bırakılmaya çalışıldı

İtilaf donanması İstanbul'a, Fransızlar Adana'ya, İngilizler Urfa, Maraş, Samsun ve Merzifon'a, İtalyanlar, Antalya ve Anadolu'nun güneybatısına yerleşti

#### 15 MAYIS 1919

İtilaf Devletleri'nin izniyle Yunan Ordusu İzmir'e çıkarma yaptı

Türk milleti, tarih boyunca gösterdiği "millet olma bilinci" içerisinde işgallere karşı Kuvayimilliyeye hareketini başlattı

#### 1920

TBMM'nin açılması üzerine işgal güçleri tüm baskıcı politikalarını Atatürk ve silah arkadaşları üzerine yoğunlaştırdı, özellikle Batı Cephesi'nde hareketlilik başladı

#### 23 AĞUSTOS 1921 – 13 EYLÜL 1921

Yunan ordusu Sakarya'da 22 gün 22 gece süren kanlı çarpışmaların ardından durduruldu

#### 26 AĞUSTOS 1922

Düşman ordusunu tamamen yurttan atmak amacıyla bir yıl kadar süren hazırlık döneminden sonra Başkomutan Mustafa Kemal Paşa, Büyük Taarruz'u başlattı

Topçu ateşleriyle şafak vakti başlayan hareketin devamında, Türk askeri, düşman işgalindeki tüm noktaları birer birer ele geçirdi

#### 30 AĞUSTOS 1922

Büyük Taarruz, Dumlupınar'da Başkomutanlık Meydan Muharebesi'nin kazanılmasıyla sonuçlandı

Ardından Mustafa Kemal Paşa, birliklere "Ordular, ilk hedefiniz Akdeniz'dir, ileri!" emrini verdi

27 Ağustos'ta Afyonkarahisar, 30 Ağustos'ta Kütahya'nın kurtuluşunu 1 Eylül'de Gediz, 3 Eylül'de Emet ve Tavşanlı'nın kurtuluşları izledi, 9 Eylül'de İzmir'de Yunan Ordusunu denize döken Türk ordusu, Mustafa Kemal Paşa'nın emrini büyük bir başarıyla yerine getirdi



CEZA VE TEVKİFEVLERİ  
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YAYINIDIR.

## AĞUSTOS 2020

Yıl: 6 • Sayı: 80  
ISSN: 2687-3656

## SAHİBİ

**Ceza ve Tevkifevleri  
Genel Müdürlüğü Adına**  
Yılmaz ÇİFTÇİ (Genel Müdür)

## YAYIN KURULU

Yılmaz ÇİFTÇİ (Yayın Kurulu Başkanı)  
Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü  
Serdar SEZER (Genel Müdür Yardımcısı)  
Barış ÖNER (Daire Başkanı)  
Dilek ŞİRİN (Tetkik Hâkimi)  
Hakan ERDEM (Yazı İşleri Müdürü ve Editör)

## YAZARLAR

A. Gül AŞIK • Abdullah KAYA  
Bahadır Ahmet ATILA • Celal CEYLAN  
Deniz ÖZYÖRÜK • Ejder TOPAL  
Ferhat ÇELİKER • İpek KOÇ  
Hatice KELEŞ • Murat NAMDAR  
Murtaza AYDIN • Muhsin KURT  
Mehmet VARNALI • Mehmet GÖKCE  
M. Recep KOLCU • Oktay FERİK  
Ramazan SAĞIR • Sibel KARAGÜL  
Suna ÖĞÜR • Şirin Ceren GÖMLEKSİZ  
Yasin YILMAZ • Yaşar İNCİ

## FOTOĞRAFLAR

Cesim ŞEKER • Hüseyin ÖZTÜRK  
Hayri TURHAL • Gökhan SARI

## İLETİŞİM

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Hacı  
Bayram Mah. Agah Efendi Caddesi No:70/1  
Altındağ/ANKARA

**Değer Dergisi Telefon:** (0312) 507 05 67

**Değer Dergisi Faks:** (0312) 223 43 91

**e-posta:** ctedeger@gmail.com

## GRAFİK TASARIM

BrainTurk Reklam Tanıtım Tasarım Ofisi

## BASKI

Ankara Açık ÇiK Matbaası  
İstanbul Yolu 15. km Hava Müzesi Karşısı  
Şaşmaz / Ankara  
**Tel:** (0312) 278 76 10  
**Faks:** (0312) 278 25 68

## MATBAA-BASKI ŞEFİ

Serkan YILDIZ

## YAYIN TÜRÜ

Yerel Süreli Yayın

## BASIM TARİHİ

11/09/2020

# Editörün Notu

Hakan ERDEM  
Değer Dergisi Yazı İşleri Müdürü

**D**eğerli okurlar, her geçen yıl gelişen ve geliştiği dönem içerisinde yaşamın hayati değerlerini sizlerle buluşturan "Değer" dergimizin ağustos sayısındaki konuğu "Çalışkanlık" değerli...

Çalışkan olmak, başarıya ulaşmayı kolaylaştıran en büyük anahtardır. Her birey hayatta başarılar elde etmek ister. Bunun için de çalışıp, çabalaması gerektiğini bilir. Çünkü emek olmadan yemek de olmayacaktır. İçinde emek, çalışmak ve çalışkanlık olan her şey çok değerlidir. Çalışkanlık, insanı hayatta üç şeyden kurtarır. Can sıkıntısı, kötü alışkanlıklar ve yoksulluk. İçinde çalışma olmayan bir hayat ise boşa geçirilmiş demektir.

Çalışkan insanlar hem kendilerine hem çevresindekilere faydalı olan kişilerdir. Bu nedenle çalışkanlığı bir alışkanlık haline getirmeli ve her işimizi zamanında ve en güzel şekilde yaparak başarıyı yakalamalıyız.

Çalışmanın ve çalışkanlığın bir ürünü olan "Değer" dergimizin yayın kurulu ve yazar kadrosu da, siz değerli okurlarımıza öğrenme ve araştırmaya yönelik, genel kültürünüze katkı sağlamak adına gayretli bir çalışma sonucunda makalelerini hazırlamaktadır. İçerisinde aileden çocuğa, bilimden sağlığa, edebiyattan tarihe kadar birçok konuda makale bulunan dergimiz, yazılarını becerikli ve usta kalemlelerin elinde işleyerek sizlerle buluşmaktadır.

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğümüz, "Değerler eğitimi, Değer dergisi, Değer Çocuk dergisi" çalışmaları ile birçok personel, hükümlü-tutuklu ve çocukların eğitimine ve bilgi dağarcığına dokunuşlar yapmakta, her ay yayımlanan dergilerimizde önemli değerler işlenerek milli ve manevi duygularla yazılan makaleler siz değerli okurlarımız için hazırlanmaktadır.

**Hayatımızın her alanında olması gereken çalışkanlığın hepimize yansması ve yaşamımızı kolaylaştırması dileğiyle. Değerle kalın...**

**Çalışkan insanlar  
hem kendilerine hem  
çevresindekilere faydalı  
olan kişilerdir.**

**Bu nedenle  
çalışkanlığı  
bir alışkanlık  
haline getirmeli  
ve her işimizi  
zamanında ve  
en güzel şekilde  
yaparak başarıyı  
yakalamalıyız.**



# Ayın Değeri

## Çalışkanlık



### AİLE

Bu Yaz Tatilinde Neler Yapacağız?



### Hayatın İçinden

Manipölasyonun Farkında Mısınız?



### Spor

Kemankeşlikten Okçuluğa



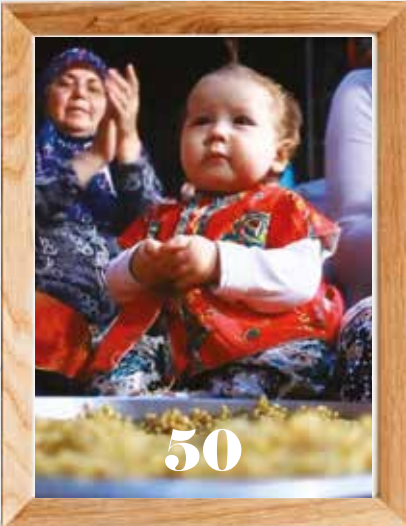
### Maneviyat

Huzur ve Mutluluğun Kaynağı alışmak



### Tarihin Arka Odası

Yıl 1473 Otlukbeli



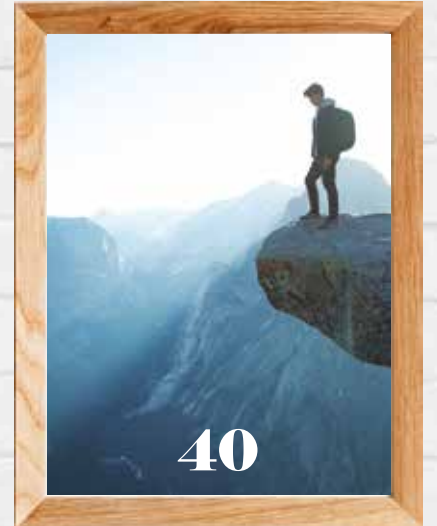
### Kültür ve Gelenekler

Oldukça Dişli Bir Geleneęimiz: Diş Hediği



### Kadın

Yeniden Masal Oluşturmaya alıřmak



### Psikoloji

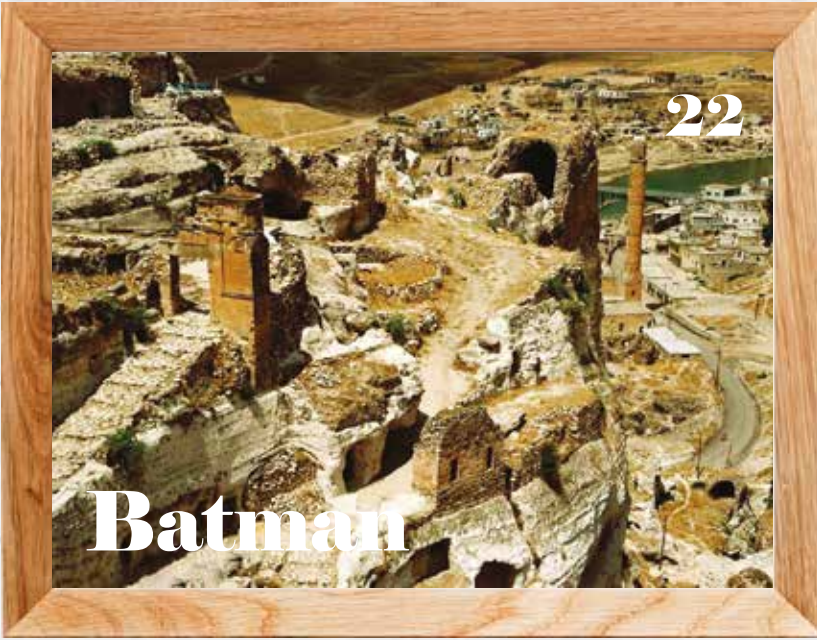
Cesaret: İçimizdeki Gizli Güç

# Ayın Değeri

## Çalışkanlık



Değerli Şahsiyetler  
Farabi



## Batman

Gezi  
Batman



**Siz neredesiniz  
Derginiz orada!**

[www.cte.adalet.gov.tr](http://www.cte.adalet.gov.tr)  
adresinden dergimizin arşivine  
ücretsiz ulaşabilir, indirebilir,  
okuyabilirsiniz.

## İçindekiler

Editörün Notu .....	01
Başyazı .....	05
Değer .....	06
Aile ve Çocuk .....	10
Çocuk .....	12
Hayatın İçinden .....	14
İnsan .....	15
Ayın Önemi .....	16
Kitap Önerileri .....	17
Araştırma .....	18
Sağlık .....	20
Bilim .....	21
Canlılar Alemi .....	22
Gezi .....	24
Foto Değer .....	32
Spor .....	34
Fotoğrafçılık .....	36
Maneviyat .....	38
Psikoloji .....	40
Personelimizden Gelenler .....	42
Tarihin Arka Sokağı .....	44
Değerli Şahsiyetler .....	46
Kültür ve Gelenekler .....	50
Kadın .....	52
Müzik .....	54
Hasbihal .....	55
Hikâye .....	56
Keşif .....	58
Personelimizden Gelenler .....	60
Değer Bulmaca .....	63

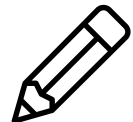


**Siz de  
Değer dergisi  
yazarı olmak  
ister misiniz**

Değer dergisi eğitim, kültür ve yaşam alanı gibi birçok farklı konuda makale içeren tek dergi olarak 6. yılında yazar kadrosunu güçlendiriyor.

Turkcell Dergilik uygulamasında da yer alan Değer dergisi, her sene insanlığın önemli değerlerini konu edinerek topluma karşı sorumluluk görevini yerine getiriyor.

Eğer siz de bu güçlü kadroda yer almak isterseniz, özgeçmişinizle birlikte, bir fotoğrafınızı ve makalenizi [ctedeger@gmail.com](mailto:ctedeger@gmail.com) e-posta adresimize göndermeniz yeterli.





## Değerli Okurlar,

**T**oplumda her bireyin bir hedefi vardır. İnsanlar çalışır, çabalar ve hayatını idame ettirir. Nedir çalışmak? **Çalışmak**, bir hedef uğrunda enerji harcamaktır. Çalışmak, insan bedenini dinç tutan çok önemli bir faktördür. İşte bu çalışmanın sonucunda ortaya çıkan değer çalışkanlıktır.

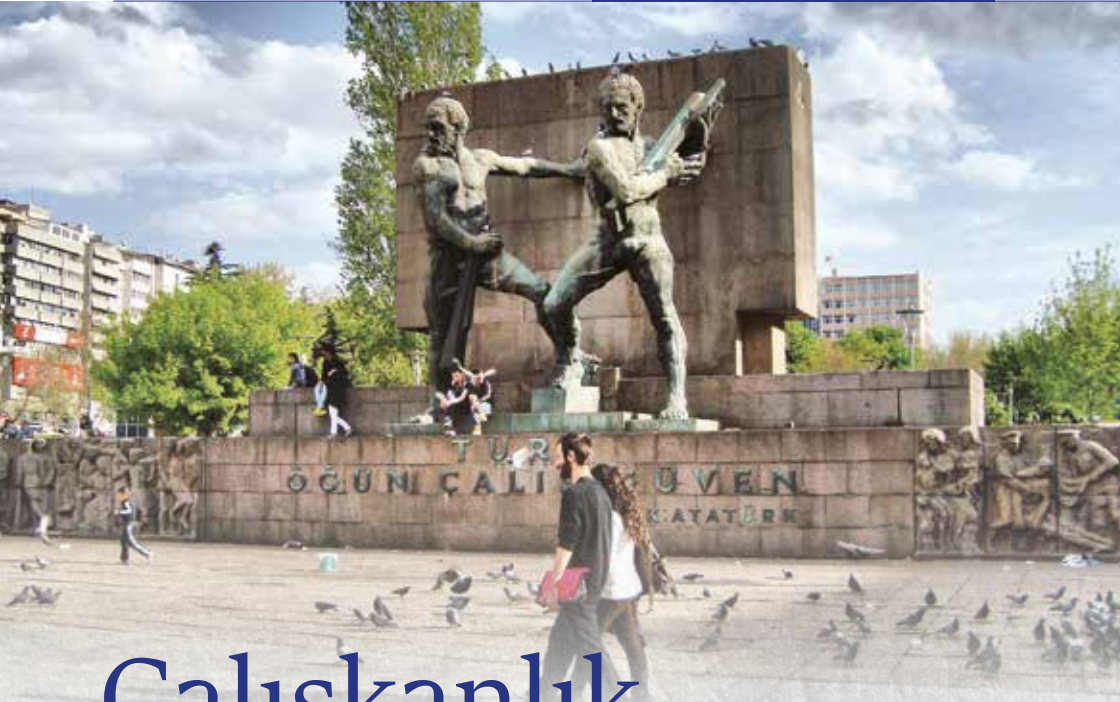
İnsanlar ve toplumların geleceği için çalışkan olmak refahın ön koşuludur. **Çalışkanlık ve çalışma kültürü, bulunduğu toplumun gelişmesini, üretmesini ve kalkınmasını sağlamaya yardımcı olan etkenlerdir.** Bu nedenle çalışkan bir nesil için hepimiz ülkemiz için çalışkanlık ahlakıyla çocuklarımızı yetiştirmeliyiz.

Toplum bilimciler; ailelere, çocuklarının temel karakterinin oluştuğu çağ olan 0-6 yaşları arasında, onların zeki olmalarından çok çalışkanlıklarını önemseyip, bu yönde ilerlenmesi gerektiğini önerirler. Çocuğun zekâsını övmek yerine, onun çalışkanlığını dile getirmenin, onu daima çalışkanlığıyla takdir etmenin çocuğun gelişmesine çok daha olumlu bir katkı yapacağını söylerler. Gelecek nesillerin başar-

maya inanan ve çalışkan olan insanlardan oluşabilmesi adına ebeveynler olarak hepimiz elimizi taşın altına koymaktan çekinmemeliyiz.

Çalışkan olmanın bir başka boyutu da yapılan işin hakkını vermek ve yapılan işi severek yapmaktır. **İçten gelen bir istekle, öz disiplinle çalışmak, yaptığımız çalışmaların başarıya ulaşmasına yardımcı olacaktır.** Çalışkan insanlar, zamanla yaptıkları işi daha kolay yapmaya başlar, işlerinde ustalaşırlar. İnsanın sevdiği ve anlam bulduğu bir işe verdiği emek, zahmet olmaktan çıkar, zevk vermeye başlar.

Tarihimiz çalışkan olan bir milletin neleri başardığının örnekleriyle doludur. **Atalarımız gece gündüz demeden çalışarak bize bu kutsal vatanı emanet etmişlerdir. Kadını, çocuğu, yaşlısı genci ile nice zaferlerin kazanılmasında yardımcı olmuştur.** İşte o zaferlerden biri de tüm dünyaya her yıl gururla haykırdığımız **'30 Ağustos Zafer Bayramı'dır.** Düşmanı yurttan attığımız ve kurtuluşa erdiğimiz bayram olan bu kutlu ayda bütün şehitlerimizi rahmetle anıyor, hepimizi en kalbi duygularla selamlıyorum.



# Çalışkanlık

Kıymetli okurlar; bu ay değer konumuz çalışkanlık ile sizlerle birlikte olacağız. Konumuz aslında hemen herkesin önemine vakıf olduğu, ilkokul çağlarından itibaren telkinlere mevzu olan bir değerimizdir. Bu tarafıyla çalışkanlık kavramı hiç eskimeyecek, değerini kaybetmeyecek, zaman ve mekanla tahdit edilmeyecek kadar hacimli ve günceldir.



dan ilham alarak yazmaya kendini adanmış biri olarak, meseleleri doğru tahlile gayret edeceğiz. Öncelikle şunu ifade etmeliyim ki, **millet kodlarımızda çalışkanlık değeri** çok mühim bir yer işgal etmektedir. Öyle bazı ağızlarda sakil bir şekilde gevelendiği gibi Türk milleti çalışmayı sevmeyen, çalışmaktan hoşlanmayan bir millet değildir. Türk milleti tarih sahnesine çıktığı günden beri her alanda gayreti ile sebkat etmiş, uğruna inandığı değerleri için savaşmış, varlık mücadelesinde azim ve kararlılığı ile rüştünü ispat etmiş necip bir millettir. Eğer Türk milleti bazı yazarların anlattığı gibi çalışmaktan hoşlanmayan bir millet olsaydı tarih sahnesinin kalıcı ve daimi bir aktörü değil, belki sezonluk yanıp sönen, belki de yanmaya bile mecal gösteremeyen topluluklar gibi olur ve nokta kadar dahi varlık emaresi göstermeden tarih sahnesinden silinip giderdi.

**Türklerde çalışkanlık özellikle yerleşik hayata geçmeden evvel, göçebe dönemlerinde ailenin içerisinde, fertler arasında temayüz eden bir değer olarak karşımıza çıkmaktadır.**



**A**ilemizden aldığımız terbiyede, okul çağlarımızda öğretmenlerimizin vurguladığı değerler arasında **çalışkanlık** kavramının yeri doldurulamaz, mahiyeti ise tartışılmaz keyfiyettir.

Bugünkü yazımızda da, diğer yazılarımızda olduğu gibi ayın konusunu **medeniyetimizin çerçevesinden yorumlamaya çalışacağız**. Ayaklarımızı bu topraklara basarak değerlerimizi okumaya, kendi öz kaynaklarımız-





Bütün bu zengin tarih, bütün bu muhteşem mazi, bütün bu azametli devlet hep; azim, gayret, inanmışlık ve çalışkanlık değerlerinin ürünüdür.

Türk milleti Anadolu kıtasında var olduğu bin yıllık geçmişi ve ondan

önce Ön Asya ve Orta Asya'daki kadim varlığını bir takım tesadüflere borçlu değildir. Milletimiz kadim varlığını kendi öz mayasında var olan değerler manzumesine borçludur. Çalışkanlık da bu değerler manzumesinin bir parçasıdır.

### Atasözlerinde Çalışkanlık ve Çalışkanlığın Önemi

Eski Türklerde çalışkanlık özellikle yerleşik hayata geçmeden evvel, göçebe dönemlerinde ailenin içerisinde, fertler arasında temayüz eden bir değer olarak karşımıza çıkmak-

tadır. Aile içerisinde **babanın görevi** ailenin geçimini sağlamak, **annenin görevi** eş, çocuk ve çadırın işlerini yürütmek, **kız çocuklarının annesine**, **erkek çocuklarının babasına yardım etmeleri** gibi davranış biçimleri hep çalışkanlık ile ifade edilen ve övülen davranışlardı.

**Çalışkanlık Türk milletinin karakteristik özelliği haline gelmiştir. Hatta bu durum o dönemin edebi eserlerine, atasözlerine, darb-ı mesellerine, ozanların, aşıkların sazlı, sözlü atışmalarına dâhi mevzu olmuştur.**

Bu noktada özellikle Orta Asya'dan Anadolu'ya uzanan tarihi süreçte Türklerin çalışkanlık ile alakalı **hikmetli sözleri** ağızlara pelesenk, kulaklara küpe olmuş sözlerdir. Bu sözlerden birkaç örnek vermeden önce "*hikmet kelimesinden murat nedir?*"onu izah etmek istiyorum. Misal **Şinasi Durub-i emsal-i Osmaniye** adlı kitabında atasözlerini şu şekilde tarif etmektedir: "*Durub-ı Emsal ki hikmet-ül avamdır. Lisannından sadır olduğu bir milletin mahiyet-i efkarına delalet eder.*" Hikmet sözü birçok anlamda kullanılır.

dığı gibi burada bilmek, anlamak, kavramak, faydalı olanı edininip zararlı olandan kaçınması için düşünüp taşınması anlamında kullanılmış olması kuvvetle muhtemeldir. Bir başka deyişle, **atasözleri** içinden çıkmış olduğu toplumun fikrini, fikri olgunluk seviyesini ve halk felsefesini gösterir. **Atasözleri** bir kültüre ait olan ve o kültürün oluşumu boyunca asırlarca yaşadığı tecrübelerden müteşekkil bütün manevi kazanımları en az sözle, en kısa şekilde anlatan hikmetli sözlerdir.

Kamus-ı Türkî'nin yazarı **Şemseddin Sami'nin Emsal** isimli kitabının giriş kısmında yer alan şu cümle konuyu daha da aydınlatmaktadır: Büyük hikmetler kısa sözlerde bulunur. Yani Anadolu'da



yaygın olan "Az söyle, öz söyle" deyişi de bu minvalde vücut bulmuş bir deyim olarak karşımıza çıkmaktadır.

Hikmeti, atasözlerini ve darb-ı meselleri bu şekilde kısaca izah ettikten sonra **çalışkanlık** bahsimize dönebiliriz. Tarihi seyrimiz içinde her değerimiz için olduğu gibi çalışkanlık değeri için de söylenmiş altın ağırlığında sözler vardır. Bunlar kısa fakat öğreticiliği çok yüksek sözlerdir. Örneğin; "Yigide yetmiş türlü hüner az." sözünde bir kişinin her işten anlamasının, ne iş verilirse o işin hakkından gelmesinin öneminden bahsetmektedir. "İşleyen demir pas tutmaz." sözü de çalışmanın öneminden bahsetmekte, çalışan kişinin atıl, hareketsiz, durağan kişiye göre daha uzun ömürlü ve sağlıklı olacağını işaret etmektedir. **Çalışmak** aynı zamanda **hareket** demektir. Burada hareketten maksat sadece bedeni hareket değildir. Zaman bilgi ve teknoloji çağıdır. O sebeple hareketten murat edilen hem zihni hem de bedeni harektir. **Hareket** kelimesine hamledilen bir diğer kavram ise **bereket**tir. Hareketin olduğu yerde, yani çalışmanın olduğu yerde bereketin olacağı yaygın bir inançtır. Bu sebeple "Nerede hareket orada bereket" şeklindeki atasözü de günümüze kadar ulaşan hikmetli sözlerdendir. Yine dilimizde epeyce kullanılan "Çalışan kişi aç kalmaz" ile "Fakirlik ayıp değil tembellik ayıp" sözleri de çalışmayı teşvik, çalışkanlığa övgü, tembelliği ve miskinliği ise zemmeden manalar taşımaktadır.



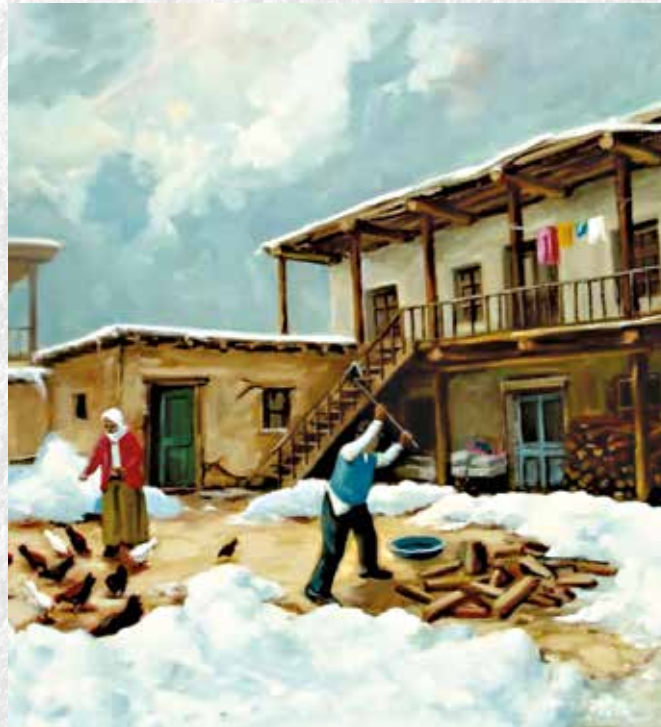


aksini ihtar eden sözlerden biri olan “Yazın gölge hoş kışın çuval boş” atasözünde ise yazı yatarak, miskin ve atıl bir şekilde geçirenlerin kışın aç, bitap ve zahmetli bir hayatlarının olacağı ifade edilmektedir. Çalışmanın övüldüğü tembelliğin ise yerildiği nice atasözleri Türk milletinin her zaman başucu nasihatleri olmuş ve bu hikmetli sözlerin ışığında hareket edilerek hem millet hayatında hem de milletin müesseseseleşmiş hali olan devlet hayatında büyük kazanımlar elde edilmiştir. Konumuzu hulasa edecek olursak, **Türk milletinin anlam deryasında, irfan ve hikmet dünyasında çalışkanlık ile kastedilen insan modeli şöyledir;**

**Çalışmanın övüldüğü tembelliğin ise yerildiği nice atasözleri Türk milletinin her zaman başucu nasihatleri olmuş ve bu hikmetli sözlerin ışığında hareket edilerek büyük kazanımlar elde edilmiştir.**

- *Kişi her ne iş verilirse verilsin en iyisini yapmakla mükelleftir.*
- *Türklerde ayıp olan fakirlik değil tembelliktir.*
- *Bereket; çalışmanın, çalışkanlığın, hareketin öznesidir.*
- *Çalışkanlığın kendisi övülen bir davranıştır.*
- *Türkler lafa değil icraata önem verirler.*
- *“Lafla peynir gemisi yürümez.” ile “Ben lafa değil icraata bakarım.” sözleri bu önemi ispat eden atasözleridir.*
- *Tembel ve miskin insan ise utanç ve zahmet ile dolu bir hayata mahkumdur.*

Türk Dil Kurumunda envai çeşidine tesadüf edeceğimiz bu darb-ı meseller ve atasözleri bize çok eski zamanlardan beri Türklerin çalışmaya verdiği önemi bedihi bir surette ispatlamaktadır. Yine yaz aylarına atfedilen “iş ve çalışma” kış aylarına atfedilen “istirahat ve dinlenme” o dönemin atasözlerinde kendisine çokça yer edinmiştir. Bu istikamette “Yazın sıcakta terleyen, kışın soğukta üşümez” sözü ile eski toplumlarda yaz ayının orak ayı, harman ayı olarak tarif edildiği ve iş yoğunluğunun en fazla olduğu dönemler olarak bilinmektedir. Bu sebeple bu ayları fırsat bilerek çalışan, ambarını tahıl ile dolduran, kışın hazırlığını yaz aylarından itibaren yapanların, kış ayı gelip çatığında rahat edebileceklerini ve hiç kimseye muhtaç olmadan hayatlarını idame ettireceklerini ihtiva etmektedir. Bunun tam



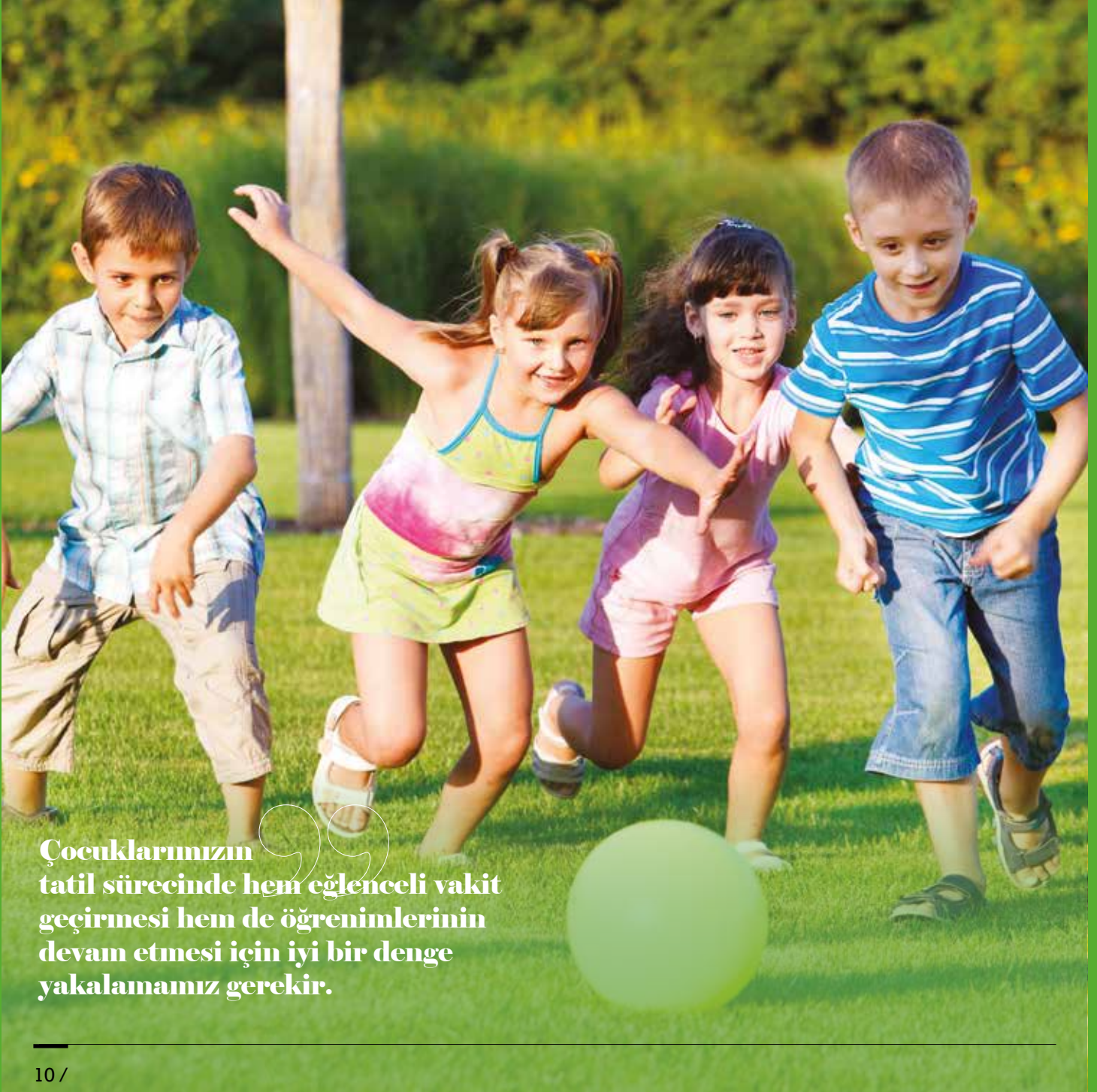
**Türk milleti her alanda gayreti ile sebkat etmiş, uğruna inandığı değerleri için savaşmış, varlık mücadelesinde azim ve kararlığı ile rüştünü ispat etmiş necip bir millettir.**

Sözlerime nihayet verirken her daim ataların izinde, onların hikmet dolu sözlerinin ışığında millet ve devletimiz için çalışarak, çalışmayı karakter edinerek yürümeyi ve bu uğurda bin yıllık mazimizde olduğu gibi çağ açıp çağ kapatan Türk evlatları yetiştirmeyi mevla bizlere nasip eylesin.

# Bu Yaz Tatilinde Neler Yapacağız?

## Çocuklarımızla Pandemi Sürecinde Tatil

**S**evgili Değer dergisi okurları; hepimizin bildiği üzere tüm dünyada olduğu gibi ülkemizi de etkisi altına alan, birçok can kaybına sebep olan **Covid-19** salgını sebebi ile küresel bir salgın sürecinin içerisinde bulunmaktayız. Mart ayında ülkemizde ilk vakanın görülmesi ile birlikte günlük rutinlerimiz, alışkanlıklarımız, düzenimiz, çalışma hayatımız, çocuklarımızın okul hayatı vb. bir anda değişti ve bununla beraber hayata dair yapmış olduğumuz planlarımız, beklentilerimiz yarım kaldı, ertelendi veya iptal oldu. Tüm bu yaşananlar, hastalık ile ilgili endişelerimiz, bu süre ne kadar devam edeceğinin tam olarak bilinmemesi bir belirsizlik sürecini de beraberinde getirdi.



Çocuklarımızın tatil sürecinde hem eğlenceli vakit geçirmesi hem de öğrenimlerinin devam etmesi için iyi bir denge yakalamamız gerekir.

Bütün bunların yanında anne-baba olarak çocuklarımızın okul yaşantısından uzak kalmaları, eğitimin nasıl devam edeceği de ebeveynlerde kaygının artmasına sebep olurken, uzaktan eğitimin sona ermesiyle birlikte çocuklar için **yaz tatili başlamış oldu**. Peki, yaşadığımız bütün yaz dönemlerinden farklı olan bu yaz tatili sürecini çocuklarımız için nasıl verimli bir hale getireceğiz?

Sevgili anne ve babalar bazen yaz tatillerini çocuğun gelecek öğrenim yılına iyi bir şekilde hazırlanacağı, öğrenmek için çokça zamanın olduğu bir dönem olarak görebiliyor ve tatil süreci boyunca çocuklarımız ile ilgili gerçekçi olmayan beklentiler içine girebiliyoruz. Çocuklarımızın tatil sürecinde hem eğlenceli vakit geçirirken hem de bunun yanında öğrenmelerinin de sağlanması için iyi bir denge yakalamamız gerekir.

### >> Uyku Saatlerini Düzenleyin

Tatil sürecinin başlaması ile birlikte çocuklar **geç yatıp geç uyanmaya** alışacaktır sevgili okurlar. Ancak çocuklarımızın düzenlerinin bozulması adına okul döneminde uyuduğu saatten geç olabilmekle birlikte yine bir düzen kurulmuş olması önem taşır.

### >> Doğayı Keşfedin

Bu sene geçirdiğimiz yaz tatilinde daha öncesinde alışkın olduğumuz, çocuğumuzla birlikte gittiğimiz kalabalık tatil ortamları, yerini aile içerisinde yaptığımız aslında ailenin birbirini daha fazla keşfettiği etkinliklere bıraktı. Her ne kadar zorlu bir sürecin içinden geçsek de belki de bu döneme kadar ailemize bu kadar zaman ayırdığımız, birlikte bu kadar paylaşım yaptığımız bir zaman dilimi olmamıştı. Tüm bu paylaşımları daha eğlenceli bir hale getirmenin yollarından biri **doğayı keşfetmektir** sevgili okurlar. Doğa yürüyüşleri yapmak, balık tutmak, piknik yapmak, çadırımızı alarak kampa gitmek, çocuğun doğayla iç içe olmasını sağlayacak ve ev ortamından uzaklaşmak hem size hem de çocuğunuza iyi hissettirecektir. Tüm bunların yanında eğer uygun ortam varsa çocuğun **küçük bahçe işleri** ile ilgilenmesi, toprağı tanıması, tohum ekmesi ya da bahçede olan meyve, sebzeleri toplaması gelişimini desteklerken aynı zamanda çocuğun eğlenceli zaman geçirmesine katkı sağlayacaktır.

### >> Kitap Okuyun

Kitap okumayı bir zorunluluk olmaktan çıkarıp, keyif alınan bir aktiviteye dönüştürmek için en uygun zaman yaz tatilleridir. Siz çocuğunuza **kitap oku-**



ma konusunda iyi bir rol model olur, birlikte kitap okumayı teklif ederseniz, her okuma yavaş yavaş alışkanlığa dönüşecek ve verimli tatilin bir basamağı kazanılmış olacaktır.

### >> Spor Yapın

Çoğu ebeveynin çocuğunu gönderdiği basketbol, karate, yüzme vb. gibi sportif faaliyetlere ne yazık ki pandemi süreci sebebiyle ara verilmek zorunda kalındı. Bu sebeple sürecin gerektirdiği gibi kalabalık bir ortam olmadan **bisiklete binmek, yürüyüş-koşu yapmak, çocuğunuzla birlikte basketbol-futbol oynamak** bu eksikliği tamamlayacak, aynı zamanda çocuğunuz spor yapma alışkanlığı kazanarak bunu hayatının bir parçası yapma yönünde önemli bir adım atacaktır.

### >> Yemek Yapın

Daha çok evde vakit geçirdiğimiz bu süreçte çocuğunuzla birlikte **yemek yapmak**, yeni tarifler keşfetmek,

**Piknik, kamp yapmak, çocuğunuzun doğayla iç içe olmasını sağlayacak ve ev ortamından uzaklaşmak hem size hem de çocuğunuza iyi hissettirecektir.**

çocuğun yaş grubuna uygun olarak mutfakta sorumluluk vermek sizin ve çocuğunuz için eğlenceli bir aktivite olacaktır.

Tüm bunların yanında, yine çocuğunuzun yaş grubuna uygun olarak, hayal gücünüzden de faydalanarak motor becerilerini geliştirici, **elişi, boyama** vb. etkinlikler düzenleyebilirsiniz.

Şunu unutmamak gerekir sevgili okurlar, her ne kadar zorlayıcı bir sürecin içinden geçsek de sürecin ne kadar devam edeceğinin bilinmemesi sebebi ile mümkün olduğunca bu zorlu sürece uyum sağlayabilmek, hem çocuğunuz hem kendiniz için verimli bir yaz tatili geçirmek, yeni öğretim yılı için motivasyon sağlayacaktır. Sağlıkla kalın.

### Kaynaklar

- <https://www.iyihisset.com/cocugunuzla-birlikte-keyifli-vakit-gecirebileceginiz-etkinlikler>
- <https://www.milliyet.com.tr/cocuk/cocuklar-icin-verimli-tatil-nasil-olmalidir-1556378-sitelerinden-erisilmistir>

# Çocuk ve Yas

İnsanlık, kaçınılmaz bazı yaşam olayları ile yaşamaya alışmış hatta çekilen tüm acılara rağmen yaşama olan tutkusu azalmamıştır. Öyle ki; ölüm, deprem, boşanma, felaketler gibi yaşam olayları karşısında dahi insan güçlü kalabilmeyi başarmıştır. Çocukların ise böylesi zorlayıcı deneyimler karşısında nasıl tepki verecekleri net değildir.



**Ö**lüm gibi zorlayıcı, ezber bozan yaşam olaylarında ise verilen tepkiler ve anlamlar kişiden kişiye değişebiliyor. Yaşarken öleceğimizi bilerek hayatımızı devam ettirmemize rağmen ölüm genellikle görmezden geldiğimiz, düşünmekten kaçtığımız ve sevdiğimizize asla yakıştıramadığımız acı bir gerçek. Bu gerçekle yetişkinlerin baş edebilmesi dahi zor iken çocukların dünyasında bunu **anlamlandırmak** ve **ifade** etmek çok daha zor olabiliyor. Çocuklar ile ölüm kavramını konuşurken **çocuğun yaşı, gelişimi ve geçmiş deneyimleri** göz önünde bulundurulmalıdır. Çocuklar aslında ölüm ile ilgili doğru ya da yanlış bazı bilgilere sahiptirler.

Çocuklar izledikleri çizgi filmlerden ya da oynadıkları oyunlardan ölüm kavramını öğrenmektedirler. Çocuğun yaşı ise ölüm ile algısını etkilemektedir. **Bebeklik** döneminde yaşanan **kayıp**, bebek tarafından tam olarak algılanamayacağından, bebeğin **ebeveyn kaybının sonucunda** yaşayacağı yoksunluk tepkilerine ise sağlıklı bir bakım veren ilişkiyle cevap verilebilir. **Bebek** fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarının karşılandığını hissettiği zaman bir süre sonra var olan yokluğa sağlıklı bir şekilde adapte olabilir. **Okul öncesi dönemde** çocuklar ölüm kavramı ile nasıl baş edeceklerini bilmiyorlar. Bu dönemdeki çocukların **zaman kavramı** henüz oluşmadığı ve benmerkezci olmalarından dolayı durumu tam olarak kavrayamazlar.

**Hangi yaşta olursa olsun unutulmaması gereken şey her çocuğun tek olduğu yani olaylara ve kavramlara vereceği tepkinin de farklı olacaktır. Ebeveynlerin bu gibi durumlarda yapması gereken en önemli şey çocuğa sevildiğini ve güvende olduğunu hissettirmektir.**

Çocuğun ölüm ile ilgili sorularına net, sade ve gerçekçi bir dil ile cevap verilirse çocuğun sağlıklı tepkiler verebilmesi sağlanabilir. **Okul dönemindeki çocuklar**, zaman kavramını öğrenmiş olmalarından dolayı ölüm kavramını anlamaları daha kolaydır. Çocuk bu dönemde yaşadığı kaybın acısını yoğun bir şekilde hissedebilir. Bu yaş grubundaki çocuklar ölümün bir son olduğunu ve ölen kişinin geri gelmeyeceğini anlayabilirler.

**Ergenlik** döneminde ise ölüm kavramını çocuk tamamen anlayabilecek olgunluğa ulaşmıştır diyebiliriz. Hangi yaşta olursa olsun unutulması gereken şey her çocuğun tek olduğu yani olaylara ve kavramlara vereceği tepkinin de farklı olacağıdır. Ebeveynlerin bu gibi durumlarda yapması gereken en önemli şey çocuğa anlaşılmasını, sevildiğini ve güvende olduğunu hissettirmektir. Çocuk eski düzeninin değişmeyeceğini, ihtiyaçlarının karşılanacağını hisseder ve farkında olursa bu duruma baş etmekte daha az zorlanacaktır. **Küçük çocuklar** ölüm kavramı ile ilgili genellikle bazı yanlış düşüncelere sahip olabiliyorlar. Ölen kişinin uykuda, gezide olduğunu ya da hasta ve yaşlı insanların sadece ölebileceğini düşünebilirler.

**Çocukların ölüm kavramını en sağlıklı şekilde anlayabilmeleri için** Worden'a göre yapılacak açıklamalar şu şekilde olabilir:

- Çocuk hazır olduğunda iletişim kurma isteğine karşı duyarlı olmak,
- İletişim girişimlerini engellemek,



- Dürüst açıklamalarla yaklaşmak,
- Dinlemek ve duygularını kabul etmek,
- Çok küçük olduklarını söyleyerek sorularını ertelememek,
- Kısa, basit açıklamalarla sorularına yanıt vererek kafalarında daha da karmaşıklık yaratacak açıklamalardan kaçınmak.

Çocukların ölüm karşısında acı çekmedikleri ya da daha az acı çektikleri gibi düşünceler gerçeği yansıtmamaktadır. Zorlayıcı yaşam olaylarından çocuklar da en az yetişkinler kadar etkilenmektedir. **Çocuk yaşadığı acıyı ifade etmekten kaçınıyor ya da bastırıyor olabilir.** Çocuğun acıyı ifade ediş biçimi bizlerden biraz daha farklıdır. Örneğin;

- Okul başarısında değişiklik,
- Çok çabalamasına karşın düşük başarı,
- Uyku bozuklukları, gece kabusları,

- Çalma, saldırganlık, tahrikçilik vb. davranışlar,
- Sıklıkla nedeni açıklanamayan huysuzluk nöbetleri,
- Sosyal içe çekilme,
- Alkol veya madde bağımlılığı,
- Günlük aktivitelerle veya sorunlarla başa çıkmada yetersizlik,
- Israrlı fiziksel şikâyetler,
- Ölüm düşüncesi, iştah kaybı, uyku bozuklukları.

**Çocuklarda bu ve buna benzer sonuçlar ortaya çıktığı zaman profesyonel bir destek alınması gerekebilir.**

#### Kaynaklar

1. Yıldız, A. (2004). Çocuk, Ölüm ve Kayıp. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7 (12) , 125-144
2. Bildik, T.(2013). Ölüm, Kayıp, Yas ve Patolojik Yas. Ege Tıp Dergisi;52(4), 223-229
3. Dernek, S.; Tahta, E.; K, Tahta.(2015).Çocukların Yakınlarının Ölüm Kavramlarını Algılama Üzerine Kurdukları Sistemler ve Oyunlar. Hacettepe Üniversitesi Fakültesi Sağlık Bilimleri Dergisi

**Ebeveynin, ölüm karşısındaki tepkileri çocuk için her konuda olduğu gibi bu konuda da rol model olacaktır.**

Çocukların sağlıklı bireyler olabilmeleri için ailelerin eskiden nasıl davranıyorsa yine aynı şekilde davranmaya devam etmeleri gerekmektedir. Yas çocuğa gelişmesi ve uyanış deneyimi gibi yeni fırsatlar da sunabilir. Hayat her zaman beklentilerimize göre devam etmeyebilir öyle ki çocuklarımızı ünlü bir yazarın da dediği gibi onlara 'gül bahçesi vadetmediğimizi' onların yanında yer alarak yollarına sadece ışık tutabileceğimizi unutmamalıyız.



## Manipülasyonun Farkında Mısınız?

Birisi sizden bir şey istediğinde yapmadığınızda nasıl hissediyorsunuz? Eğer karşı tarafa hayır demekten çekiniyor, istemediğinizi söylerken suçlu hissedip, utanıyorsanız siz de manipüle ediliyor olabilirsiniz.

**M**anipülasyon, birçok kişinin isteklerini elde etmek için diğer kişiyi etkisi altında bırakması, **istediği dışında** davranmaya zorlaması durumudur. Bir ilişkide kadın ya da erkeğin karşı tarafa isteklerini yaptırabilmek için **duygusal baskı** oluşturması ve hareket alanını kısıtlaması da duygusal manipülasyondur.

Manipüle, **etkileme** ya da **yönlendirme** anlamına gelmektedir. Manipüle eden kişi bunu bazen kasıtlı şekilde yaparken bazen de farkında olmadan yapabilir. Manipüle eden kişiler istediklerini yaptırabilmek için karşı tarafa seçim şansını bırakmazlar. Bu baskı manipüle edilen kişide **suçluluk, utanç ve korku** gibi duygular oluşturabilir. Kişi bu durumda kendi zekâsını, iradesini kullanamaz duruma gelir ve bunu fark edemeyebilir.

### Kimler Manipülasyona Daha Açıktır?

Manipüle eden kişinin benmerkezci kişilik yapısı ve manipüle edilen tarafın kişilik özellikleri manipülasyona yatkınlığı belirler. *Başkaları tarafından onay ve kabul görme isteği, olumsuz duygulardan kaçınma çabası, hayır deme konusunda yetersiz olma, özgüven eksikliği ve ilişkilerinde sınır koyamayan kişiler manipülasyona daha açık olabilir.*

### Manipüle Edildiğinizi Nasıl Anlarsınız?

Manipülatörler ilişkilerinde **baskın** taraf olmak isterler ve karşı tarafın algısını istedikleri doğrultuda etkileyebilmek için bazı yollara başvururlar. En çok kullandıkları stratejiler; *yalan söyleme, duygusal sömürü, mağdur görünme, aşığılama, suçluluk hissettirme ve duygusal şiddettir.*

**Bir ilişkide  
kadın ya da  
erkeğin  
karşı tarafa  
isteklerini  
yaptırabil-  
mek için  
duygusal  
baskı  
oluşturması  
ve hareket  
alanını  
kısıtlaması  
da duygusal  
manipülas-  
yondur.**

**Manipüle edildiğinizi anlamamanın ilk yolu** karşınızdaki kişinin sizden bir şey isterken takındığı davranış biçimidir. Mesela; yeterince nazik değilken, sizden bir şey isterken çok mu nazik? Peki, istediğini yapmadığınızda siz nasıl hissediyorsunuz? İçinizde bir suçluluk mu var?

### Kendinizi değerlendirdiğinizde;

- \* Eğer ilişkinizde sıkça yolunda gitmeyen şeyler olduğu hissine kapılıyorsanız,
- \* Eskisine göre özsaygı ve öz güven kaybı yaşıyorsunuz,
- \* Kendi fikir ve değerlerinizi sorguluyorsanız,
- \* Çevrenizde sürekli kurban rolü oynayan kişiler varsa,
- \* Siz de manipülasyona uğruyor olabilirsiniz.

Bu durumda ilk olarak ilişkilerinize sınır koyabilir ve manipüle edildiğiniz kişilerle iletişiminizi gözden geçirerek sınırlandırmayı düşünebilirsiniz.

### Manipüle Edildiğinizi Fark Ettiğinizde;

- \* İlişkilerinize olan bakış açınızın nasıl olduğunu değerlendirin.
- \* İlişkinizin devam etmesini isteyip istemediğinize karar verin.
- \* İlişkinizi sonlandıramıyorsanız sınırlandırmayı düşünün.
- \* Manipülasyonun farkında olduğunuzu karşı tarafa hissettirin.

Kendinize ve kararlarınıza önce kendiniz saygı duyun.



# Küçük Çocuk ve Şişman Adam

Masal başlığı gibi dursa da, bu isimler dünyanın en gerçek, en acı hikâyelerinden birine ait. Mutlu sonla bitmeyen, sadece anlatılagelmiş, hiç yaşanmamış kötü bir hikâyeden ibaret olsaydı dedirten, yazarlarına lanetler yağdırtan, insanı insan olmaktan utandıran kötü bir hikâye...

**A**cı ve dramla dolu bu hikâyenin arkasındaki asıl **kötü ruhun** kim olduğunu, nasıl bir trajediye yol açtığını birazdan okuyacağınız cümlelerle hemen hatırlayacaksınız.

6 Ağustos 1945'te Pazartesi sabahı, saat sekizi on beş geçe **Küçük Çocuk** (*Little Boy*) adlı atom bombası, **Hiroşima'nın üzerine** bırakılır ABD tarafından. Özellikle o saat seçilir çünkü Japonların yoğun olarak dışarıda olduğu saatlerden biridir ve sadece ilk anlardaki ölü sayısı 80 bindir. Birkaç gün sonra da **Şişman Adam** (*Fat Man*) iş başındadır **Nagazaki'nin üzerinde**. Bombaların atılması sanki iyi bir şey yapılmış gibi "*II. Dünya Savaşı Bitiren Olay*" olarak anlatılır kimileri tarafından. Hatta soğuk savaş dönemini başlatması da olumlu yanlarından biri olarak görülür aynı çevrelerce. Oysa **radasyonun etkisiyle ilerleyen gün ve yıllarda bölgede ölümler devam eder ve nesilleri etkileyecek genetik hastalıklar başlar**. Öyle bir ısıdır ki ortaya çıkan, canlı cansız ne varsa hepsini buharlaştırır. Geriye ise ruhlarındaki, bedenlerindeki yaralardan daha çok acı veren yaralarla **Hibakushalar** kalır. Zihnimize birçok fotoğrafla kodlanır aynı zamanda Hiroşima ve Nagazaki. Örneğin; birçoğunuzun da hatırlayacağı gibi ultraviyole ışınlarının ani değişimi nedeniyle merdivende oturan kişiden geriye sadece kişinin gölgesinin

kaldığı fotoğraf... Ya da yakılması için teslim etmek üzere sırtında kardeşinin cansız bedeniyle bekleyen çocuğun fotoğrafı... Ve bu fotoğraflar en katlanılabilir olanlardan. Zira bakarken dahi acı veren sayısız fotoğraf var. Çünkü sadece Hiroşima'da atılan bomba sonrası açığa çıkan 300.000 °C ısı, anında 3 km çapındaki bir alanı yakıp yok eder, sonrasında alana yayılan radyoaktif maddelerin etkisiyle daha ilk saatlerde 80.000 ölü, 100.000 yaralı vardır. En dayanılmazı da çocuklar ve onlarda kalan bedensel ve daha çok ruhsal izler...

Sayfalar dolusu yazılabilir bu gibi insanlık tarihine kara leke olarak geçmiş olaylar hakkında. Yazılsa ne fayda? Uzun lafın kisasını **Nazım Hikmet'e** bıraksam daha iyi olacak bence. Ama öncesinde bir teşekkür bir de dilek hakkımı kullanmak isterim: Tarafsız politikasıyla, I. Dünya Savaşı'ndan yeni çıkmış yorgun Türk milletini, mihver ve müttefik devletlerin tüm baskılarına rağmen II. Dünya Savaşı'ndan uzak tutmayı başaran devlet adamlarımızı saygıyla yad ediyor; çocukla-

rımızın, adı ister nükleer ya da biyolojik, ister sıcak ya da soğuk olsun her türlü savaştan uzak günler görebilmesini diliyorum.

## KIZ ÇOCUĞU

*Kapıları çalan benim,  
Kapıları birer birer.  
Gözünüze görünemem,  
Göze görünmez ölüler.  
Hiroşima'da öleli  
Oluşur bir on yıl kadar.  
Yedi yaşında bir kızım,  
Büyümez ölü çocuklar.  
Saçlarım tutuştu önce,  
Gözlerim yandı, kavruldu.  
Bir avuç kül oluverdim,  
Külüm havaya savruldu.  
Benim sizden kendim için  
Hiçbir şey istediğim yok.  
Şeker bile yiyemez ki  
Kâğıt gibi yanan çocuk.  
Çalıyorum kapınızı,  
Teyze, amca, bir imza ver.  
Çocuklar öldürülmesin  
Şeker de yiyebilsinler.*

Nazım Hikmet



# Dünya Kitapseverler Günü

9 Ağustos Dünya Kitapseverler Günü!

**B**ugünü kim seçmiş, kim belirlemiş bilemiyoruz ama her kimin aklına gelmişse aklıyla bin yaşasın! **Kutladığımız, ithaf ettiğimiz onca gün varken kitapseverleri yâd ettiğimiz bugün olmazsa olmazdı.** Hayatın, dünyanın zor yaşam şartlarında kitaplara sığan, satırların arasında yaşayan **kitapseverleri daha yakından tanıyalım.** Her ne kadar çevrelerindeki birçok kişi onları ve davranışlarını anlamasa da kitapseverler birbirlerini anlarlar. Kitap okumayan insanın gözünde kitapseverleri görelim...

## Sürekli Kitap Almalarına Kimse Anlam Veremez

"Daha geçen gün aldıklarımı okumadın, hepsini aynı anda okuyamazsın, boşuna alıyorsun, okunacak onca kitap varken bunu neden aldın ki?" Nasıl anlatmalı... Kitapların sadece okumak için değil, onlarla yaşamak için de var olduğunu onlara anlatsak, anlarlar mı? Gerçek bir kitapsever bunun bilincindedir ve bazen masanın üzerinde, kitaplıkta duran bir kitap bile ona güven verir.



## Kitaplarının Yerini Değiştirdiğinde Niye Sinirlendiğini Kimse Anlamaz

Sizin "Farkına bile varmaz." düşüncesiyle yerini değiştirdiğiniz kitabı anında fark eder. Onun için kitapların yerinin hepsi zihnindedir. Aradığı kitabı nerede bulacağını bilmek ister. Ayrıca kitapları da bir "canlı" olarak gördüğünden birbiriyle anlaşabilecek kitapları yan yana dizer. Kitapların yerini değiştirmeniz kütüphanenin de dolayısıyla onun da huzurunu bu yüzden bozar.

## En Olmayacak Zamanda/Ortamda Bile Kitap Okuyunca Herkes Sorgular Gözlerle Bakar

Nefes alınamayacak kadar kalabalık bir toplu taşıma aracında, gürültüden kimsenin kimseyi duyamadığı bir kafede, parkta... "Hayır, orada okusan ne olur okumasan ne? Hem okuduğundan ne anlıyorsun ki? düşünceleri de havada uçurur." Hayır! Bir kitapsever kitabın en önemli yerinde kaldırıp çantaya koyarsa o anı kaçıracağını düşünür. Sanki kitapta yaşanan olay canlı yaşanıyor ve o an onu yaşamazsa kaçacaktır. Ayrıca bir kitapsever öyle boş boş oturmayı, etrafını izleyerek yolculuk yapmayı vakit kaybı sayar ve vicdan azabı çeker.



## Ondan Kitap İstendiğinde Hareketleri Biraz Değişebilir

Kesinlikle dünyanın en paylaşımcı, düşünceli insanlarından biridir o. Ama ondan kitap istediğiniz an işler biraz değişir. Bunun sebebi daha önce verip de geri alamadığı kitaplar olabilir. Herkes "ama sen o kitabı okudun, kitaplığında duracağına ben de okuyayım ne olacak?" diye düşünebilirsiniz ama öyle değil. Sizin kitabı ne zaman getireceğiniz belli değildir ve siz kitabı bir kenarda unutursunuz ama bir kitapsever onun yokluğunu hisseder, varlığı ona güç verir. Bu yüzden ondan kitap isterken iki kere düşünmelisiniz.

Kitapseverlerin dünyaları başka bir dünyadır. Kalplerinde sevginin en temizi vardır. Öfkeyle, kinle kalplerini doldurmazlar. Kötü sözden kaçınırlar. Onların geldiği kitap dünyası, böyle öğretmiştir onlara.

Sevelim, sevilelim kitaplarımızı okuyalım ve okumak için insanları teşvik edelim. **Herkesin dünya kitapseverler gününü kutluyorum.**

## Kaynak

1. <http://ozcekim.com.tr/diger/kultur-sanat/dunya-kitapseverler-gunu-hatirina-kitapseverlerin-kimsenin-anlam-veremedigi-ozellikleri/>

## Zamanı Durdurmanın Yolları

### Kaç Ömür Gerek, Yaşamayı Öğrenmek İçin?

**Tom Hazard**'ın tehlikeli bir sırrı var. 41 yaşında sıradan bir tarih öğretmeni gibi görünse de nadir rastlanan bir hastalık yüzünden aslında yüzyıllardır hayatta. **Shakespeare**'le aynı sahnede yer almış, **Kaptan Cook**'la açık denizleri fethetmiş.

Kimliğini değiştirmeye devam ettiği sürece geçmişini geride bırakabilir ve hayatta kalabilir.

Yapmaması gereken tek bir şey var, **âşık olmak**.

İngiltere'nin en önemli yazarlarından **Matt Haig**'in büyük övgü toplayan, 37 dile çevrilen ve yakında **Benedict Cumberbatch** tarafından sinemaya aktarılacak kitabı "*Zamanı Durdurmanın Yolları*" insanın kendini kaybedip tekrar bulmasına dair güzel bir roman.

*Domingo Yayınevi, 2018*

Matt Haig



## Dokunmadan

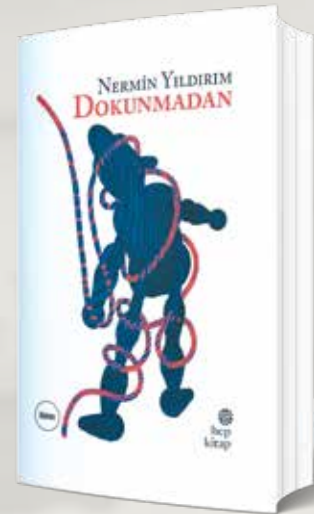
**Adalet**, yirmi dokuz yaşında genç bir kadın. Hayata ve insanlara dokunmadan, ne mutlu ne mutsuz, öylesine yaşayıp gitmektedir. Ta ki doktoru, ölümcül bir hastalığa yakalandığını söyleyene dek...

Hastalığı için kendisini suçlayan Adalet, hayatını didik didik ederek, ilk günahını, masumiyetini kaybettiği ilk gerçek suçunu bulmaya çabalar. Bu uğurda çıktığı yolda kendisiyle de, içinde yaşadığı ülkeyle de yeniden tanışacaktır.

Dokunmadan, kahramanın hayatı sorguladığı, değişimi yaşadığı ve belki de aşka rastladığı sürükleyici bir yolculuğa davet ediyor okuru.

*Hep Kitap Yayınevi, 2017*

Nermin Yıldırım

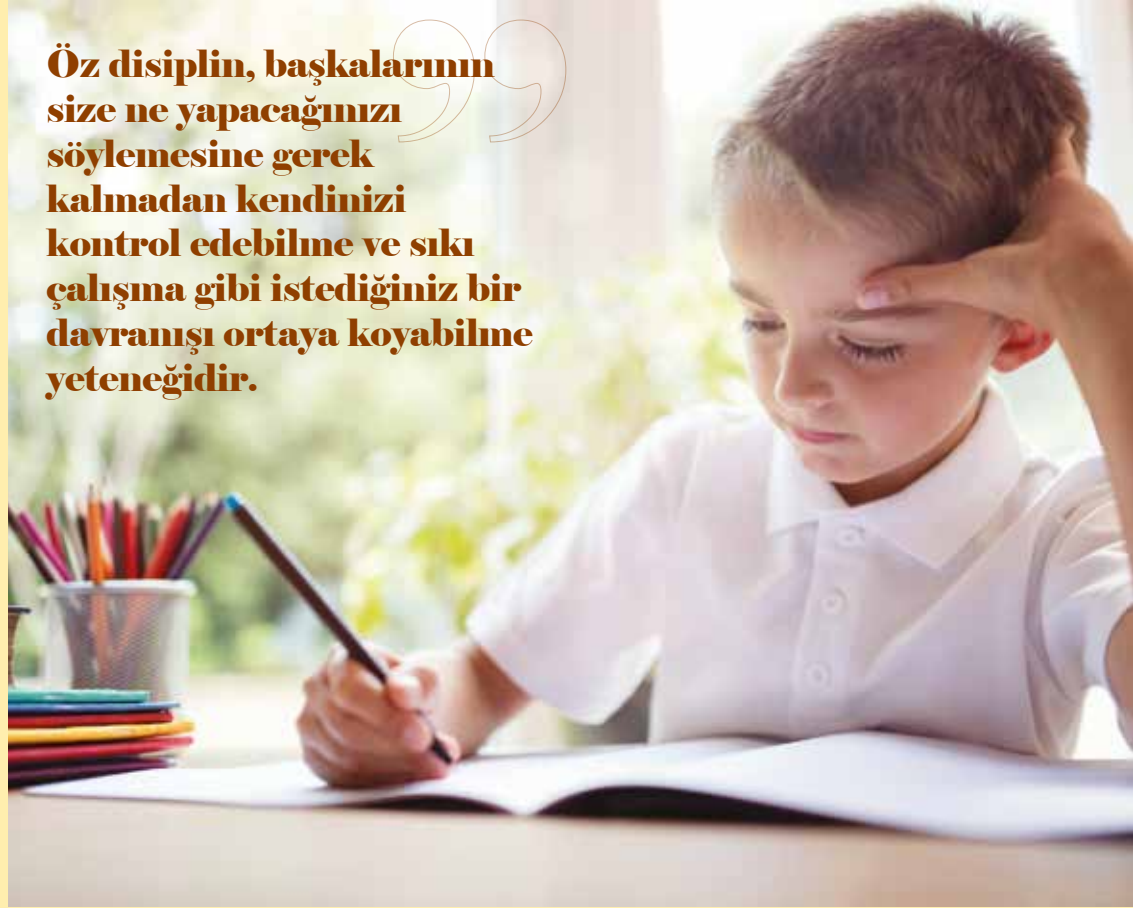


## Gelecek Yaşantıların Belirleyicisi: Öz Disiplin

**T**üm dünyayı etkileyen Covid-19 küresel salgını hayatımızın akışını farklılaştırmaktadır. Kontrollü sosyal hayat kuralları çerçevesinde yeni tedbirler ile hayatımızı sürdürdüğümüz bu günlerde, eğitim-öğretim döneminde sürdürülecek eğitimlerin salgın koşullarına göre nasıl yürütüleceği planlanmaktadır. Pandemi koşullarında da başarının temel unsuru olan **disiplinli çalışma** bu süreçte çok daha önemli hale gelmektedir.

Okul ve aile işbirliğinde sürdürülecek eğitimlerde öğrencilerin başarısı için gerekli olan **öz disiplin** konusunda bilmemiz gerekenleri sizler için derledik.

Disiplin, latince de “*disciplina*” sözcüğünden türemiştir ve “*davranış denetimi*” olarak adlandırılmaktadır. **En çok kabul gören anlamı ile mevcut yasa, kural, ilke ve düzenlemelere uygun davranma** olarak tanımlanabilir. Çocukları eğitmeye çalışırken kullandığımız disiplin yöntemleri onların gelecek yaşantıları için belirleyici olacaktır. **İyi bir disiplin, bireyin baskı altında kalmadan kendini yönetmesini ve özdenetimini hedefler, çocuğa istenilen davranışları öğretir, yeterli bir özdenetim için gerekli olan doğru ahlak anlayışı geliştirmesini sağlar. Disiplin, sadece buyruklar verme, cezalandırma ya da ödüllendirme yoluyla belli bir davranış elde etmek**



**Öz disiplin, başkalarının size ne yapacağınızı söylemesine gerek kalmadan kendinizi kontrol edebilme ve sıkı çalışma gibi istediğiniz bir davranışı ortaya koyabilme yeteneğidir.**

**değildir.** Disiplinin temel amacı çocuğun ebeveynlerinden korktuğu için onların istedikleri şekilde davranması yerine; davranışlarını kendinin belirlemesi, kendi davranışlarını denetlemesi, mekan ve zamana göre doğru olan davranışları belirleyecek kapasiteye ulaşmasıdır.

**Öz disiplin, başkalarının size ne yapacağınızı söylemesine gerek kalmadan kendinizi kontrol edebilme ve sıkı çalışma gibi istediğiniz bir davranışı ortaya koyabilme yeteneğidir.**

**İyi bir disiplin, bireyin baskı altında kalmadan kendini yönetmesini ve özdenetimini hedefler, çocuğa istenilen davranışları öğretir.**

**Bu konuda yaşları 13 olan 140 çocukla yapılan bir araştırmaya göre:** Eylül ayında okul açılırken çocuklara, öğretmenlere ve velilere bir anket doldurtuluyor. Bu ankette çocuğun öz disiplini konusunda sorular yer alıyor. Çocuğun kurallara uyma yeteneği, düşünmeden hareket edip etmediği, anlık haz için gelecekteki daha büyük avantajları feda edip etmediği gibi konuların araştırıldığı bu anket sonucunda her çocuğa belli bir puan veriliyor. Araştırmacılar, 7 aylık süreç sonunda öz disiplini yüksek



olan çocukların o eğitim yılındaki başarılarının diğer çocuklara nazaran daha yüksek olduğunu ve çocukların daha iyi liselere kabul edildiğini buluyorlar.

Çocuklarda öz disiplinin kazandırılmasında **ebeveynlere** önemli görevler düşmektedir. Bu kapsamda aşağıda sıralanan bazı stratejiler, problemleri davranışları önleyici, bazıları iyileştirici ve değişim için bir plân geliştirici olmakla beraber hepsi ebeveynlere pozitif ve etkili bir disiplin yaklaşımını sunmaktadır.

**Ebeveynler ve çocuklar için disiplin, etkili ve doğru temellerde devam eden bir öğrenme sürecidir. Bu öğrenme süreci salgın günlerinde okullarından uzak kalan çocuklar için çok önemlidir.**

## Bu Stratejiler Şunlardır;

### 1 Sevgiyi ifade etme ve koşulsuz sevmek:

Sıcak bir ses tonuyla çocuğa yaklaşma ve onu kucaklama bir sevgi ifadesidir ve çocukların istenmeyen davranışları göstermesini önler.

### 2 Tutarlı olmak:

Görüş birliğinde olan tutarlı ebeveynlerin açık bir şekilde belirlenmiş, süreklilik gösteren kuralları ve sınırları vardır.

### 3 İletişime açık olmak:

Kullanılan kelimelerin ve hareketlerin çocuğa da aynı mesajı verdiğinden emin olunmalıdır.

### 4 Problem davranışı anlamak:

Yapılan iyi bir gözlemlerle ebeveynler, çocuklarının problem davranışlarının neyi ifade ettiğini anlayabilirler.

### 5 Çocukların kendilerini iyi hissetmelerini sağlamak

Çocuklar olumlu ya da olumsuz olmasına dikkat etmeksizin genellikle dikkati çeken davranışı tekrar ettiklerinden yanlış bir denge oluşmaktadır. Olumlu davranışlar karşısında teşekkür etmek, gülümsemek, ne kadar iyi bir iş yaptığını anlatarak ona zaman ayırmak olumlu davranışın tekrar edilmesini ve çocuğun kendini iyi hissetmesini sağlayacaktır.

### 6 Güvenilir bir çevre hazırlamak:

Ebeveynler çocukların çevrelerini tehlikeli materyalleri kaldırarak düzenlemelidir.

### 7 Sınırlar koymak:

Çocuğa yapılımasını istemediği şeyleri belirtmekle beraber yapılması istenilenleri de açıklamalıdır.

### 8 Olayları önceden kontrol etmek:

Büyükler olayları daha başlamadan önlemek ve kötü sonuçlar doğurmasına fırsat vermemek için aktif birer denetleyici olmalıdırlar.

### 9 Problem çözme becerisi kazandırmak:

Her durum için birden çok çözüm olduğu ve her çözümün de sonucu olduğu açıklanmalıdır. Daha sonra denemesi için olumlu çözümler önerilmelidir.

### 10 Fazla müdahale etmemek:

Çocukların yanlış ve zarar verici bir davranışı gözlenildiğinde, en iyisi aşırı tepki vermemektir.

### 11 Çocuğa ve kendinize karşı sabırlı olmak:

Tüm bunları uyguladıktan sonra yapılması gereken bir şey daha vardır; o da yeni iletişim yolları denerken kendinize ve çocuğunuzla karşı sabırlı olmak.



Ebeveynler ve çocuklar için disiplin, pozitif, etkili ve doğru temellerde devam eden bir öğrenme sürecidir. **Bu öğrenme süreci salgın günlerinde okullarından uzak kalan çocuklar için çok daha önemli hale gelmektedir.** Çocuklarımızın sevgimiz, saygımız, güvenimiz ve hoşgörümüz onların zamanla öz denetimli bir kişi olmalarına zemin hazırlayacaktır.

## Kaynaklar

1. [http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli\\_Egitim\\_Dergisi/147/dincer.htm](http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/147/dincer.htm)
2. Aynur İsmayilova, Ailelerin, Hekimlerin, Tıp Fakültesi Öğrencilerinin ve Hemşirelerin Çocuklara Yönelik Disiplin Yaklaşımları, Ankara Üniversitesi, Uzmanlık Tezi, 2017

# Yeni Bağımlılık: Elektronik Sigara

## Sigaranın Zararları ve Sigara ile Mücadele

Sigara, çağımızda en önemli ölümcül alışkanlıklardan biridir. **Günümüzde erken ölüm ve sakatlık için en önde gelen risk faktörleri arasındadır.** Dünyada yılda 6 milyon insanın sigaraya bağlı bir nedenden (*akciğer kanseri, kalp krizi vb.*) dolayı öldüğü ön görülmektedir. **Sigara dumanı aktif içiciler kadar pasif içiciler içinde zararlıdır.** Pasif içiciler, sigara içen kişiler ile aynı ortamı paylaştıklarında yaklaşık 4000 civarında kimyasal gazdan zarar görmektedirler.

Türkiye’de sağlık alanında yapılan başarılı reformlardan biri de sigara ile mücadeledir. Son yıllarda devletimizin sigara kontrolü konusunda gösterdiği üstün başarı ve istikrarlı çalışmaları sayesinde **Türkiye, dünyada en etkili tütün kontrolü uygulayan ülkelerden birisi olmuştur.** *MPOWER (Monitor, Protect, Warn, Offer, , Enforce, Rais kriterleri)*, kriterlerinin tümünü en üst seviyede uygulayan ilk ve tek ülke Türkiye’dir.

## Elektronik Sigara Nedir?

Elektronik sigara (*e-sigara*) toplum sağlığını tehdit eden, salgın bir hastalık gibi gün geçtikçe artan halk sağlığı sorunudur. **Bu “sigaralar” geleneksel sigara gibi bir görüntüsü olan ve sigara içiyormuş gibi bir his veren kalem veya aksesuar şeklinde tasarlanmış bir cihazdır.** Sigara bağımlılığını bırakma yöntemi olarak geliştirilse de Amerikan Gıda ve İlaç Dairesi (FDA) tarafından onaylanmamıştır. Son zamanlarda hem erişkinlerde hem de çocuklarda elektronik sigara kullanımı hem dünyada hem de Türkiye’de 3-4 kat artmıştır. Bu cihazın kullanımının geleneksel sigaradan daha az zararlı olduğu düşünülse de son zamanlarda yapılan bilimsel çalışmalar **e-sigaranın güvenli olmadığını ortaya koymuştur.**

1960’larda popüler olan sigara içiminin son zamanlarda azalmaya başladığı görülmektedir. Fakat tiryakiler sigarayı bırakmadıklarından dolayı normal sigara yerine yeni alternatifler

aramaya başladılar. **Nikotin oranı azaltılmış sigaralar ve nikotin miktarını azalttığı düşünülen filtreler gibi farklı yöntemler geliştirildi.** Nihayetinde gün geçtikçe ilerleyen teknoloji insanları elektronik sigarayla tanıştırdı.

E-sigaraların aerosol/sprey şeklindeki dumanının içindeki nikotin, akciğerlerin derinliklerine yapışabilecek çok ince partiküller, önemli akciğer rahatsızlıklarına neden olabilecek kimyasallardan olan **diasetil aroma** gibi maddeler, uçucu organik bileşikler, **formaldehit, asetaldehit, akrolein, o-Metil-benzaldehit, tolüen** gibi zehirli özelliği olan maddeler içermektedir. Ayrıca ağır metaller, nikel, kalay, kurşun ve kansere yol açan kimyasal maddeler içermektedir. Bununla birlikte sigarada bulunmayan bazı toksik maddeler e-sigara da bulunabilmektedir. E-sigaranın bazı türlerinde nikotin bulunmaz fakat nikotinden daha zararlı kimyasal maddelerin olabileceği unutulmamalıdır!

**Bir bağımlılık türünden kurtulacağın derken başka bir bağımlı türü olmayız!**

Yukarıda açıklandığı gibi e-sigara, geleneksel sigara bağımlılığını bırakma yöntemi olarak geliştirilse de sigara bağımlılığında yararlı olduğu desteklenmemiştir. Ayrıca **geleneksel sigara bağımlılığından kurtulmadan, bir de üstüne e-sigara bağımlısı olma durumu söz konusudur.** Şöyle ki farklı ortamlardan (internet vb.) alınan e-sigaraların içerisinde, uyuşturucu/bağımlılık potansiyeli çok yüksek olan maddeler eklenilmektedir.

Bu nedenlerden dolayı hem geleneksel sigaradan kurtulmak hem de e-sigaradan kurtulmak en doğru seçenek olacaktır. **Bağımlı olmayın özgür kalın...**

# Arama Motorları Nasıl Çalışır?

Kafamızın içinde bir soru işareti olduğu zaman bilgisayarın başına geçeriz ve onu arama çubuğuna yazarız. Hemen hemen her gün, hepimizin gün içinde yaptığı bu eylem nasıl çalışır da bize anlık olarak cevap verir, hiç merak ettiniz mi?



**Belirli bir sorunu çözmek için veya belirli bir işi kolaylaştırmak için algoritmalar yazılabilir. Örneğin; hesap makineleri algoritmalarından oluşur.**

geniş anlamıyla size farklı alternatifler gösteriyor. Örnek vermek gerekirse; "Bugün ne yemek yesem?" algoritmasında arama motoru yemek kelimesini genel anlamıyla çıkarıp size binlerce farklı lokasyonda binlerce alternatif sunabiliyor.

Şimdi birçok bilgiyle bizi buluşturan, günümüzün en popüler arama motoru **Google** aramanın 2019 pazar payı istatistiklerine göre dünyanın en çok tercih edilen arama motorları sıralamasına bakalım;

1. Google Search: %92.96
2. Bing: %2.34
3. Yahoo!: %1.64
4. Baidu: %0.92
5. Yandex: %0.47
6. DuckDuckGo: %0.43
7. Diğerleri: %1.24

İstatistiklere de bakıldığında arama motorlarını etkin olarak kullanıyoruz. Birçok farklı arama motoru olsa da sorularımıza cevap aramaya devam edeceğimiz kesin.

**J**ohn Mac Cornick'in deyişle; "Dünyanın en büyük samanlığı ve biz bu samanlıkta ihtiyacımız olan iğneyi arıyoruz."

Aslında iğneyi bize gösteren sistem bize çok basit görünse de içeriği bir hayli karışık, evet **algoritmalar** bahsediyoruz. Algoritmalar, kabaca tarif edersek işlem basamaklarıdır. Belirli bir sorunu çözmek için veya belirli bir işi kolaylaştırmak için algoritmalar yazılabilir. Örneğin; hesap makineleri algoritmalarından oluşur, "toplama işlemi ve çıkarma işlemi" yazılmış kodlardan

ibarettir ve bu denklemler üzerinde çalışır. **Peki, arama motorlarında nasıl bir algoritma vardır?** Her arama motorunun algoritmasının farklı olmasının yanı sıra temel olarak şöyle sıralayabiliriz;

#### >> Anahtar Sözcükler

Algoritma yazılan cümle üzerinden altın kelimeleri seçer ve ona göre size en uygun linki en üste çıkarır. Girilen verilere göre size en yakın cümleyi arar ve onunla ilgili veriyi size sunar.

#### >> Geçmiş Verinize Göre

Daha önce bir veriyi aratmış ve o linki tıklamışsa-

nız önerilen kısmında ilk o veriye ulaşabileceğinizi göreceksiniz ya da ona benzer anahtar kelimeler kullanmışsanız burada da yine ilk olarak size sistem onu gösterecektir. Daha önce seyahat etmek amacıyla "a" sitesinden uçak bileti satın almışsanız tekrar uçak bileti almanız için sizi o siteye yönlendirmeye çalışacaktır.

#### >> İlgili Verilerine Göre

Aslında yukarıdaki algoritma sistemiyle birlikte çalışabilen bir sistem olarak gözümüze çarpıyor. Yazdığımız cümledeki en genel kelimeyi bularak, sistem kelimeye göre en

## Çöl Gemisi: Deve

En çok merak edilen hayvanların arasında olan develer hakkında sürekli enteresan şeyler duymaktayız. Sizlere bu makalemde develerin enteresan olan tüm özelliklerini açıklayacağım.

**G** enel olarak Arap ülkelerinde ve daha birçok ülkede yaşamakta olan develerin birçok özelliğinden insanoğlu yararlanmaktadır. Develer, farklı ihtiyaçlar doğrultusunda kullanılmaktadır. Deve denilince insanların aklına Arapların gelmesi çok doğaldır. Tabii şu çok önemli bir nokta sadece Arap ülkelerinin değil, tüm ülkelerin bu konu üzerinde durup onların da deve yetiştirmesi gerekmektedir. Çünkü develerin birçok özellikleri insanoğlu için önemli ve faydalıdır.

**Deveyi “özel bir canlı” yapan, en ağır şartlardan bile etkilenmeyen vücut yapısıdır.**

Bu öyle bir vücuttur ki, açlık ve susuzluğa günlerce dayanır. Günler boyu sırtında yüzlerce kilo ağırlıkla yol kat edebilir. **Devenin ağız ve dudak yapısı**, ayakkabı kösesini delemek kadar sivri dikenleri bile rahatlıkla yiyebileceği şekildedir. Dört yüzlü midesi ve sindirim sistemi ise önüne çıkan her şeyi öğütebilecek kadar güçlüdür. Normalde yiyecek sınıfına girmeyen kauçuk gibi maddelerden bile istifade edebilir. Kurak ortamlarda bu özellik çok değerlidir.

Çok ince özelliklerinden bir tanesi kirpikleridir. **Kirpikler**, kapan gibi iç içe geçerek, gözü şiddetli kum fırtınalarına karşı tam korumaya alırlar. Ciddi derecede koruyucu 3 adet kirpiğe sahiptirler. Develerin 3 adet göz kapakları da bulunmaktadır.

Kaynak: <https://dusuneninsanlaricin.com>





**Deve kıvrımlı süngerimsi burun mukozası sayesinde havadaki nemin %66'sını tutabilmektedir.**

**Devenin burnu** çok sayıda köklere ayrılmış kanallardan oluşur. Yaşadığı sıcak bölgelerde havadaki nem miktarı oldukça azdır. Bu nedenle soluduğu havadaki suyu kaybetmemesi gerekir. İşte bu nedenle devenin burnu çok büyük, kıvrımlı, süngerimsi bir dokuyla kaplıdır. Deve kıvrımlı süngerimsi burun mukozası sayesinde havadaki nemin %66'sını tutabilmektedir. Burnun nemi emme özelliği sayesinde nefes aldıklarında çölün 40 dereceyi aşan ısısını 20 dereceye düşürerek akciğerlere yollamaktadırlar. Deve burnunun bir diğer özelliği ise şiddetli kum fırtınalarına karşı kum girmesini engellemek için tıpkı gözlerini kapatır gibi burun deliklerini de kapatabilmesidir.

Bütün vücudunu kaplayan **sık tüyler** çölün yakıcı güneşinin hayvanın derisine ulaşmasına engel olur. Bunlar aynı zamanda soğukta da hayvanın ısınmasını sağlar. Çöl develeri 70 derecelik sıcaklıktan etkilenmezken, çift hörgüçlü develer sıfırın altında 52 derecelik soğuklarda yaşayabilmektedir.

Develerin bacaklarına oranla son derece büyük olan **ayakları** da özel olarak "*dizayn*" edilmiş, hayvan kuma batmadan yürüyebilin diye genişletilip yayılmıştır. Ayak tabanlarındaki özel kalın deri ise kızgın çöl kumlarına karşı alınmış bir tedbirdir.



Bunlar devenin sahip olduğu özelliklerden sadece birkaç tanesidir. Tüm bu bilgilerin ışığında düşünelim: "*Deve, kendi vücudunu çöl ortamına göre kendisi mi ayarlamıştır? Burun mukozasını kendisi oluşturup, tepesindeki hörgücü o mu meydana getirmiştir? Ya da hortum ve fırtınalara karşı göz ve burun yapısını kendisi mi tasarlamıştır? O mu kendisini çöl gemisine dönüştürmüştür?*"

Deve diğer bütün canlılar gibi elbette ki bunları yapamaz. Deve de, diğer bütün varlıklar gibi yaratılmış, çeşitli özelliklerle bezenmiş ve Allah'ın yaratmadaki üstünlüğünün bir delili olarak var edilmiştir. **Deve, bu tür üstün**

**fiziksel özelliklerle yaratılırken, insana hizmetle görevlendirilmiş-tir.** İnsan ise buna benzer yaratılış mucizelerini düşünmek ve yüce Allah'ın şanını gerektiği gibi tanıyıp takdir etmekle görevlidir.

Develerin **kan ve hücre yapısı** da çöl şartlarında uzun süre susuz yaşayabilmelerini sağlayabilecek şekildedir. Bu canlıların vücutlarındaki hücre duvarları, hücrelerinin fazla su kaybetmesini engelleyecek bir yapıdadır. **Kan yapısı** ise devenin vücudunda su minimuma indiğinde bile kan akışında bir ağırlaşmaya olanak vermeyecek biçimdedir. Ayrıca kanında susuzluğa dayanıklılığı arttıran albümin enzimi diğer canlılardan daha fazla miktarda bulunmaktadır.

Develerin bu koşullarda yaşayabilmelerine yardımcı olan bir başka destekleyicileri de **hörgüçleridir.** Hörgüçlerde vücut ağırlığının beşte biri kadar yağ depo edilmiştir. Devenin vücudunda yağın tek bir noktada toplanması, vücudun yağa bağlı olarak her yerinden yoğun oranda su atılmasını engeller. Bu da devenin suyu minimum oranda kullanmasını sağlar.

Yüce Allah ağzı, gözü, burnu ve ayağı gibi daha pek çok olağanüstü özellikleriyle birlikte yarattığı bu hayvana "*Bakmıyorlar mı o deveye, nasıl yaratıldı?*" (*Gaşiye Suresi, 17*) ayeti ile dikkat çekmiştir.

## Bağ Bahçemin Gülü Sensin

Bağ bahçemin gülü sensin  
Zirvelerden akan selsin  
Başım alıp yar diyerek  
Peşin sıra koştuğum sensin

Dicle suyu nazlı akar  
Sevdalanmış bana bakar  
Yâre telaş yakışmıyor  
Her halinde çok nazlar var

Saray bir dağ ucundadır  
Gülüm saray içindedir  
Yücelerden her dem bakar  
Sanki kalbim içindedir

Gülüm gel bir can olalım  
Tenhalarda buluşalım  
Aşk ateşin yaktı beni  
Yaksın artık kurtulalım

(Batman Türküsü)

### Kaynaklar

1. [https://tr.wikipedia.org/wiki/Batman\\_\(il\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Batman_(il))
2. <https://blog.biletbayi.com/batman-tarihi-yerler.html/>
3. <https://www.neoldu.com/batman-in-meshur-lezzetleri-7119h.htm>
4. <https://batman.ktb.gov.tr/TR-56577/tarihce.html>
5. [www.kulturportali.gov.tr](http://www.kulturportali.gov.tr)

# Batman

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin tarihi ve kültürel zenginlikleriyle öne çıkan illerinden Batman; mağaraları, kiliseleri, manastırları ve doğal güzellikleriyle ziyaretçilerine keyifli ve gizemli bir yolculuk sunmaktadır.

**D**icle'nin can verdiği topraklara yayılan ve zengin bir tarihî geçmişe sahip olan Batman; Hasankeyf antik kenti, üç bini aşkın mağara, Orta Çağ'dan kalma tarihî köprü, Eski Çarşı, camii minareleri ve tarihsel anıtlarıyla bir doğa harikasıdır.

## Tarihçesi

Batman'ın tarihi hakkında en eski bilgiler halk hikâyeleri, mitler ve **Herodot** tarihinde verilmektedir. Ortak verilere göre **Med kralı** Abtyages-tin'in torunu **Kyros** karşıtı **Erpagazso** MÖ 550 yılında yenilince Med asilzadeleri arasındaki utancından dolayı Med'lerin yaşadığı **Media** bölgesinin kuzey batı ucundaki topraklarına çekilmek zorunda kalmış. Başka bir görüşe göre de **Kyros**, Pers egemenliği altında kalmamak için bu bölgeye yerleşmiştir.

Karaçalı, sazlık ve bataklıktan oluşan bu bölgenin ortasında yapay bir adacık oluşturup, adına han obası anlamında olan "**Elekhan**" denilmiştir (MÖ 546). **Elekhan** 194 yıl bağımsız ve mutlu bir dönem geçirerek 352 yılında **Büyük İskender'in istilasına** uğramıştır. Daha sonra **Lesepkoslar**, **Partlar**, **Romalılar**, **Sasani** ve **Bizans'ın** hâkimiyetine girmiştir.

1515 yılında, **IV. Murat'ın Bağdat seferi sırasında** kendisine büyük yararlıklar gösteren **Turhan oğlu Mahmut Paşa'ya Elekhanı içine alan Batman suyu ile Botan suyu arasında kalan bölgenin tamamını vermiştir.** Bu gelişmeden sonra Elekhan telaffuz değişikliğine uğrayarak halk dilinde Elah zamanla "**Iluh**" ismini almıştır.

**Elmedine** yerleşim birimi 1926-27 yılı ilkbaharında bugünkü Batman Çayı'nın taşması nedeniyle haritadan silinmiş ve **Iluh köyü Beşiri** ilçesine bağlanmıştır.

**Batman** isminin nereden geldiği hakkındaki bir görüşe göre bugünkü **Batman Çayı'nın** adı 1950'li yılların başında Iluh köyüne veril-

miştir. Yaygın olan görüşe göre de **Iluh köyünün** aşağı kısmında ilk deneme kulesi kurulduğunda TPAO'nun tesislerinin bulunduğu bölgeye bakmaktan gelen **Batman** adı verilmiştir.

1937 yılında bucak haline getirilen **Iluh**, 1940'lı yılların sonları ile 1950'li yılların başlarında bölgede var olan petrol filizlerinin değerlendirilmesi sonucunda Iluh bucağında her alanda büyük gelişme sağlanmıştır.

Bu gelişmeler üzerine 2 Eylül 1957 tarihinde ilçe teşkilatı olarak kabul edilmiştir.

1955 genel nüfus sayımında **Iluh** nüfusunun 4.713 olarak kaydedilmesiyle 2 Kasım 1955 yılında Belediye teşkilatı kurulmuştur. 1990 yılına kadar çok hızlı bir gelişme yaşayan Batman, 16 Mayıs 1990 tarih ve 3.647 sayılı kanunla **Türkiye'nin 72. ili** olma unvanına kavuşmuştur.

## İklimi

İklim özellikleri Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde olduğundan dolayı genel anlamda **Uzak Akdeniz İklimi** kapsamındadır.

Yıllık ortalama yağış miktarı 750–1000 mm civarındadır. **Kışlar** bazen sert ve soğuk geçmektedir. 1 Ocak 2007 tarihinde termometreler -24 dereceyi göstermiştir. **İlkbahar** aylarında Beşiri ve Batman ovalarında bol otluk olup, İç Anadolu Bölgesi ve Doğu Anadolu Bölgesi'nden mevsimlik Küçükbaş ve **Büyükbaş Hayvan besiciliği** göçü almaktadır. Ölçülen en yüksek sıcaklık 48.8 derece ile 10 Temmuz 1962'de kayda geçmiştir. **Yazlar** sıcak geçmektedir. Yaz aylarında bazen şiddetli yağışlarda görülmektedir.



Hasankeyf



Mor Kiryakus Manastırı

Bozikan Kalesi



Raşiye Boğazı Kaya Mezarları



Gerçüş Meyve Bahçeleri



Batman Saat Kulesi



Hasankeyf Kalesi

## Tarihi ve Gezilecek Yerler

### Batman Saat Kulesi:

Batman ilinin merkez ilçesinde bulunan **saat kulesi**. Batman-Kurtalan karayolunda yer alan kule Batman'ın simgelerinden biridir. İki katlı kulenin giriş katında dairesel kemerler yer almakta, üst katta dairesel kemerlerle çevrili dairesel kadranslar yer almaktadır.

### Hasankeyf Kalesi

MS 363 yılında **Bizanslılar** tarafından Dicle Nehri kıyısında inşa edilen **Hasankeyf Kalesi**, Süryani piskoposluğunun merkezi olarak kullanılmıştır. Bizanslıların doğuda yaptığı en sağlam kale olarak bilinmekte olup, ele geçirilmesi zor ve çok korunaklı olmasıyla ön plana çıkmaktadır. Bu sebeple kalenin asıl adı **Hisno Koyfa**, Türkçe anlamıyla **Kaya Kalesi**'dir. Dicle Nehri'nden yaklaşık 200 metre kadar yükseklikte olan kalenin manzarası tüm şehri ayaklar altına seriyor.

### Bozıkan Kalesi

Eski **Sason Kalesi** olarak bilinen **Bozıkan Kalesi**, **Zavasas Dağı**'nın güneyinde **Kapıs** ve **Kus Nehirlerinin** birleştiği noktada bulunan yüksek bir kayanın tepesinde stratejik bir öneme sahip olan bölgede konuşlandırılmıştır. Kaleden günümüze iç kale ve dış sur duvar kalıntıları gelebilmiştir.



Rabat Kalesi

### Rabat Kalesi

4. yüzyılın başlarında **Bizans** ve **Pers** ordusu arasında başlayan savaş sırasında Bizanslılar tarafından savunma amacıyla inşa edilen **Rabat Kalesi**'nden günümüze sadece kuzeydoğu ve kuzeybatı yönlerindeki surlar gelebilmiştir. Kalenin içeriye doğru genişleyen yapısı sebebiyle kullanıldığı dönemde büyük bir topluluğa ev sahipliği yaptığı tahmin edilmektedir. Bu keşfedilmeyi bekleyen tarihi yapıyı ziyaret ederek gün yüzüne çıkmasına katkı sağlayabilirsiniz.

### Pertükan Kalesi

**Sason** ilçesine 4 km uzaklıkta yer alan Pertükan Kalesi, ulaşımın kolay olduğu bir noktada yer alması sebebiyle birçok devletin hâkimiyeti altına girmiştir. Kalenin duvarlarında oluşan çökme ve hasarların savaş esnasında meydana geldiği görülmektedir. Unutulmaya yüz tutmuş bu tarihi yapıyı ziyaret ederek turizme kazandırma çalışmalarına katkıda bulunabilirsiniz.

### Kozluk Kalesi

MS 416 yılında **Pers Hanedanlığı**nun dini merkez olarak kullanması amacıyla kayalık bir tepenin üzerine inşa edilmiştir. İpek Yolu'nun tüm ulaşımını kontrol etmesi itibarıyla bir üs haline dönüşmüştür. Uzun yıllar İran İmparatorluğuna bağlı **Nasturi Piskoposluğu**nun merkezi olarak kullanılmıştır. MS 639 **Müslüman ordusu** tarafından ele geçirilmiş olan Kozluk kalesinin şuan ki görüntüsü oldukça harap bir haldedir.

Kozluk Kalesi



İmam Abdullah Zaviyesi

### İmam Abdullah Zaviyesi

Dicle Nehri'nin kuzey tepesinde bulunan mezarlığın tam ortasında yer almaktadır. Hz. Muhammed'in soyundan gelen İmam Abdullah, MS 638 yılında Hasankeyf kalesini Bizans hâkimiyetinin altından kurtarmak için yapılan İslami akınlarında, ünlü komutan İyaz Bin Ganem'in yardımcısı olarak görev aldığı kuşatma esnasında şehit düşmüştür. Kare şeklinde inşa edilen türbenin yanında bir kule ve mescit yer almaktadır. Türbe ile kule arasında bulunan kapı, 14. yy sanat işçiliği kullanılarak yapılmış olup, şu anda Diyarbakır müzesinde koruma altına alınmıştır. Kültür Bakanlığı tarafından onaylanmış olan **İmam Abdullah Zaviyesi** her yıl haziran ayının ilk haftasında anılmakta olup çevre halk türbe etrafında adaklar adayarak dilekler dilemektedir.

## İbrahim Bey Cami

Caminin girişindeki kapının üzerinde yazan kitabeye göre, 1705 yılında Garzan aşiretinden Murtaza Beyoğlu İbrahim tarafından yaptırıldığı bilinmektedir. Cami minaresi beş köşeli olarak inşa edilmiş olup, mimari açıdan oldukça ince işçiliğe sahiptir. Üç buçuk asırdır varlığını koruyan İbrahim Bey Cami, göz dolduran görüntüsü ile geçmişi günümüze yansıtmaya devam ediyor.

## El Rızk Cami

Dicle Nehri'nin kale ve Hasankeyf köprüsü arasında bulunan El Rızk Cami, 1409 yılında Ebu'l Mefâhir Süleyman tarafından inşa edilmiştir. Camiden günümüze ulaşabilen minarenin üzerinde bulunan Arapça yazılar ve süslemesi hayranlık verici düzeyde güzeldir.

## Mor Kiryakus Manastırı

Mor Kiryakus Manastırı, kim tarafından hangi tarihte yapıldığı bilinmese de tahminen MÖ 5. yüzyılda inşa edildiği düşünülmektedir. Dicle Nehri'nin kıyısından başlayarak Suriye sınırına kadar devam eden ve Hasankeyf piskoposluğuna bağlı bölgeye Turabidin denmektedir. Bölgede yer alan seksene yakın kilise ve manastırlar içerisinde en önemlisidir. Manastır içerisinde İncil'den mesajları içeren iki adet taş kitabe, kilise çanı, el yazması kitaplar ve İnciller Midyat ilçesinde bulunan Mor Gabriel Manastırı'nda koruma altına alınmıştır.



El Rızk Cami



Mor Aho Manastırı



Mor Kiryakus Manastırı

## Mor Aho Manastırı

İlk Çağ Süryanileri tarafından inşa edildiği sanılan Mor Aho Manastırı, halk arasındaki ismiyle Mahar Kilisesi olarak bilinmektedir. Yüzyıllar boyunca cemaatinin olmayışı sebebiyle bakımsız kalması sonucu harabeye dönen manastır, Kültür Bakanlığı tarafından tescillenerek koruma altına alınmıştır. 1500 yıllık köklü tarihi ile ziyaret edilmeyi hak eden yapıyı mutlaka listenize eklemeyi ihmal etmeyin.



## Batman Lezzetleri

**Mumbar Dolması:** Güneydoğu bölgesinde pek çok bölgede yapılmakta olan mumbar dolması Batman'da da çok meşhur bir lezzettir. Batman'la özdeşleşmiş bu yemeği herkes sever mi bilinmez ama Batmanlıların sofralarının vazgeçilmezi olarak bilinir. Bağırsaktan yapılır. İçi temizlenip, haşlanan bağırsağın, içi bulgurla doldurulur.

**Çiğ Köfte:** Yine Güneydoğu Bölgesinin vazgeçilmezi olarak bilinen çiğköfte, Batman'da çok sık yapılan ve sevilen bir yemek çeşididir. Acılısı, acısız bulunup bol baharatlı olarak hazırlanan çiğköfteyi Batman'da hemen her noktada bulmak ve yemek mümkündür.

**Perde Pilavı:** Perde pilavı hem bir görsel şölen hem de lezzetine doyum olmaz bir yemek çeşidi. Batman'a özgü olan perde pilavı yine Batman sofralarının olmazsa olmazı olarak bilinir. Batman'da tüm özel günlerde perde pilavı pişer ve misafirlere ikram edilir.



**Tandır Ekmeği:** Batman'da hala çoğu insan bu tandır ekmeğini tandırda pişirir ve ekmeğin ihtiyaçlarını da böyle karşılarlar. Batman'a gittiğiniz de bu tandır ekmeğinin tadına bakmadan dönmeyin. İşin tüm sırrı tandırda saklı. Herkesin bildiği gibi sade hamur hazırlanır ve tandırda pişirilmeye bırakılır. Tadına doyum olmaz bir ekmektir.

**Sam Böreği:** Batman'da çok sevilen bir hamur işidir. Elde edilen hamur açılır ve arasına kıyma ve pirinçten oluşan bir harç konur. Daha sonra hamur kapatılarak yağda kızartılır. Batman'da her evde bilinen, yapılan, lezzetli Batman'ın meşhur lezzetlerinden bir tanesidir.

**Ayran Çorbası:** Batman'da çok sevilen ve sıkça yapılan bir çorba çeşididir. Ramazanlarda ve bayramlarda her evde pişen ayran çorbasının ana malzemeleri, buğday ve yoğurttur. Batman usulü ayran çorbasının özelliği ise soğuk soğuk yenmesidir.

**İçli Köfte:** Batman'da çok meşhur bir diğer lezzet içli köftedir. İçli köfte her daim çok sevilen ve zahmetli bir yemektir. Batman'da vazgeçilmez olan içli köfte, yapılan hamurun içine kıyma konularak, haşlanarak yenir. Batman usulü içli köfteyi de mutlaka yemenizi tavsiye ederiz.

**Kuru Dolma:** Farklı farklı yörelerde de yapılan kuru dolma Batman'da da çok sevilerek yapılan bir yemektir. Patlıcan ve biberden yapılan dolmaların içi Batman'da et ile doldurulur. Lezzetine doyum olmaz bir yemektir. Mutlaka Batman'da kuru dolmanın tadına bakmalısınız.



Bursa-İnegöl-Kıran Köyü



# Kemankeşlikten Okçuluğa

Birçok spor dalının tarihinin neredeyse insanlık ile aynı olduğunu söyleyebiliriz. Bugün bizlerin spor dalı olarak adlandırdığı birçok fiziksel aktivite, ister araç kullanarak ister araç kullanmadan yapılan aktiviteler olsun insan oğlunun kendisini savunma isteği ya da avcılık faaliyetleri kapsamında değerlendirilebilir.



Osmanlı devletinde okçuluk “kemankeşlik” adıyla anılır. Kemankeşlik; Osmanlı İmparatorluğu döneminde yapılan bir okçuluk sporudur.

Okçuluk sporunun geçmişi **tarih öncesi** çağlara kadar uzanmaktadır. İnsanların genellikle **avcılık** ve savaşlarda kullandığı ok, her medeniyet tarafından geliştirilerek günümüze kadar ulaşmış fakat okun çalışma mantığı ilk icat edilen oktan farklı olmamıştır. Ucu sivri bir dalın gerilme gücünden faydalanılarak fırlatılması ana hedeflerdendir.

Arkeolojik kazılar sonucunda okçuluğun **geçmişinin çok eskilere dayandığı** tespit edilmiştir. **Günümüzde** okçuluk, modern malzemelerle ve teknolojiyi de kullanarak belli kurallar çerçevesinde yapılan bir spor halini almıştır.

**Okçuluk sporu**, 1904 Yaz Olimpiyatları'nda olimpik programa alınmış olup, 1972'den beri aralıksız olarak programlarda yer almaya devam etmiştir.

Okçuluk, **Türk Medeniyetlerinde** çok önemli bir yere sahiptir. At üstünde olanca hızla ilerlerken oku hedefe atmak büyük bir beceri ister; bu beceride Türk devletlerini savaşta düşmanları karşısında üstün duruma taşımıştır. **Ok ve yay** Türk devletlerinde hakimiyetin sembolüdür. Çin kaynakları da eski Türk devletlerinin ok ve yayı kullanmadaki becerilerinden bahseder.

Osmanlı devletinde okçuluk “**kemankeşlik**” adıyla anılır. Kemankeşlik; Osmanlı İmparatorluğu döneminde yapılan bir okçuluk sporudur. Osmanlı ordusu içinde çok büyük bir öneme sahip olan okçuluk-kemankeşliğe Osmanlı padişahları önem verir ve bizzat kendileri de okçulukla uğraşırlardı. Günümüzde dahi bu ilginin belirtisi olarak İstanbul'da bulunan **Ok Meydanı**, Fatih Sultan Mehmet zamanında okçuların-kemankeşlerin talim yapması için bir mekan olarak kurulmuştur. II. Bayezid döneminde okçuluk malzemesi yapan bütün zanaatkarlar İstanbul'da toplanmıştır. Böylece **Okçular Caddesi** ve **Okçular Çarşısı** kuruldu. 16. yüzyıla gelindiğinde sayısı 500'ü aşan ok ve yay imalatçısı atölyesi bulunuyordu.

Ok ve yay sadece savaş, avcılık ve spor faaliyetlerinde kullanılmamıştır. **Sanat dünyamızda da ok ve yay birçok söz sanatında yerini almıştır.** Edebiyatımızda da önemli bir yere sahip olan ok ve yay mazmunu sevgilinin kaşına, kirpiğine, bakışlarına ya da sözlerine de benzetilmiştir.

## “Vehm ilen söyler dil-i mecrûh peykânun sözün İhtiyât ilen içer her kimde olsa yara su”

(Yarası olanın suyu ihtiyatla içmesi gibi, benim yaralı gönlüm de senin ok temrenine, ok ucuna benzeyen kirpiklerinin sözünü korka korka söyler.)

Fuzuli Su Kasidesi

Türk okçuluk tarihine bakıldığında, Fatih Sultan Mehmet ile altın yıllarını yaşadığı gözükmektedir. Fakat ilerleyen yıllarda gelişen teknoloji ve ateşli silahların icadıyla kemankeşlik artık bir hobi ve spor olarak varlığını devam ettirmiştir.

Yaklaşık 7000 yıl önce atalarımız tarafından büyük önem atfedilerek yaşatılan okçuluk bugün zihinsel gelişimde, göz koordinasyonu sağlamada, vücut yapısını düzeltme ve geliştirmede fayda sağlayan bir spor dalı olarak ilgi görüyor.

Hayvan boynuzu, sinir vb. organik maddeler ve ahşap malzemenin sentezi ile imal edilen eski Türk yaylarının inanılmaz teknik güçleri, bugün dahi okçuluk tekniği ile yakından ilgilenen ABD, Avrupa ve Uzak Doğu ülkelerinin teknik adamlarını hayretler içinde bırakmaktadır. Günümüzde ileri teknoloji ile üretilmiş yaylarla 250 metre mesafeye zorlukla ok atılırken, eski Türk yaylarıyla 800-900 metrelere ok atılabildiği bu hayretin en önemli nedenini oluşturmaktadır.

### Yarışmalarda en uzun menzil dereceleri şöyledir:

**Çullu Ferruh** 1223 gez (807,1 m),

**Arap Kemankeş** 1124 gez (741,8 m),

**Sübaşı Sinan** 1109 gez (731,9 m),

**Havandelen** 1235 gez (815,1 m),

**Kaptan Sinan** 1232 gez (813,1 m),

**Benli Karagöz** 1161 gez (766,2 m),

**Deve Kemal** 1205 gez (795,3 m),

**Bursalı Şela** 1271 gez (838,8 m),

**Solak Bali** 1239 gez (817,7 m),

**Tozkoparan İskender** 1281 gez (845,4 m),

**Kazzaz Ahmed** 1037 gez (684,4 m).

Okun boyu “gez” olarak ölçülür. Bir gez yaklaşık olarak 66 cm civarındadır. Çeşitli ahşap malzemelerden yapılır. Ucuna kemik veya demirden uç takılır buna “demren, temren” adları verilir. Okun son kısmına ise “yelek” adı verilir. Genelde kuğu, kartal tüyleri kullanılır. Yay ipine **Tirkeş** ya da **Çile** adı da verilir. Tirkeş genelde koyun bağırsağından olan, ipeğin kalınca bükülmesiyle elde edilen ibrişimden de imal edilir.

Okçuluk sporunda amaç hedefi vurmak olunca okçu da bu spor sayesinde farklı özellikler kazanmaktadır.

- Vücuduna hakim olmayı ve vücudu nasıl kullanması gerektiğini öğretir.
- Adaptasyon ve motivasyonu güçlendirir. Dikkatli ve sabırlı çalışmayı öğretir. Kişinin zihinsel düşüncesiyle fiziki hareketlerini olumlu yönde geliştirebileceğini öğretir.
- Doğru nefes almayı sağlar; kalbin dakikadaki atım sayısını düşürür ve kalbi kuvvetlendirir.
- Atış esnasında okun doğru tutulması ve yere sağlam basma isteği sonucunda el-ayakların orantılı, doğru kullanılmasını sağlar. İnsana dik bir duruş, hareketlerine esneklik kazandırır.

Modern anlamda okçuluk sporunda kullanılan yaylar; fiber, ahşap, karbon veya çelikten imal edilir. **Mirsin** adı verilen yayın esnek maddesi solar kauçuktan yapılır. Oklar ise fiber, karbon, alüminyum veya çelikten olabilir. Oklar birkaç malzemenin birlikte kullanılması ile de yapılabilir.

Okun arkasında geleneksel ok yapımında olduğu gibi oku yönlendiren **3 tane tüy bulunur**. Hedef, çember ve çizgilerle beş renge boyanır. Bu renkler merkezden dışa doğru sırasıyla **sarı, kırmızı, mavi, siyah ve beyazdır**. Her renk şerit de ikiye ayrılır.

Böylece hedef içten dışa doğru 10'dan 1'e inen sayılarla numaralanır. 122 cm çapındaki hedef 90, 70, 60 metre atışlarında, 80 cm çapındaki hedef ise 50 ve 30 metre atışlarında kullanılır. Salon yarışlarında 25 metre uzaklıktaki hedefin çapı 60 cm, 18 metre uzaklıktaki hedefin çapı ise 40 cm olmalıdır. Her ok hedefte vurduğu yere göre puan alır.

Ülkemizin son yıllarda okçuluk sporuna verdiği destek sonucunda, 2019 dünya sıralamasını ABD ve Güney Kore'den sonra Türkiye üçüncü sırada tamamlamıştır. Sporcularımızın uluslararası müsabakalarda elde ettiği başarılar neticesinde Türk okçuluğu en başarılı dönemini yaşamaktadır.



## Fotoğrafçılığa Dair

Değerli okurlar, bu yazımızda sizlerle fotoğrafçılık ile ilgili söylenmiş en can alıcı sözleri paylaşacağım.



Ara Güler

**F**otoğrafçılığın herkes için farklı bakış açısına ve farklı bir duyguya sahip olduğunu düşünenlerdenim. Fotoğrafçılığın duayenleri de kendi düşüncelerini fotoğrafçılık üzerinden edebi bir şekilde ifade etmişlerdir. Duayenlerin söylediği her cümlenin derin manaları olduğunu okudukça anlayacak ve fotoğrafçılık merakınızın daha da artacağına eminim.

**Fotoğrafçılar ve bu sanata değer veren insanların birbirine bakış açılarının ne denli farklı olduklarını bu sözlerden anlayabiliriz**

### İşte o harika sözler;

- En iyi makina en iyi fotoğrafı çekseydi en iyi daktiloya sahip olan da en iyi romanı yazardı. (Ara Güler)
- Eğer hikayeyi sözcüklerle anlatabilseydim, yanımda sürekli bir fotoğraf makinesi taşımaya ihtiyaç duymazdım. (Lewis Hine)
- Fotoğraflar yalan söylemez ama yalancılar fotoğraf çekebilir. (Lewis Hine)
- Fotoğrafçılar ekipman konusunda alıngan olduklarından boyunlarına ve omuzlarına makinalar takarak caka satarlar ama çantalarının ağırlığı yüzünden yengeç gibi yürümek zorunda kalırlar. Ama fotoğrafçılık bundan ibaret değildir. (Don McCullin)
- Fotoğraf, geçmekte olan gerçek anın yakalanmasıdır. (Jacques-Henri Lartique)
- Fotoğrafınız yeterince iyi değilse, yeterince yakın değilsinizdir. (Robert Capa)
- İyi bir fotoğraf, bir hakikati anlatan, ruha dokunan ve izleyiciyi bunu gördüğü için farklı kılan fotoğraftır yani tek kelimeyle etkilidir. (Irving Penn)
- Manzara fotoğrafı bir fotoğrafçı için en büyük testtir; bazen de en büyük hayal kırıklığı. (Ansel Adams)
- Geleceğin cahilleri alfabeyi sökmemeyenler değil, fotoğraf çekemeyenler olacak deniyor. Ama kendi fotoğraflarını okuyamayan fotoğrafçıyı da cahil saymak gerekmez mi? (Walter Benjamin)
- Fotoğrafı makine değil insan çeker. (Henri Cartier-Bresson)

- Fotoğrafçılıkta yetenek uygulama ile kazanılır, satın alma ile değil. (Percy W. Harris)
- Fotoğraf çekmek insanın gözünü, aklını ve yüreğini aynı hizaya getirmesidir. (Henri Cartier-Bresson)
- Saniyenin bir diliminde bir olayı ve nesnelere organize olmuş formlar halinde görmek o olaya gerçek anlamını yüklemektedir. (Henri Cartier-Bresson)
- İyi fotoğraf için kurallar yoktur, sadece iyi fotoğraf vardır. (Ansel Adams)
- Fotoğrafın subjesiyle fazla ilgilenmiyorum, fotoğrafı bir kere çektikten sonra gerisiyle fazla ilgilenmem, avcılar aşçı değildir ki. (Henri Cartier-Bresson)
- Pek çok şey tek bir anlık keyif ve yaşam boyu utanç sebebidir; oysa fotoğraf tek bir anlık utanç ve yaşam boyu keyfi getirir. (Tony Benn)
- Benim fikrimce bir şeyi fotoğraflayana kadar onu gerçekten gördüğünüzü iddia edemezsiniz. (Emile Zola)
- Sadece makineniz ve siz varsınız, fotoğrafınızdaki kısıtlamalar size bağlıdır; çünkü ne gördüğümüz kim olduğumuzdur. (Ernst Haas)
- Amatörler ekipmanı, profesyoneller zamanı, ustalar ışığı düşünür. (Vernon Trent)
- Kamera, insanlara kamera olmadan görebilmeyi öğreten bir enstrümandır. (Dorthea Lange)



Henri Cartier-Bresson



- Fotoğraf makinasının en önemli parçası onun 30 cm arkasında durandır. (Ansel Adams)
- Eğer daha iyi bir fotoğrafçı olmak istiyorsan daha ilgi çekici şeylerin önünde durmalısın. (Jim Richardson)
- İnsanların ruhları ve düşüncelerini fotoğraflamaya çalışırım. Fotoğrafçı olarak insanların ruhlarını çekip almak yerine, onları arabulucu olarak birbirlerine aktardığımı düşünüyorum. Bu karşılıklı bir etkileşim bana göre. (Yousuf Karsh)
- Bir savaş fotoğrafçısı olarak ömrümün sonuna kadar işsiz kalmayı istemedim. (Robert Capa)
- Ben bir fotoğraf çekmek için aylarca dolaştığımı

bilirim. İspanya'yı çok severim. Bu ülke içerisinde istediğim pozları çekebilmek için 10 bin kilometre yol kat ettim. Madrid'de fotoğraf çekebilmek için öncelikle İspanya tarihini iyi bir tarihçi kadar öğrenebilmek gayreti ile yüzlerce eser okudum. Toplumu, insanları, yaşayışlarını araştırdım. Ondan sonra fotoğraf makineme elimi attım ve bir foto muhabiri olarak çalışmaya başladım. Başarının sırrını öğrenmek istiyorsanız siz de bu yoldan yürüyünüz. (Eugene Smith)

- Bana öyle geliyor ki Capa, tüm şüphelerin de ötesinde kameranın soğuk, mekanik bir alet olmadığını kanıtladı. Kalem gibi o da kendisini kullanan adam kadar iyidir. Aklın ve kalbin uzantısı olabilir. (John Steinbeck)
- Birçok fotoğrafçı daha iyi kamera aldıklarında daha iyi fotoğraflar çekeceklerini düşünürler. Daha iyi bir kamera, kalbinde ya da kafanda bir şey yoksa, senin için bir şey yapamaz. (Arnold Newman)



Sebastiao Salgado

- Ben kimseden fotoğraflarımın ışığına ya da tonlarına hayran olmasını beklemiyorum. Ben sadece fotoğraflarımın insanları bilgilendirmesini, onları kışkırtmalarını istiyorum. (Sebastiao Salgado)
- Benim stilim 60 yıl boyunca hiç değişmedi. Ben, biraz diplomat biraz da fotoğrafçı olmak zorundayım. İnsanlar çoğu zaman beni ciddiye almadılar çünkü çok az ekipman taşıdım ve gereksiz telaşe yapmadım. 1949'da evlendiğim zaman karım bana sordu: "Senin gerçek fotoğraf makinen nerede?" Asla bir sürü ekipman taşımadım. Hayattaki düsturum şu oldu: "Sadeliği koru..." Benim fotoğrafçılık anlayışım bu, dikkati çekmemek ve kalabalığa karışmak. (Alfred Eisenstaedt)

Bu içerikte ünlü fotoğrafçıların ve fotoğraf sanatına gönül vermiş kişilerin en güzel sözlerini bir araya getirmeye çalıştım, her söylenen sözün ise manasının ne kadar derin ve anlamlı olduğunu okudukça daha da anladım, yukarıda sözlerine yer verdiğimiz fotoğrafçılar ve bu sanata değer veren insanların birbirine bakış açılarının ne denli farklı olduklarını bu sözlerden anlayabiliriz ancak ortak noktanın fotoğrafçılık olduğunu unutmamalıyız. Çünkü **fotoğraf çekmek sizi dinlendirir, rahatlatır, ufkunuzu açar kısacası sizi siz yapar.**



Lewis Hine



Jim Richardson

## Huzur ve Mutluluğun Kaynağı Çalışmak

"Helalin Hesabı Haramın Azabı Var"



**E**vet sevgili dostlar, bizleri tekrar bir sayıda buluşturan ve kullarını, "Bilsin ki insan için kendi çalışmasından başka bir şey yoktur. Ve çalışması da ileride görülecektir."

(Necm, 43/39-40) ilahi fermanı ile çalışmaya teşvik eden Rabbimize hamd, "Dünya işlerinizi ıslah edip yoluna koyunuz, ahiretinizi de ihmal etmeyip onun için çalışınız."

(İbn Mace, nr. 214) buyurarak dünya ve ahiret dengesinin nasıl olması gerektiğini bizlere hatırlatan ve yaşantısı ile her konuda olduğu gibi çalışma hayatında da bizlere rehber olan kâinatın efendisine salat ve selam ederek başlamak istiyorum bu sayıdaki yazımıza.

Bu yazımızda huzurun kaynağı çalışmaktan bahsetmek istiyorum sizlere. İslam dini

kendisine inananlara sadece ahiret mutluluğunu vaat etmez ve sadece ahiret hayatındaki mutluluk için hükümler getirmez. İslam dini kendine inananlara dünya hayatında da mutlu olmayı vaat eder ve bu mutluluk için hükümler getirir. Allah (cc)'ın koyduğu imani ilkeler, ibadet ilkeleri ve ahlaki ilkeler böyledir.

**"İslam çalışma dinidir."**

Hem dünya hem de ahiret için insana ancak çalıştığının karşılığı vardır. Dünya ahiret dengesi çalışma hayatımızın temelini de oluşturmalıdır. Çünkü bu dengenin olmasını Allah (cc) istemektedir. Allah'ın sana verdiğinden (Onun yolunda harcayarak) ahiret yurdunu iste ama dünyadan da nasibini unutma. Allah sana ihsan ettiği gibi sen de (insanlara) iyilik et.

(Kasas, 28/77.)

**Müslüman tevekkül sahibidir. Maddi vesileleri yerine getirdikten sonra manen yüce rabbimizin desteğini bekler.**



Atalarımız, "Emek olmadan yemek olmaz." demişler. Çalışmak, insan olmanın gereğidir. İnsan hayatını idame ettirebilmesi için çalışmak, rızkını temin etmek zorundadır. Daha çocukluğumuzda okumayı ilk öğrendiğimiz yıllarda okulda öğretmenlerimiz bizlere çalışmanın önemini anlatmak için **ağustos böceği ile karıncanın** hikâyesini anlatmışlar, bizleri daha hayatın başında çalışmaya, üretmeye teşvik etmişlerdir. Hayat mücadelesi bir bayrak yarışıdır. Atalarımızdan aldığımız emanetleri daha da geliştirerek bizden sonraki nesillere aktarmak zorundayız. İmkânı varken çalışmayan insan imkânını kaybettiği yıllarda başkasının eline bakmak zorunda kalmaktadır. Atalarımız, **"Ağustosta gölge kovalayan, zemheride karnını ovalar."** sözüyle ne güzel özetlemiştir konuyu. **"Bilginin efendisi olmak için çalışmanın uşağı olmak gerekir."** (Balzac) sözü de yine hayatımıza yön veren, geleceğimizi ve önümüzü aydınlatan sözlerden biridir.

Aynı zamanda çalışmak insanı meşgul eder. **Çalışan insan üretken insandır. Sadece kendisi için çalışmaz etrafında olan insanlara, dahası tüm yaratılmışlara**



**faydalı olmak için mücadeleye eder. Çalışan insan fenalık yapmaya fırsat bulamaz. Çalışmayan ya da boş işlerle meşgul olan insan ise kendini kötülük yapmaktan alıkoyamaz. Hz. Ali (r.a) "Çalışan fenalığa vakit bulamaz, boş oturan ise fenalıktan kurtulamaz."** buyurmuştur.

Değerli dostlar, meşru şartlar dairesinde çalışmak ibadettir. Allah'ın koyduğu kurallara göre yapılan iş/ ticaret helaldir ve ibadettir. Âmir, memur, işçi mesaisine riayet ediyorsa, mesai süresi ibadet mertebesindedir. İşçi, esnaf vb. aldığı ücretin hakkını veriyorsa hep böyledir. Yoksa ibadetini ihmal eden birçok insanın yaptığı gibi kulluktan uzaklaşmanın mazereti hâline gelmemelidir. **"Dinimizde çalışmak da ibadettir. Ben çocukluğumun rızkını temin için çalışıyorum."** mazeretiyle yapılan tembellik örtbas edilmemelidir.

Çalışıp, kazanmak her Müslümana farzdır. Hatta kâinatın efendisine göre: **"Kimseye muhtaç olmamak ve ana-baba, çocukluğunu da muhtaç etmemek için işe gidenin her adımı ibadettir."** (Taberani)

Peygamber Efendimiz buyurduğuna göre: **"Bir Müslüman, Allah'ın rızasını umarak ailesinin geçimini sağlarsa, yaptığı harcamalar onun için birer sadaka olur."** (Müslim, Zekât 48)

**"Bir kimsenin kendisi ve ailesi için yaptığı harcamalar da bir sadakadır ve harcamaya öncelikle kendi ailesinden başlamak, akrabasını ve yakınlarını gözetmek gerekir."** (Buhârî,

Zekât 18)



Allahü teâlâ, yaratılan her canlının rızkını ezelde takdir etmiş, ayırmıştır. **Alacağımız nefeslerimiz belli olduğu gibi her insanın rızkı da bellidir. Rızk hiç değişmez, eksilmez veya çoğalmaz. Kimse kimsenin rızkını yiyemez. Hiç kimse kendi rızkını yiyip, bitirmeden ölmez. Bir kimse çalışır, rızkını helal yoldan ararsa ezelde belli olan rızkına helalinden kavuşur. Allah'ın verdiği nimetlere şükreder Allah (cc)'da verdiği nimeti bereketlendirir ve artırır.**

Eğer rızkını Allah'ın yasak ettiği yerlerde ararsa yine ezelde ayrılmış olan rızka kavuşur. Fakat bu rızk ona hayır getirmez. Kerim kitabımızın buyruğuna göre: **"Gerçekten, yetimlerin mallarını zulmederek yiyenler, karınlarına ancak ateş doldurmuş olurlar."** (Nisâ Suresi 10)

Her canlının rızkını Allah verir ve inananın rızkına kefil olur. Yeter ki insan rızkını arasın zira, **"Ağılda oğlak**

**doğmadan dere kenarında otu biter."** (Kaşgarlı Mahmut)

Müslüman tevekkül sahibidir. Maddi vesileleri yerine getirdikten sonra manen yüce rabbimizin desteğini bekler. Yöneldiği bir işle ilgili olarak her türlü çaba ve gayreti gösteren kardeşlerimiz, dua ederek sonucunu Rezzak olan rabbe havale ederler. Zira çalışma insana, başarıya ulaştırma ise Allah'a (cc) aittir.

Namazımız, orucumuz, zekâtımız, haccımız özel anlamda ibadettir. Kişinin Allah rızası için yaptığı amelleri ise genel anlamda ibadettir. Âlemlere rahmet sevgili Peygamberimiz (sav) bir hadislerinde şöyle buyuruyor: **"Eğer bir adam, küçük çocuklarının rızkını kazanmak için çıkmışsa Allah yolundadır, ihtiyar anne-babasının ihtiyaçlarını karşılamak için çıkmışsa yine Allah yolundadır, kendi ekmeğini kazanmak için çıkmışsa yine Allah yo-**

**Allah'ın koyduğu kurallara göre yapılan iş helaldir ve ibadettir. Âmir, memur, işçi mesaisine riayet ediyorsa, mesai süresi ibadet mertebesindedir.**

**lundadır. Şayet gösteriş için böbürlenmek için çıkmışsa, işte o zaman şeytan yolundadır."** (Et- Teriğib ve't- Terhib 2/524.)

Geliniz, her günümüzü, her anımızı, her ortamımızı fırsat bilelim. Rabbimize yönelelim. Efendimiz (sas)'in ahlakını bezenelim. Hangi konumda olursak olalım, ne kadar zengin olursak olalım geçici olan hiçbir şeye aldanmayalım.

Yüce rabbimiz dünya ve ahiret için çalışmayı bizlere nasip eylesin. Yüce rabbimiz, haramlarla meşgul olanlardan değil, helalinden çalışıp kazanmayı, helal yerlere harcamayı bizlere nasip eylesin.

Selam ve dua ile...

## Cesaret: İçimizdeki Gizli Güç

Cesaret... Öyle ortada kalmış bir kavram ki, bazen olmayana atfedilir, bazen kahramanlara. Bir gün cesaretinle rezil olursun, bir başka gün cesaretin seni zirveye taşır. Cesur olmak, çoğu zaman övülür ancak hangi konularda cesur olman gerektiğine toplum karar verir bir yandan. Toplum tarafından kabul edilerek, sosyal bireyler olarak hayata devam etme içgüdü, cesareti biraz ketleyen bir nokta olabilir bazen. Cesaret tartışarak bitmeyecek bir kavram yine de biraz beyin fırtınası hepimize iyi gelecektir.



**C**esaret kelimesi genel olarak, **korkunun zıttı** olarak kullanılır. Yani cesur insanın belirli bir konuya dair korkusu olmadığı düşünülür. Kimi insan aşk ve ilişki konularında cesur görünür, kimisi iş yaşamında, kimisi kavgada ya da risk almada. Peki, gerçekten cesaret bir insanın erken yaşlarından bu yana yapmakta iyi olduğu şeyi sürdürmesi midir? Bence hayır. **Cesaret**

**güçlüğü kapsar ve güçlük karşısında ortaya çıkar.** Cesaret; bugüne kadar yapamadığımız şeyleri denemektir, kendi zincirlerimizi kırmaktır. Denemeye hevesli olmak, başarısız olmaktan korkmamaktır. Konfor alanından çıkmak ve yeniliklere açık olmaktır. Cesur bir davranışın, gerçekten cesur bir davranış olduğunu ancak kişi kendisi bilebilir. Zira **sınırlarımız zihnimizde saklıdır** ve sınırların kırılma noktasını kendimiz belirleriz. Şunu da unutmamak gerek; bazen kendimizi yetersiz görebiliyor ve cesur olduğumuza dair inancımızı kaybederek denemekten ve yeni bir adım atmadan vazgeçebiliyoruz. Bu yüzden cesaret, öncelikle kendimizi tanımak ve kapasitemizi keşfetmek, yaşayacağımız olaylarda gereken adımı atmak için gerekli gibi duruyor.

Yazının ilerleyen bölümünde kendimizi tanımamıza ve kapasitemizi keşfetmemize yardımcı olacak, cesaretimizi gün yüzüne çıkaracak bir etkinlik paylaşacağım. Öncesinde cesaret kavramını biraz detaylandırmak gerekiyor.

Cesaretin farklı tanımları var. Bu tanımlar 6 başlık altında toplanmıştır. Eminim herkes, en azından bir başlık altında kendisine ait bir şeyler bulacaktır.

### 1. Korkuya Rağmen Harekete Geçmek:

Korkuya rağmen, bunu bir meydan okuma olarak göreyerek harekete geçen ve korkusunun üstesinden gelen bireylerin gösterdiği cesaret örneğidir.

*“Cesaretin korkunun yokluğu değil, korku üzerindeki zafer olduğunu öğrendim. Cesur olan kişi korkmayan kişi değil, korkandır ama bu korkuyu fethedendir.”* (Nelson Mandela)

### 2. Kalbinin Sesini Dinlemek:

Bir merakı, bir tutkusu olan ve kalbinin sesini dinleyerek kendi çizdiği yolu takip eden, bu uğurda önüne çıkan zorlukları aşan insanların göstermiş olduğu cesaret örneğidir.

*“Tutku, kendimize meydan okumak ve yeni şeyler keşfetmek için bizi çılgınlığa teşvik eder ve sıra dışı şeyler yapmamızı tetikler. Tutku cesaretin kalbidir ve hep öyle olmalıdır.”* (Midori Komatsu)

### 3. Zorluklara Karşı Mücadele Etmek:

Hayat ne getirirse getirsin, en zor anlarda dahi umutsuzluğa kapılmadan, elinden geldiğince mücadele eden insanların göstermiş olduğu cesaret örneğidir.

*“Bir kahraman, sıradan bir insandan daha cesur değildir. Ama 5 dakika daha cesurdur.”* (Ralph Waldo Emerson)

*“Cesaret her zaman kükremez. Bazen cesaret günün sonunda ‘Yarın tekrar deneyeceğim’ diyen küçük ses olur.”* (Marry Anne Radmacher)

**4. Doğru Olan İçin Dik Durmak:** Doğru olduğunu düşündüğü şeyler için ne pahasına olursa olsun dik duran bireylerin gösterdiği cesaret örneğidir.

*“Sesin titrese bile, aklından geçeni söyle.”* Maggie Kuhn

### 5. Sınırlarını Genişletmek ve Konfor Alanından Çıkmak:

İçinde bulunduğu rahat yaşamdan ve kendisine çizmiş olduğu sınırlardan uzaklaşmayı başararak yeni tecrübeler edinme girişiminde bulunabilen bireylerin göstermiş olduğu cesaret örneğidir.

*“İnsan limandan uzaklaşmaktan korkarsa, yeni okyanuslar keşfedemez.”* (Lord Chesterfield)

### 6. Acıya İnanç ve Onur ile Göğüs Germek:

Yaşanılan zorluklara ve çekilen acılara rağmen inanç ve onur ile mücadele edebilen insanların gösterdiği cesaret örneğidir.

*“Gözyaşlarından utanmaya gerek yok. Çünkü gözyaşları en büyük cesaret örneğine tanıklık eder; acı çekme cesareti.”* (Viktor Frankl)

Muhtemelen bu 6 tanımlamadan herhangi birinde ya da birkaçında kendinizi görüyorsunuzdur. Hayat içerisinde cesaret sergilememiz gereken birçok olayla karşılaşılıyor. Ancak her zaman harekete geçmek ve ben cesurum demek çok kolay olmuyor elbette. **Kendimizi daha iyi tanımamızı, cesaretimizi arttırmamızı ve duruma göre uyarlamamızı sağlayacağını düşündüğüm şu egzersize gelelim...**

## Cesaret Egzersizi

Kendinizi dinleyebileceğiniz sessiz bir ortama geçin ve elinize kalem, kağıt alın. İlk başlığımız olan “**Korkuya rağmen harekete geçmek**” cesaret tanımını düşünerek etkinliğe başlayın. Soruları bu tanıma göz önünde tutarak yanıtlayın.

Bir yetişkin olarak geçmişte korktuğunuz ve korkunuzla yüzleşerek harekete geçtiğiniz bir durumu hatırlayın.

- O anda ne gözlemlediniz ve neler hissettiniz? (Örneğin; *Lunapark'ta gondolu gördüm ve mideme heyecandan sancılar girdi*)
- Kendinizi cesaretlendirmek için ne dediniz? Etrafınızdakiler size ne dedi? (Örneğin; *kendime küçücük çocukların bile gondola binebildiğini ve bu yüzden benim de yapabileceğimi söyledim*)
- Hangi noktada korkunuz azalmaya başladı?
- Şimdi çocuklukta korktuğunuz ve bu korkuyla yüzleştiğiniz bir durumu aklınıza getirin. İlk sorudaki durumla benzer yanları var mıydı?
- Şimdi de şu anda zorluk yaşadığınız, korktuğunuz veya kaygılandığınız bir durumu düşünün. En çok neden korkuyorsunuz? (Örneğin; *zam istersem patronum beni kovabilir*)
- Şimdi önceki iki tecrübenizi düşünün ve o zaman kullandığınız cesaretlendirici becerilerinizi bugünkü durumunuza uyarlayıp uyarlayamayacağınızı kontrol edin. Kendinize, bu becerilere sahip olduğunuzu

ve bunları geçmişte kullanabildiğinizi hatırlatın. Bu becerileri kullanmanıza engel olan zihinsel ve çevresel engeller neler? Bu engellerden nasıl kurtulabilirsiniz ya da onlarla nasıl başa çıkabilirsiniz?

Bu etkinliği, yukarıda yazmış olduğumuz 6 farklı cesaret tanımına uyarlayarak ayrı ayrı altı gün boyunca sürdürün (Örneğin; *etkinliğin ikinci gününde “kalbinin sesini dinlemek” cesaretini gösterdiğiniz geçmiş deneyimlerinizi hatırlayarak ilerleyin*). Yedinci güne geldiğinizde, size en anlamlı gelen kendi cesaret tanımınızla birlikte son kez etkinliği tekrarlayın ve güncel olarak yaşadığınız zorlayıcı duruma karşı nasıl bir tutum ile yaklaşacağınızı bulmaya çalışın. Bu etkinlik bana oldukça güzel geldi. Kendimizi tanımak ve bizi cesur yapan niteliklerimizi keşfetmek oldukça önemli bir kazanım olsa gerek.

**Ne olursa olsun, hayat birçok kez kritik adımlar atmamızı gerektiriyor. Cesaret, içinde taşıyor olduğu onlarca anlamla birlikte hayatımızda büyük bir rol ediniyor.**

İlerlemenin, değişmenin, büyümenin ve kendini gerçekleştirmenin anahtarı belki de cesur olmak. Kimi zaman engelleri aşarak, kimi zaman dik durarak, kimi zaman acı çekerek...

# CESARET

Bazen kendimizi yetersiz görüp, inancımızı kaybederek denemekten ve yeni adımlar atmaktan vazgeçebiliyoruz. Bu yüzden cesaret, öncelikle kendimizi tanımak demektir.



## Anlaşamadığımızı Sanıyoruz

Kadın ve erkeklerin birbirinden farklı olduğu, kadınların erkekleri anlamadığı düşünülür. Gerçekten böyle mi? Neden farklıyız, birbirimizi anlamakta neden zorlanıyoruz? Bizi birbirimizden ayıran farklar neler? Gerçekten kadınlar mı anlaşılmaz yoksa erkekler mi anlayamaz?

**A**slına bakarsanız her ikisi de değil. Cevap çok basit. Birbirimizi anlıyoruz anlamasına da anladığımızı ifade ediş şeklimiz farklı. Nasıl mı ifade ediyoruz? Ayna Nöron sistemi (ANS) ve Temporoparietal Bağlantı Sistemi (TBS) yöntemi karşımızdaki kişinin sorununu hissederiz ama bunu yoğun bir şekilde yaşamayıp tüm enerjimizi bu sorunu ortadan kaldıracak çözüm yollarını bulmaya harcarız. Bir de Ayna Nöron Sistemi nedir? ona bakalım. Empati kurarak karşımızdaki kişinin sorununu hissederken duyguyu yoğun bir şekilde hissederiz. Basit bir örnekle daha iyi anlayabiliriz.

**Z**eynep ev hanımıdır, eşini işe gönderdikten sonra üst komşusu ile tartışmıştır. Eşinin işten gelmesini ve yaşadıklarını anlatmak için bir an önce akşam olsa anlatsam diye bekler. Eşi, **Ali** işten geldikten sonra Zeynep'in mutsuz olduğunun farkında bile değildir. Zeynep davranışlarıyla **bir sorun yaşadığını** Ali'ye hissettirir. Ali ne olduğunu sormasıyla Zeynep baştan sona her şeyi anlatmaya başlar ama sorunun ne olduğunu anladıktan sonra **Ali hemen çözümlü bulmaya başlamıştır**. Bu durumu yüz ifadesine yansınca da **Zeynep** Ali'nin kendisini dinlemediğini, **anlamadığını düşünmektedir**. Peki, Zeynep bu durumu arkadaşı Fatma'ya anlatsa Fatma'nın tepkisi ne olurdu? **Fatma**, Zeynep'i sonuna kadar dinler, empati kurar ve Zeynep'in acını hisseder ve arada Zeynep'e hak verdiğini içeren cümleler ile **Zeynep'i onaylar**. Böylelikle Zeynep'in istediği dinleme tekniği yerine gelmiş olurdu. Çünkü **Zeynep** çözüm değil, anlatmak ve komşusuna söyleyemediklerini söylemek, **onaylanmak istiyor**. Bunu da eşine ya da arkadaşına yapabiliyor.



**F**arklılık burada başlıyor. Bu farklılığı açıklayalım öyleyse; kadınlar ayna nöron sistemini kullanarak karşısındaki kişinin sorunlarını duygularıyla beraber yaşarken erkekler ise temporoparietal bağlantı sistemi kullanarak kişinin duygusunu anlık yaşayarak çözüme odaklanır. Bu durum farkında olmadan yüz ifadelerine yansır. Erkeğin yüz ifadesini yorumlayan kadın, kendisinin anlaşılmadığını düşünerek, "*Sen beni anlamıyorsun.*" cümlesini kullanır. Aslında erkek onu dinlemiş, anlamış ve çözümü de bulmuştur. **Kadın** ise o an sadece dinlenmeye, onaylanmaya ihtiyaç duyar. Erkeğin yaptığı yanlış ise istenilen yerde yanlış davranışta bulunmasıdır. Bu yanlış erkek de isteyerek yapmıyor aslında. Bunun nedeni ise **limbik sistemdir**. Peki nedir bu limbik sistem? Beynimizin duygulardan sorumlu merkezinin genel adıdır. Yaşamsal faaliyetlerini duygusal

sürdürememeleri limbik sistemin zayıf olmasından dolayıdır erkeklerde. Limbik sistem nedeniyle kadınlarda ayna nöron sistemi aktif, erkeklerde ise TBS aktiftir. Bu yüzden erkekler "*Sen beni anlamıyorsun, dinlemiyorsun*" derken limbik sistemi unutmamakta fayda var. Birbirimizi anlıyoruz fakat ifade ediş şeklimiz farklı...

**Kadınlar ayna nöron sistemini kullanarak karşısındaki kişinin sorunlarını duygularıyla beraber yaşar. Erkekler ise temporoparietal bağlantı sistemi kullanarak kişinin duygusunu anlık yaşayarak çözüme odaklanır.**



## Yıl 1473 Otlukbeli

“İmkânın sınırını görmek için  
imkânsız denemek lazım.”

Fatih Sultan Mehmet

*Geçmişle gelecek bir köprüdür, bugünden yarına uzanan...  
Tarih ise bu köprüünün temel taşıdır bir toplumun bağlarını sıkı  
sıkıya tutup yaşatan. Tarihimizin arka sokaklarında unutulmuş  
onca adalet vesikaları vardır ki bugünüümüze ışık tutan, bu  
parıltılı sokaklarda kısa bir yolculuğa ne dersiniz?*

**B**ir yanda İstanbul'u fetheden çağ açıp çağ kapatan, tarihin görmüş olduğu en büyük komutanlardan biri olan **Fatih Sultan Mehmet** önderliğinde **Osmanlı İmparatorluğu ordusu**, karşı tarafta ise Timur İmparatorluğu'nun mirası üzerine kurulan, hükümdarı **Uzun Hasan** önderliğindeki **Akkoyunlu ordusu**... İki büyük Türk devleti savaş meydanında kozlarını paylaşmak üzeredir! Peki, bu duruma nasıl gelinmişti?

Tarih boyunca bütün Türk hükümdarları bilirler ki, “*Semada iki güneş olamayacağı gibi yeryüzünde de iki hükümdar olmaz.*” Genç yaşta Osmanlı tahtına çıkan Fatih Sultan Mehmet, herkesin hayalini süsleyen İstanbul'u fethetmiş ve Osmanlı devletini imparatorluk hüviyetine büründürmüştü. Avrupa içlerinde ilerleyen Osmanlı ordusu önemli fetihler yapmıştı. **Fatih'in en büyük hayallerinden biri de Anadolu Türk Birliğini tamamen sağlamaktı.** Bunun için Anadolu'nun her bölgesinde fetihler yapıyor, fethettiği yerlerde imar ve iskân faaliyetleri yaparak halkın gönlünü kazanıyordu. Fatih'in bu fetih ve iskân siyaseti kısa bir zaman sonra iki büyük Türk devletini karşı karşıya getirecekti.

Osmanlı devletinin ilerlemesi bölgedeki büyük bir güç olan Akkoyunlu devletini büyük bir telaşa düşürüyordu. **Doğu Anadolu ve İran topraklarında** geniş bir hâkimiyet alanını kontrol eden **Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan** Osmanlı devletinin daha da büyümesini engellemek için **Venediklilerle ittifaklar** yapıyor ve Anadolu'daki Osmanlı topraklarını sık sık işgale girişiyordu.



Artık kaçınılmaz son yaklaşmıştı. Osmanlı hükümdarı **Fatih Sultan Mehmet**, **Akkoyunlu devletinin bu saldırgan politikası nedeniyle, Akkoyunlular üzerine büyük bir sefer planladı.** Ordugâhını Üsküdar'a kurduarak savaş hazırlıklarına başladı. İstanbul'un güvenliği için Şehzade Cem'i bırakan Fatih Sultan Mehmet, Mart 1473 tarihinde



Otlukbeli Savaşı (Erzincan) 11 Ağustos 1473 Minyatürü, 1616.  
(Paris, Jacquemart-André Müzesi)

İstanbul'dan ayrıldı. İstanbul'dan hareket eden Osmanlı ordusu tarihi kaynaklara göre 70.000 civarında idi.

Fatih'in İstanbul'dan ayrıldığını öğrenen Uzun Hasan'da yaklaşık olarak 70.000 kişilik bir ordu hazırlamıştı. İki büyük Türk devleti artık savaş meydanında son kozlarını oynayacaklardı. Anadolu topraklarında ilerleyen öncü Osmanlı birlikleri Akkoyunluların öncü birlikleri ile karşılaştı, yaşanan kısa çatışmadan sonra Akkoyunlu öncü birlikleri sahte geri çekilme yaptı. Osmanlı komutanlarından olan **Has Murad Paşa** bu sahte geri çekilmeyi kavrayamadı. İlerleyen Osmanlı Birliği Akkoyunlu ordusu içinde kaldı. Bu küçük çatışma Akkoyunlu galibiyetiyle neticelendi. Bu haber Osmanlı ordugâhında duyulunca üzüntüye ve moral bozukluğuna sebep oldu. Fatih Sultan Mehmet ordusunun bu moral bozukluğunu engellemek

ve düşman ordusu tam savaşa hazırlanmadan hücum edip, yok edebilmek amacıyla ordusuna hızlı bir yürüyüş emri verdi. **Hızlı ve yorucu 6 günlük bir yürüyüşün ardından iki ordu artık birbirine çok yaklaşmıştı.**

Tarihler 11 Ağustos 1473'ü gösterdiğinde iki ordu **Otlukbeli** civarında karşılaştı. Aslında Osmanlı ordusu stratejik olarak dezavantajlı bir arazide düşman ordusu ile karşılaşmıştı. Uzun Hasan, Otlukbeli tepelerini elinde tutuyor, savaş için önemli bir avantaja sahip bulunuyordu. İki ordunun mevcudiyeti ise birbirine yakın bir rakamda bulunuyordu. **Akkoyunlu ordusu savaş meydanında hızlı ve seri olan askerlerine güveniyor ve hızlı bir hareketle Osmanlı ordusunu yok etme planları yapıyordu.** Savaş öncesi toplanan Osmanlı savaş meclisinde, Osmanlı komutanları ordunun geriye çekilip, savaşta daha uygun olduğunu düşündükleri, ovalık bir alanda savaşma taraftarı olduklarını hükümdar Fatih Sultan Mehmet'e bildirdiler. Fatih ise komutanların istediği bu geri çekilme planını tehlikeli bulduğunu belirterek var oldukları yerde **meydan savaş**ı yapma kararı aldı. Aslında Fatih Sultan Mehmet'in Ak-



koyunlu ordusuna hiç beklemediği bir sürprizi olacaktı. Fatih savaşta kullanılacak hızlı, hafif havan toplarını savaş meydanında sahaya sürecekti. Bu da Osmanlı ordusunu dezavantajlı durumdan avantajlı duruma geçirecekti.

İki büyük ordu arasında savaş nihayet başlamıştı. Osmanlı topçusunun isabetli ateşleri, Akkoyunlu ordusuna büyük zayıf at verdiriyordu. **Osmanlı ordusu ile Akkoyunlu ordusu arasındaki ölümüne savaş devam etmekteydi.** Savaşın ilerleyen kısımlarında üstünlüğü ele alan Osmanlı ordusu, Akkoyunlu ordusunun sağ ve sol kanadından etkili hücumlarla kanatlarını bozguna uğrattı. Ayrıca savaş meydanında bulunan Şehzade Beyazıt, birlikleriyle durmadan hareket ediyor ve Akkoyunlu ordusuna büyük kayıplar verdiriyordu. Savaşın seyrini değiştiren bu hamlelerin ardından **Akkoyunlu ordusu büyük bir bozguna uğradı.** Uzun Hasan savaş meydanını terk etmek zorunda kaldı ve zafer Osmanlı ordusunun oldu. Osmanlı ordusunun, Uzun Hasan'ı takip etmesini isteyen komutanlara Fatih Sultan Mehmet karşı çıktı. Çünkü savaşın yaşandığı coğrafya pusuya düşmek için uygun bir yerdi ve Osmanlı öncü birlikleri savaş öncesinde Fatih'in istediği kadar iyi bir keşif yapamamıştı. Herhangi bir pusuya düşme tehlikesine karşı Osmanlı ordusu ileri yürüyüş yapmaktan vazgeçti.

Savaşın ardından Osmanlı'nın yenilmesini bekleyen Batılı güçler büyük bir hüsrana uğradılar. **Fırat'ın batısı tamamen Osmanlı hâkimiyetine geçti. Akkoyunlu devleti yıkılış sürecine girdi.** Karamanoğlu beyliği tamamen Osmanlı hâkimiyeti altına girdi. Otlukbeli Meydan Muharebesi 15. yüzyılın en büyük savaşlarından biridir. Oldukça kalabalık iki ordunun çok çetin bir alanda savaşması ve havan toplarının meydan savaşında Osmanlılarca etkili bir şekilde kullanılması dünya savaş tarihi için büyük bir önem arz etmektedir.

Tarihimizin arka sokaklarında kalmış bugün belki de birçoğumuzun unuttuğu büyük kahramanlar ve olaylar vardır. Asıl olan tarihimize, bu kahramanlarınıza bakıp yarınımızı şekillendirmektir. Unutulmamalıdır ki hiçbir şey geçmişten bağımsız değildir ve gerçek zafer unutanların değil hatırlayanlarındır.



## FARABİ

“Düşünmek ruhun kendi kendisiyle konuşmasıdır.”

**T**am adı, **Ebû Nasr Muhammed bin Turhan bin Uzluk el-Fârâbî el-Türkî** olan ve Batı'da **Alpharabius** veya **Avennasar** olarak tanınan Fârâbî, 870 yılında Türkistan'ın **Fârâb (Otrar)** şehri yakınlarındaki Vesiç kasabasında doğmuştur. İsminde geçen "*Turhan*", "*Uzruk*" ve "*Türkî*" ifadeleri onun Türk olduğunu açıkça ortaya koyar.

İlköğrenimini doğduğu yerde yaptı. Gençliğinde **Türkistan'dan** göç ederek bir süre **İran'da** dolaştı. Fârâbî, dönemin önemli eğitim ve kültür merkezlerinden biri olan **Fârâb'da** iyi bir tahsil görmüş, dini eğitimini burada almış, Arapça ve Farsçayı burada öğrenmiştir. Bilim uğruna memleketinden ay-

rılarak neredeyse tüm hayatı boyunca devam edecek olan bir seyahate başlamıştır. Fârâbî bu seyahat esnasında önce **Buhara, Semerkant, Merv, Belh** gibi önemli bilim ve kültür merkezlerini ziyaret etmiş, 40 yaşını geçtiği bir zamanda **Bağdat'a** varmıştır. Gelecekte üstat olarak adını duyuracağı **mantık, felsefe** ve **siyaset** alanlarındaki ileri eğitimlerini burada almıştır. Bir ara dönemin diğer önemli bilim merkezleri olan **Şam, Harran** ve **Halep'e** de gittiği ve farklı konuları öğrenip, araştırdığı biliniyor. Fârâbî, eserlerinin büyük bir kısmını yazdığı **Bağdat'ta** yaklaşık yirmi yıl kalmıştır. Şehirde meydana gelen karışıklıklar nedeniyle 941 yılında Bağdat'tan ayrılarak önce Şam'a, oradan da Mısır'a, daha sonra da **Halep'e** gelerek, **Emir**

**Seyfüddeve Hemedani'nin** sarayında bulundu. Zamanının devlet adamlarından saygı gördü. Mütevazı bir hayat süren Fârâbî, Emir'in teklif ettiği yüksek maaşı kabul etmeyerek, "*dört dirhemlik*" küçük bir ücretle yaşamayı yeğledi.

**Mısır'da** ve **Halep'te** kaldığı süre içerisinde Türk kıyafeti ile dolaştığı ve **Türkçe** konuştuğu rivayet edilmektedir. İlerleyen yaşına rağmen 948 yılında son seyahatini Mısır'a yapan Fârâbî tekrar Şam'a dönmüş ve 950 yılında, 80 yaşındayken burada vefat etmiştir. Cenazesine, önde gelen on beş devlet büyüğüyle birlikte Emir Seyfüddeve de katılmış, devlet töreniyle Şam'da bulunan Babü's-Sagir mezarlığında toprağa verilmiştir.

**İslam'ın altın çağında yaşamış olan Fârâbî'nin Türk-İslam bilim tarihi açısından önemi oldukça fazladır. Fârâbî'nin çalışma alanları fen, müzik, matematik, felsefe, mantık, tıp ve sosyolojidir.**



**Fârâbî Bilim Tarihinin En Büyük Filozoflarından** Fârâbî Bağdat'ta, **Nestûrî** bir Hristiyan olan mütercim ve şârih **Ebû Bişr Mettâ b. Yûnus'tan mantık okudu**. Kaynaklar o sırada bu âlimin daha yaşlı, Fârâbî'nin ise ondan daha zeki olduğunu ve en karmaşık problemleri kolay bir üslûpla ifade etme yöntemini bu hocadan öğrendiğini belirtirler (*İbn Hallikân*, V, 153-154). Fakat öyle anlaşılıyor ki Fârâbî'nin mantık ve felsefe alanında kendisinden büyük ölçüde istifade ettiği kişi **Haranlı Yuhannâ b. Haylân** olmuştur. Ancak **Kadî Sâid** ve ondan nakilde bulunan **İbn Ebû Usaybia**, Fârâbî'nin **İbn Haylân'dan** Bağdat'ta okuduğunu belirtirken nispeten geç dönem tarihçilerinden olan İbn Hallikân, onun Harran'a gittiğini ve orada İbn Haylân'dan mantık tahsil ettiğini söyler.

**Ebu Nasrî Fârâbî, Aristo'nun bütün eserlerini açıkladığı ve incelediği için Ustad-ı Sani, Hâce-i Sani, Muallim-i Sani gibi sıfatlar almıştır.**

Eldeki veriler ışığında filozofun hayatını bütün yönleriyle aydınlatmak mümkün değildir. Tarihte ünlü kişilerin adı ve şahsiyeti etrafında örülen menkıbeler ağı, Fârâbî için de söz konusudur. Bu menkıbelere daha ziyade, **filozofun ölümünden 300 yıl kadar sonra**



**kaleme alınan** kültür tarihi niteliğindeki kaynaklarda rastlanmaktadır.

**Meselâ;** anlatıldığına göre, Fârâbî ilk defa **Seyfûddeve'nin** sarayına hayatı boyunca giyindiği Türk kıyafetiyle girer. Emir, kendisine oturmasını söyleyince filozof, "*Benim yerime mi, senin yerine mi?*" diye sorar. Emir, ondan kendisine lâyık olan yere oturmasını istemesi üzerine, filozof orada bulunan topluluğu yararak geçip, **Seyfûddeve'nin** yanına oturur, bununla da yetinmeyerek onu sıkıştırıp oturduğu yerden kaydırır. Bunun üzerine Emir, önde gelen devlet büyüklerine, sadece kendi aralarında kullandıkları bir dille, Fârâbî'ye bazı şeyler soracağını belirtir ve cevap veremezse edebe aykırı davranan bu ihtiyarı, dışarı atmalarını anlayan Fârâbî, aynı dille Emir'e sabretmesini, işin sonunun önemli olduğunu söyler. Seyfûddeve hayretle,

"*Sen bu dili biliyor musun?*" deyince filozof, "*Ben yetmişden fazla dil bilirim.*" karşılığını verir. Ardından o mecliste bulunan âlimler çeşitli konularda onunla tartışmaya girerler. **Fârâbî** hepsine baskın çıkınca susup, onu dinlemeye sonra da defterlerini çıkarıp not almaya başlarlar. Meclis dağıldıktan sonra filozofla baş başa kalan Seyfûddeve'nin isteği üzerine mûsiki topluluğu bazı parçalar çalar fakat Fârâbî hiçbirini beğenmez ve yaptıkları hataları söyler, yanında taşıdığı tablayı açarak ona düzen verdikten sonra neşeli bir parça çalar ve orada bulunan herkesi güldürüp, eğlendirir. Ardından çalgı aletini bir başka şekilde düzenleyerek hüznü bir parça çalar ve herkesi ağlatır. Nihayet, yeni bir düzen verdiği aletle ağır bir parça çalınca, nöbetçilere varıncaya kadar herkes uykuya dalar, bu sırada Farabi de çıkıp gider (*İbn Hallikân*, V, 155-156). Aynı kay-

nak, **kanun** denen sazı ilk defa Fârâbî'nin icat ettiğini söyler. Ünlü bir **musikişinas** olmakla birlikte Fârâbî'nin burada anlatılan efsanevi olayla bir ilgisinin olmaması ihtimal dâhilindedir. Aslında aynı olay, filozofun yaşadığı dönemde kaleme alınan **İhvân-ı Safâ Risâleleri'nde** de geçmektedir. Ancak orada olayın kahramanından söz edilmezken burada rol **Fârâbî'** ye verilmiş olabilir.

Menkıbede yer alan filozofun yetmiş dil bildiği hususuna gelince, şüphesiz bu telakki onun çok dil bildiği anlamında mecazi bir ifadedir ve abartılmış da olsa bir gerçeği vurgulamaktadır. Zira filozofun *Kitâbü'l-Hurûf*, *el-Elfâzû'l-müsta'mele fi'l-mantık* ve *el-Mûsika'l-kebîr* adlı eserlerinde bazen **Arapça** bir kelime veya terimin **Grekçe, Süryânice, Farsça** ve **Soğdca'daki** karşılıklarını verdiği bakılırsa, onun ana dilinden başka beş altı dili az veya çok bildiğini kabul etmek gerekir.

### Fârâbî'nin Felsefesi

Fârâbî'nin felsefesi; **dini, toplumu ve evreni mantık yoluyla** anlatmaktır. Matematikçilerin ortak amacı olan evreni mantık yoluyla anlatmaya çok benzerdir. Bu benzerlik Farabî'nin modern bir anlayışa sahip olduğunu kanıtlar. Eserlerinde **dini, fizik kurallarıyla anlatarak**, böylece toplumu meraklı bir şekilde araştırmaya yönelmiştir. Bu durum **Fârâbî'nin İslam toplumlarını modernleştirmeye en çok katkısı bulunan biri olduğunu gösterir**. Bazı cümleleri ve iddiaları bu felsefeyi destekler niteliktedir. **Hiçbir şeyin kendi kendisinin nedeni olmadığını, bir cismin yok olamayacağı** (ki bilim insanları tarafından kanıtlandı) ve **mutluluğun yapılan işi sevmeye bağlı olduğunu** savunur. Fârâbî, ayrıca **Platon'un** felsefesine benzer biçimde her şeyin bir özü yani "arke"si olduğuna inanır.

### Fârâbî, Aristoteles'in yolundan giderek "arke"nin; hava, ateş, su ve toprak olduğunu söylemiştir.

Bu maddelerin birleşerek evreni oluşturduklarını söylemiştir. Ölümden sonrası için yorumları da bulunan Farabi, ahirette kesin adaletin olduğunu söylemiştir.

### Fârâbî'ye Göre Toplum

Her toplum siyasi, idari yönlerden diğer toplumlardan farklıdır. Yine her toplum erdemli bir millete/töreye sahip olup olmamasına göre de diğerlerinden farklıdır.



**Toplumların ortaya çıkış nedeni** insanların ihtiyaçlarıdır. Mutluluğa ulaşma isteği, toplumsal yapının oluşma nedenlerindedir. Fârâbî, **toplumsal yapının oluşmasında üç temel unsura** işaret etmektedir. Bunlar:

1. İnsanların ihtiyaçları,
2. En üstün iyilik olan mutluluğa ulaşma isteği,
3. İnsanın toplumsal bir varlık oluşudur.

### Fârâbî'ye Göre Erdemli Toplumun Nitelikleri

- Erdemli toplum **erdemli başkan** tarafından yönetilen toplumdur.
- Erdemli toplum, insanları **gerçek mutluluğu bilen**, bu mutluluğun elde edildiği erdemleri insanların hayatına sokmak suretiyle, birlikte uyum içinde çalışan, kötülükleri ortadan kaldırıp, iyilikleri kazanmak üzere iş birliği yapan toplumdur.
- Erdemli toplum, insanları **birbirine sevgiyle** bağlanan, adalet erdemleriyle kontrol edilen ve korunan toplumdur.
- Erdemli toplum, bölümleri arasında **kaynaşmanın, bağlantının, düzenin ve eylemlerle** birbirini desteklemenin olduğu toplumdur.
- Erdemli toplum, mutluluğa **bilgi (ilim)** ve bu bilgiye uygun **davranış (amel)** ile ulaşabilir.
- Erdemli toplum, düşünmeyi gerektiren konularda **iyi düşünebilen** ve **sağlam bir irade gücüne sahip**, gerçek anlamda hür insanlardan meydana gelir.
- Erdemli toplumdaki iş ve görevler, kişilerin yetenekleri ve aldıkları eğitime göre belirlenir.

**Fârâbî'ye göre toplum; bilgisizlik, arzularının peşinde koşma serbestliği ve yanlış eğitim nedenleriyle erdemli olma özelliğini kaybeder.**

**Fârâbî'nin Önemli Eserleri**  
Fârâbî'nin çalışma alanları fen, müzik, matematik, felsefe, mantık tıp ve sosyolojidir. Birçok konuda çeşitli ve kayda değer eserler yazan Fârâbî'nin eserlerinden bazıları;

### Kitabu'l-Huruf

Fârâbî, bu eserde mantık ve matematiğin yerel değil, evrensel olduğunu bu yüzden tüm toplumların aynı kavram ve kuramları takip etmesi gerektiğini söylemiştir. Ayrıca bu kitapta "varlık" ve "şey" gibi kavramları anlatmıştır.

### El-Mûsika'l-Kebîr

Müzik felsefesiyle ilgili olan, **makamlar** konusunun ağırlıklı işlendiği birinci kısımda musikinin teorik ve pratik yönü, makamların tarifi, sınıflandırılması, türleri ve enstrümanların ortaya çıkışı gibi konular ele alınır. İkinci kısımda **akustiğe** giriş, sesin tizlik ve pestliği, uddaki tabii sesler, aralıklar ve çeşitleri anlatılır. Eserin "*es-Şinâ 'a nefsihâ*" adını taşıyan ikinci bölümü ise üç kısımdan oluşur. Birinci kısmın ilk makalesinde **sesin oluşumu, tizlik ve pestliği, aralıklar, oktav, dörtlü, beşli, tani-ni, cinslerin dereceleri** ve türleri gibi konular ele alınır. İkinci makalede **skalalar ve çeşitleri, dizi kuralları, ika ve türleri** üzerinde durulur. İkinci kısmın ilk makalesinde **akortları ve skalasıyla ud** ele alınmış, ikinci makalede ise perdeleri ve akortlarıyla **Bağdat tamburu, Horasan tamburu, ayrıca mizmâr, surnây, rebab ve mi'zef** hakkında geniş bilgi verilmiştir. Üçüncü kısmın ilk makalesinde **müzikal kompozisyon, seyir ve geçiş kaideleriyle ika ve türleri** konu edilmiş, ikinci makalede seslerin nitelikleri, güfte

ve nitelikleri, müzikal kompozisyonun seslendirilmesi üzerinde durulmuştur.

**Es-Siyasetu'l-Medeni**  
Platon'un Devlet kitabında da amaçladığı gibi bu kitap **mükemmel bir devleti** oluşturmaya çalışır. Bu durumu açıklarken de ahlâkın bu durum ile bağlantısından da bahseder.

### İhsa'ul-Ulum

Bu kitap, bilimleri üçlü ve dörtlü gruplara ayırarak bir grubun **evreni**, diğeri de **insanların ruhunu** oluşturduğunu söyler. Bugün kullanılan sosyal ve mantıksal bilimler ayırımına benzer bir sistemdir.

### Risale-fi'l-Akıl

**Akıl** ve **nefis** kavramını açıklayan Farabi, bu eserde canlının tanımı hakkında görüşlerini belirtir.

### Kitabu'l-Mille

Dini konular hakkında açıklama yapan bir eserdir. Farklı inanç biçimlerinin ne kadar doğru olduğunu veya bu görüşlerin dini zayıflatıp, zayıflatmayacağı konusunu sorgular.

### Tahsilu's-Seade

Mutluluğun yolunu bulmak için yazılmış bir eserdir. Fârâbî, **mutluluğa ulaşmak için dört yol** belirlemiş ve Yunan filozoflarının da görüşlerinin çevirisini eklemiştir. Bu kitap ileride Yunan eserlerinin çevirisinde yardımcı olmuştur.

### El-Cem-Beyne

İlk Arapça felsefe kitaplarından biridir. Diğer kitaplarının aksine Yunan filozoflarının düşünceleri direkt olarak verilmemiştir. İslâm ve yaşayış hakkında bağlantı kurmaya çalışan bu kitap, en önemli İslâm eserlerinden biridir.

### Fârâbî'nin Buluşları

Farabi ilk modern ses anlayışını ortaya koymuş kişidir. **Ses dalgalarının varlığını** ve sesin dalgalarının formuna göre değiştiğini ispatlamıştır. Bu sayede kaideleri (*ses tonlarını*) mantıklı yollardan açıklayıp, musiki aletlerinin yapımını kolaylaştırmıştır. Fârâbî, **kanun** denen bir tür sazı da bulmuştur.

**Bilimlerin iki gruba ayrıldığını söylemiştir.**

**Evrenin oluşumunun matematik, fizik gibi ilimlerle olduğunu, insanların ise felsefe, edebiyat, mantık gibi ilimlerle şekillendiğini söylemiştir. Bu düşünce Avrupalı bilginler tarafından kabul edilmiştir.**



Edebiyat alanında **zihincilik** felsefesini ortaya atmıştır. Zihincilik, aklın her şeyin kaynağı olduğunu, en iyi rehberin **akıl** olduğunu ve aklın sınırlarını zorlamak gerektiğini söylemiştir. Fârâbî, bu konuda "*Evren zihinden ibarettir.*" demiştir. Fârâbî, akli bilimlerden olan astronomi alanında gelişmelere de yardımcı bulunmuştur. **Gölge açısı, gün döngüsü**, sistemlerdeki çevresel hareketin açıklanması gibi birçok alanda Fârâbî'nin çalışmaları bulunmaktadır.

**Fizik** alanında ise madde kavramı konusuna açıklık getirmiştir. Aynı anda iki

maddenin iç içe bulunmadığını, maddenin yok olamayacağı gibi fizik kurallarını ortaya atmıştır. Aynı zamanda **tıp** alanında çalışmalar yapan Farabi, bu konuda çeşitli ilaçlarla ilgili bir de eser yazmıştır.

**Âlem ve insan kavramlarını birbirine "Âlem büyük insandır, insan küçük âlemdir." diyerek bağlamıştır.**



İslâm'ın altın çağında yaşamış olan Fârâbî'nin, Türk-İslâm bilim tarihi açısından önemi oldukça fazladır. Geçmişten, günümüz ve geleceğimizde bize rehberlik eden değerli şahsiyetlerimizi, neslimize hakkıyla öğretmek, aktarmak dilek ve temenniyle...

### Kaynaklar

1. bilimenc.tubitak.gov.tr
2. islamsansiklopedisi.org.tr
3. https://www.biyografi.net.tr
4. https://derstarih.com/farabi/

## Oldukça Dişli Bir Gelenegimiz: Diş Hediği



Doğumdan ölüme kadar Anadolu gelenekleri, insan hayatının her döneminde farklı törenlerle yerine getirilir. Bahse konu törenler toplumsal dayanışma, gelenek ve göreneklere sahip çıkma ve kimliğin değerlerini muhafaza etme gibi birtakım fonksiyonları da ifade eder.

**G**eçmişten günümüze gelene kadar birçok farklı gelenek ve kültür taşınmış, ailesel ve kişisel olarak bizler de bunları uygulamışızdır, uygulamaya da devam ediyoruz. Bu geleneklerden bir tanesi de **diş hediği** geleneğidir. Çocuğun biyolojik gelişiminin en önemli belirtilerinden biri olan **diş çıkarma**, Türk halkı tarafından bir törenle kutlanır. Bu törende çocuğun **güçlü dişlerinin olması inancı** ile bir dizi geleneksel uygulamalar gerçekleştirilir.

Bebeklerinin ilk dişi çıktığında yapılacak tören için heyecanlanan anneler, bu durum ile ilgili hazırlıklar yapmak ister ve bu doğrultuda da birtakım araştırmalar yaparlar.

### Diş Hediği Nedir, Neden Yapılır?

Buğday tanelerinin nohut ile birlikte haşlanması ile hazırlanan yiyeceğe **hedik**, çocuğun ilk çıkan dişinin kutlanması, dişlerinin daha sağlam ve rızkının bol olmasını sağlamak amacıyla hediğin çerezle karıştırılarak komşu ve akrabalara dağıtılması etrafında oluşan uygulamalara da **diş hediği geleneği** denir. Söz konusu âdete bazı bölgelerde **diş aşısı**, **diş bulguru**, **diş buğdayı** gibi adlar da verilmektedir.

Minik bir peri  
kondu ağzuma,

Bir sürpriz sakladım  
dedi buraya,

Kocaman güldüm  
anneme sabah  
olunca,

Başladı diş buğdayı  
hazırlıklarına...

Yiyeceğin ezilmesinde, parçalanmasında ve öğütülmesinde birinci derecede rolü olan dişin ortaya çıkışıyla düzenlenen bu tören; **yiyeceği kutsama, çocuğun rızkını artırma, bereketi çoğaltma gibi dileklerin yanı sıra çocuğun dişlerinin buğday gibi sağlıklı olması isteği** yer almaktadır. Bu âdetin çocuğun dişinin kolay çıkması için yapıldığı da söylenir.



### Diş Hediği İçin Gerekli Malzemeler Nelerdir?

#### Malzemeler

- 1 su bardağı haşlanmış nohut,
- Badem,
- Fındık,
- Ceviz,
- Nar,
- Renkli şekerler,
- 4 su bardağı buğday.

#### Hazırlanışı

Buğday ve **nohut** bir gece önceden suya konulur. İyiye yıkanıp, tuzlandıktan sonra bol suda haşlanır. Kıvama gelince ocağın altı kapatılır. Ilıdıktan sonra tencereden alınır ve büyük bir kâseye boşaltılır. Küçük parçalar halinde doğranan kuru meyveler ile dövülmüş çerezler eklenip karıştırılır. Servis kaplarına koyulup ikram edilir.



## Diş Hediği Adetleri Nelerdir?

Bebeğin ilk dişinin görünmesi, aile içinde neşe ile karşılanır ve o günü kutlamak amacıyla akrabalar ve komşular çağırılarak diş hediği töreni yapılır.

Çocuğun dişini ilk gören kişinin çocuk için özel bir hediye hazırlaması beklenir. Bazı yerlerde çocuğun ilk kez diş çıkardığını gören kişinin çocuğun gömleğini yukarıdan aşağıya kadar yırtması âdeti vardır. Bu kişi daha sonra çocuğa yeni bir gömlek alır. Başka bir adette ise diş hediği öncesi bebeğin gömleği babası tarafından yukarıdan aşağı doğru yırtılır. Babası daha sonra bebeğe yeni gömlek alır. Çocuğun ilk dişini çıkardığı bu şekilde duyurulur. Buradaki yırtma işlemi müteakiben birkaç gün içerisinde diş hediği töreni, komşular ve akrabalarla icra edilir.

**Hedik getirilen tabak yıkandığı takdirde çocuğun dişlerinin çürük olacağına inanıldığından yıkanmadan ve içine hediye, bahşiş konularak geri verilir.**

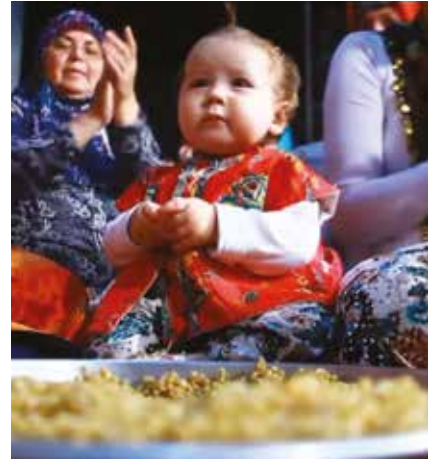
Diş hediği geleneği, yörelere göre değişen farklılıklar gösterse de Anadolu'nun birçok yöresinde yüzyıllardan beri uygulanmaktadır. Bu törenin çerçevesi ve içeriği bölgeden bölgeye değişmekle birlikte ana hatlarıyla şu şekildedir:

Çocuk, yere serilen beyaz bir yaygı ve tepsi içine konur. Pişmiş buğday veya bulgur ya sade olarak ya çerez, şeker eklenerek yahut da kuru üzümle kaynatılmış olarak çocuğun başından aşağı dökülür. Bu serpiyen hediklerden birkaç tanesi bazı yerlerde dişlerinin sağlam ve düzgün olması için çocuğun ağızına konur. Diğer bazı yerlerde çocuğun eteğine düşen yedi tane bulgur ipe dizilip nazar değmesin diye çocuk kız ise saçlarına, erkekse boynuna takılır. Yere dökülen hedik ise çocuk büyüdüğünde faydalı biri olması beklentisiyle kuşların yemesi için evin dışına bırakılır.

Daha yaygın bir diğer uygulama, hedik döküldükten sonra çocuğun önüne iğne-iplik, ayna, makas-bıçak, kalem, Kur'an ve altın konulur. Çocuk elini bunların hangisine atarsa mesleğini seçmiş olacağına inanılır. Kalemi ya da Kur'an'ı seçerse okur-yazar, aynayı seçerse berber, iğne-ipliği seçerse terzi, makası seçerse hünherli bir ev hanımı, altını seçerse zengin olacağı yorumu yapılır.

Daha sonra pişmiş buğday, meyve ve çerezlerle de karıştırılarak konuklara ikram edilir. Hedik törenine çağırılmış olanlara hedikle birlikte kişmiş, iç ceviz, fındık gibi yiyecekler de sunulduğu görülür. Bazı yerlerde ise buğday kuru üzümle kaynatılıp yedi eve dağıtılır. Hedik getirilen tabak yıkandığı takdirde çocuğun dişlerinin çürük olacağına inanıldığından yıkanmadan ve içine isteğe ve varlığa bağlı olarak hediye, bahşiş konularak geri verilir.

Diş hediği geleneği ile çocuğun sağlıklı bir şekilde büyüyüp, gelişmesinin sevinci dost, akraba ve komşularla paylaşmakta ve böylece insanların bir araya gelmesi sağlanarak birlik, beraberlik duyguları pekiştirilmektedir.



## Yeniden Masal Oluşturmaya Çalışmak

**U**luslararası değerlerimizi yaşatmaya çalışıyoruz. Anadolu insanı bilir; televizyonlar, telefonlar henüz yokken **masal anaları** varmış. Akşam olup, güneş ufuk çizgisinin ardına sığındığında, kapılar kapanıp geceye kucak açıldığında **masal zamanı** başlamış. Masal anaları minik çocukları duygusal ve kelimesel olarak işte bu saatlerde beslemiş. Masal anlatıcılarının çoğunluğu kadınlardan oluştuğuna göre **Türk masallarında kadın motiflerine** sıklıkla rastlamak şaşırmaması gereken bir durum sanırım. Bu masallar çocukları oyalamak için anlatılan bir dizi söz sıralamasından çok daha anlamlı bir amaca hizmet etmekte. Sözlü edebiyatımızı oluşturan bu tür; geçmiş, gelenek ve göreneklerimiz **gelecek nesillere aktarmanın bir yolu** olarak yüzyıllardır önemini korumuş.

Şimdi global dünya anlayışında kendi kültürümüz kadar dünya insanlığının değerlerini de bilmek istiyoruz. Artık kilometrelerin bir önemi yok. Dünya insanlığı ortak varoluşu giderek daha hızlı deneyimlemeye başladı.

Çoğunlukla yabancı diziler, çizgi filmler ile çocuklarımızın hayatına giren diğer kültürel özellikler bazen yetişmekte zorluk yaşadığımız yaşantısal bütünlükler kurmaya başladı. Ebeveynlerden bağımsız ilerleyen bu uluslararası kültür aktarımlarına bizler de olumlu destek vermek isteriz.

**Çocuk hakları ve Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme**'de üzerinde durulduğu gibi artık çocuğun korunması ve çocuğa ait tüm sorumlulukların ebeveynlerine bırakılması terkedilen bir anlayış olmuştur. 20. yüzyıl ortaya çıkmaya başlayan çocuk haklarının uluslararası hukukla güvence altına alınması gündeme gelmiştir. **1924 Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi, 1959 Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi ve Çocuk Haklarına Dair Sözleşme** sorumluluğu aile, devlet, ülke, dünya insanlığı gibi alanlara pay etmiştir. *"Bütün çocuklar bizimdir."* sloganının etkin olduğu bu hukuksal kayıtlarda yaşama hakkı ve çocuk olma hakkı baki bir özellik olarak anılmaktadır.

Bütün çocuklar dini, dili, ırkı fark etmeksizin bizim. Ve Anadolu'nun genlerimize işlediği masal anlatıcılığı da bu global anlayışla boyut değiştirmeye doğru yol alıyor. Artık **keloğlanın** esprilerine, **padişahların, prenslerin** gözü pek, cesaretli duruşlarına **Grimm Kardeşler** katılıyor. Kırmızı bir başlıkla kurtları yenen kızlar, **yedi cücelerce** korunan gizli prensesler ekleniyor. Ve dahası... Artık çocuklarımız kendi masallarını yazmaya başlıyor. Kalıtım yoluyla da aktarılan yüzyıla uyum özellikleri bizler farkına varmadan çocuklarımızın zihinlerinde yaratıcı düşler estirmeye başlıyor.

Nerede kalmıştık? Bu yüzyılın çocukları ebeveynlerinin kaldıkları yerden çoktan ilerlemiş durumda. Tanımadıkları coğrafyaların masallarına akmakta. Onların bu hızına nasıl katkıda bulunabiliriz. Çoğumuz için dünyada kutlanan önemli ve belirli günler bir şey ifade etmezken bu bilgilerin çocuklarımız için genel kültür oluşturduğu gerçeğini kabul etmemiz gerekiyor.

## Masallaşan Kültürel Ögeler, Masallaşacak Gerçekler

Türk masalları, deyimleri, öyküleri ve hatta destanları Anadolu'nun zenginliğini fisıldar yavrularımıza. Biz yetişkinlere sorsalar "Ağustos nedir?" diye. Çoğumuz bir aydır deriz. Oysa dünyada çeşitli ülkelerde bu bir ayın içerisine orijinal nice günler kutlanmakta ve biz bilmesek bile çocuklarımız bu bilgileri bilmekte. Sınırların kalktığı günümüzde masal analığı geleneğini de sınır ötekileştirmenin zamanı gelmiş görünüyor. Ve her masalın öğütsel zemini gibi bu günlerin de zeminini oluşturup çocuklarımıza aktarmak biz annelere düşüyor. Bakalım ağustos ayı neleri kutluyor?



### 1 Ağustos Dünya Çapında Ağ Günü/ Dünya Web Günü

**www:** World Wide Web, dünyayı saran ağ. Masallarımıza, hikayelerimize katabileceğimiz bu terim, çocukların bilgiye ulaşmada attıkları adımı anımsatıyor bize. Zamane çocuklarının hızı ile bilginin akışı sanki yarışıyor. Neden **öykü motiflerimizde** bu terim de kullanılmasın? Klasik masalların yüklediği duygusal kazanımlara yüzyılın özellikleri de belki böylece ilişir.

### 5 Ağustos Dünya Arkadaşlık Günü, 19 Ağustos Yardımseverlik Günü

Dostluk ve arkadaşlık kültürümüzde sıklıkla çocuklarımıza öğüt olarak aktarılmaktaydı. Ancak global dünya insanlığında biz yetişkinlerde bile ayrıca farkındalık oluşturmak istenmiştir. 1999 yılında kabul edilen **Barış Kültürü Konusunda Eylem Programı ve Deklarasyonu** ile 8 başlık üzerinde durulmuştur. Burada uluslararası barış ve güvenliği destekleme başlığı bana göre çocuklarımıza anlattığımız masallara işlenebilecek öneme sahip.

### 17 Ağustos Marmara Depremi Günü

O günün acı hatıraları günümüzde bile hala canlılığını korumaktadır. Deprem, ekonomik ve sosyolojik boyutlarıyla birçok araştırma ve çalışmaya konu olmuştur. Yüzyıllar öncesinin tufanları bile hikayelerimizde, öykülerimizde yerini alıyorken yakın

tarıhli böyle bir günün hafızalarda masallaştırılması kaçınılmaz. Ninem yaşadığı coğrafi bölgede gerçekleşen bir depremi "Büyük hareket" ismiyle anlatırdı bize. Yapılmayanları, alınmayan önlemleri, zelzele anını, sonrasını çocuk aklımda büyük yıkımlardan ziyade, evsiz kalan insanların buldukları çareleri, nasıl birlik olunduğu ve vefat edenler için okunan dualar kalmış aklımda. Ninelerimizin belki de bilinçsizce anlattığı o durum hikayeleri, on yıllar sonrasına hazırlamış beni, bizi. Bir dünya gerçeğini çocuk yüreğimi korkutmadan anlatmış. Belki bizlerin de yapması gereken bu. Hâlâ masal anaları çevremde ama biz kadınlar genlerimizdeki donanımın farkına vardığımızda gerçeklerimiz masallaşacak dilimizde ve yavrularımıza akacak geçmiş gibi gelecek de...

### 19 Ağustos Fotoğraf Çekme Günü

Görsel sanatlar arasında anı yakalamak olarak ifade edilebilen fotoğrafçılık; sanat, yaratıcılık, farkındalık ve dünyayı görebilme özelliklerini barındırır. Ağustos ayında kutlanan bu gün, **çocuklarımıza kazandırılması beklenen bir çağdaş sanat** olarak anılmaktadır. Günümüzde çocuklarımızın ellerinde bulunan teknolojik aletlerle bu çok kolaylaşmaktadır. Örneğin; telefonlar sadece konuşma, haberleşme ve oyun oynama fonksiyonlarından ibaret değil. Kamera özellikleri anı yakalama noktasın-

da ulaşılabilir durumda. Çocuklar teknoloji ile nasıl başa çıkacaklarını bazen bilememektedirler. Biz annelerin görevi teknoloji ile masalı birleştirmek sanırım.

### 20 Ağustos Sokak Hayvanları Günü

**Fabl** türü masalarda işlenen bir türdür. Hayvanlar aleminde kurnazlığıyla tilki, kararlılığı ile kaplumbağa, akli ile karga, çalışkanlığı ile karınca vb. anlatılmak isteneni anlatıverir çocuklarımıza. Hedeflenen farkındalık yaratma ulaşır evlatlarımıza. Hem onları severler hem kıssadan alırlar hisselerini.

Biz kadınlar bu ulusal ve uluslararası günleri bilmeliyiz ki, çocuklarımızın hayal dünyalarına genel kültürel özelliklerle katkı sağlayabilelim. Artık ebeveynlerin bile bilgi birikimini aşan çocuk dünyalarına dokunabilelim, zenginleştirelim.

**Gerçekleşmeye  
durmuş, hayalle  
gerçeği harmanlamış,  
geleceği yoran  
masallarla kalınız.**

#### Kaynaklar:

1. UNICEF Dünya Çocuklarının Durumu 1986 Raporu
2. BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Uygulama Elkitabı, UNICEF 2007
3. Ulusların Gelişimi 2001 UNICEF

## Yemeğin Ritmi

Bir yandan iştah açıcı bir yandan uyku getirmeyen müziktir. Bazen çok popüler şarkıların enstrümantal versiyonlarıdır. Düşük seste olup geriden çalan, çevreyi rahatsız etmeden yayılanı makbul olmalıdır. Evet, yemek müziğinden bahsediyoruz.



**H**angi restorana gidersek gidelim, nerede yemek yersek yiyelim, salaş bir büfe ya da en şık, en süslü mekâna kadar her yerde **müzik** duyarız. Karın doyurma olarak gerçekleştirilen beslenme eyleminin müzik ile birlikte sunulması ise eskilere dayanmakta... Örneğin; Barok çağda ünlü Alman besteci **Telemann** yüzden fazla 'Tafelmusik' yani sofrա müziği bestelemiştir. O dönemde hoş, zarif, tempolu ve en önemlisi yemek yenen ortamda ön plana çıkmayan sofrա müziği, yemeğin tadına varmak için benimsenmişti. Kuşkusuz yemekte ille de klasik müzik dinlenecek diye de bir kural yok. Yapılan araştırmalara göre **yemek yerken pop veya rock müzik dinlemek sağlığa zarar veriyor**. Çünkü yüksek sesli müziğin stresi artıran etkisi olduğu bir gerçek. Uzmanlar, insanların stresliyen sağlıklı yemekler yerine tatlı, tuzlu ve yağlı olanları daha albenili bulduğunu, bunun sonucu olarak yemek yerken insanın iç ritminden daha hızlı müzik dinlemesinin insanda gerginlik yaratıp, onları daha hızlı yemeye teşvik ettiğini; bunun da sindirim sistemini olumsuz etkilediğini belirtiyor. Buna karşılık, **yavaş ritimli müzik dinlemenin ise sindirim sistemine iyi geldiğinin** altını çiziyor. Elbette yemek sofrasında müzik dinleme zevki herkese göre değişiyor.

Unutmamak gerekiyor ki; **müzik sevmek başka, yemek yerken müzik dinlemek başka başka şeyler**. Örneğin; yemeği çiğnerken kaslar çiğneme işlemini yürüttüğünden işt-

me duyumuz olumsuz etkileniyor ve müziği hakıyla dinleyemiyoruz. Bunun yanı sıra bir sofrا sohbetini keyifle sürdürebilmemiz de söz konusu olmayabiliyor.

Sanırım işin püf noktası müziğin türünde değil. Kanımca sofrada amaç, yemeği ve müziği denge içinde bir arada bulundurabilmek. İster klasik müzik olsun, **ister fasıl, pop ya da slow müzik...** Hangisi sofrada **dinlenecekse sesi kısık olsun**. Müzik doğal ortam ve koşullarında icra edilsin ki, müzik ile yemek arasındaki denge korunabilsin. Birinden biri baskın çıkıp da bu dengeyi bozmasın. Siz siz olun yemek yerken damağınızın tadını da kulağınızın ritmini de kaçırmayın...

**Yapılan araştırmalara göre yemek yerken pop veya rock müzik dinlemek sağlığa zarar veriyor. Çünkü yüksek sesli müziğin stresi artıran etkisi olduğu bir gerçek.**



# İpe Un Sermek

Bir gün komşusu, Hoca'dan urgan istemiş.

Hoca içeriye girip çıkmış:

- İp boş değil, demiş. Hanım üstüne un sermiş.  
Komşu:
- Bu nasıl iş efendi, demiş. Hiç ipe un serilir mi?
- Serilir elbet. Vermeye gönlüm olmayınca ipe un da serilir.

**H** iç ipe un serildiğini gördünüz mü? **İpe un sermek, bir işi yokuşa koşturmak**. Geçersiz birtakım nedenler ileri sürerek istenilen işi yapmaktan kaçınmaktır. Peki, istediğiniz işlerde hiç un bulunduğu oldu mu?

Değerli okurlarım, önemli konuları çok ertelememek gerekir. Bunu başarabilenleri takdirle karşılıyorum. Hayat akışı bazen bizleri varmamız gereken hedeflerden uzaklaştırabilmektedir. Elbette hedeflerden uzaklaşma sürecinde insani durumlar söz konusu olabileceğini göz ardı etmemek gerekir. Ancak **birtakım bahanelerle, hedeflere varmamak adına neredeyse ısrarcı olabilmekteyiz**. Yapmamız gereken bazı şeyleri de herhalde kendimizde yeterli gücü görmediğimizden memnuniyetsiz bir halle mantığa bürümeye, ötelemeye çalışmaktayız.

*“Derviş Yunus söyler bunu  
Sakın ipe serme unu  
Yakındur dünyanın sonu  
Kopacak kıyametdür.”*

Yunus Emre'nin de ifade ettiği gibi sonu başından belli olan bu dünyalık ömürde; **ömrü boşa geçirmeyip çalışmak, çabalamak bir şeyleri gayelemek gerek-**

**mektedir**. İnsan için engel hiçbir zaman bitmemektedir. Yukarıda ifade ettiğimiz gibi engelleri mantığa bürümek, sürekli ötelemeye çalışmak bizler için kalıcı çözümler sunmamaktadır. **Derin bir nefes alıp kendi yaşam serüveninizi kısaca düşünür müsünüz?** İçinde bulunduğunuz noktaya varan yollar da acaba ne sıkıntılar çektiniz, acaba ne meşakkatli bir hikayeniz oldu? Ne kederler, ne zorluklar yaşadınız... Bu serüven gözünüzün önünden geçerken dahi bir muhasebeye tanıklık ettiniz... Tabiri caizse *“ipe un serdiğimiziz”* yaşantıların da dahil olduğu bu muhasebenin içinde aslında değiştirebileceğiniz, kazanabileceğiniz birçok mücadelenin de listesi vardı değil mi?

Uzayıp giden, sonsuz bir **“ipe”** ben bugüne kadar rastlamadım. **“İp”** hayatı temsil eden bir metafordur. Ne kadar uzun olsa da bir başı ve sonu vardır. **İşte ömre kambur olan faydasız işler, ipin üzerine serpiştirilen unlardır**. İp, bu faydasızlıkları taşımayacaktır. Diğer bir deyişle bu faydasızlıklar ipin üzerine oturmayacak, orada bayağı duracaktır. **Beyhûde işlerle sayılı nefesimizi harcamak kadar hazin bir durum olmasa gerek...**

İpe un sermekteki bir metafor da insanın kendine çektiği eziyetlerdir. Faydasız işlerimiz, bir türlü iflah olmayan zararlı huylarımız, insanın kendi nefesini kabartmasının ta kendisidir. İnsan ömrünü temsil eden ipin üzerinde tembellik, cimrilik, faydasızlık, takıntılık gibi hasletlere yer yoktur. Bu hasletler ömrün üzerinde sırtan lekelerdir.

**Şevket Rado** ile devam edelim... *“Herkes kendi hayatını yapacak, fethedecektir.”* demektedir Rado ve bunun da yükselmeye çalışmakla, daha üstün bir hayat seviyesine ulaşmakla mümkün olabileceğini ifade etmektedir. Ben bu görüşe inananlardanım. **İçinde bulundu-**

**İnsan ömrünü temsil eden ipin üzerinde tembellik, faydasızlık, takıntılık gibi hasletlere yer yoktur. Bu hasletler ömrün üzerinde sırtan lekelerdir.**

**ğumuz hayat kabul etsek de etmesek de bir şekilde kendi eserimiz değil mi?** Yeterli gayretin gösterildiği her çaba, her çalışma büyük oranda başarıya ulaşmıştır. Öz eleştirimizi yaptığımız zaman ipe serdiğimiz unlar çoğu zaman pişmanlıklarımız olarak madden ve manen karşımıza çıkmaktadır. Bazen yeterince çalışmadığımız dersler, bazen yeterince emek vermediğimiz ilişkiler, bazen göstermekte yetersiz kaldığımız bedensel gayretler bu durumun somut örnekleri olabilmektedir.

**İpteki unlar ne olacak?**

**Dostoyevski'nin** ölümsüz eseri Suç ve Ceza'da, Raskolnikov'un nasıl bir portre çizdiğini hepimiz biliriz. Bu eserdeki Raskolnikov karakteri bence, *“zararın neresinden dönülse kardır”* atasözünün karşılığıdır. Hiçbir şey için geç değil değerli okurlarım. Bugün, dünün tezahürü iken yarının mutlak seslenişidir. Hayat kaldığı yerden devam ediyor. **“Tandır tava geldi hamur tükendi, akıl başa geldi ömür tükendi.”** dememek için; ipe unların serilmediği, ipteki unların bertaraf edildiği, kalan ömrün öncekinden verimli ve faydalı geçeceği güzel zamanlar diliyorum.





**O** Gâvur bizim üzerimize çıkınca biz de hücum ettik. O hücumda katırların yanına kadar vardık. O sırada yan ateşine tuttu bizi kâfir. Elimdeki tüfeğin kundağı filan paralandı, bir demiri kaldı elimde.

Şarapnel parçaları denk geldi bana. O gün yaralandım, paralandı her yanı. Gözümü açtığımda Hilal-i Ahmer çadırında seni gördüm karşımda. Üç ay hastanede yattım. Sayenizde iyileştim. Bugün yaşıyorsam hayatımı size borçluyum. Üç ay hava değişimine yolladınız beni. Hava değişiminin ardından Çanakkale'ye geri döndüm. Bu sefer beni 24. fırkaya verdiler. Bu sefer mevzi gerisinde hep aynalı tüfek işine baktım.

Arıburnu'nda Mustafa Kemal Paşa'yı, onun gözlerindeki mavi ışığı gördüm. Öteki kumandanlarla beraber dikilmişlerdi, çok farklıydı. Alaylar onların önünden geçtiler, yürüyüş yaptılar. O zaman gördüm, heybetli adamdı. Harbiye Nazırı Enver Paşa da gelmişti, onu da gördüm.

Bir sabah birçok askerle birlikte beni de İstanbul'a gönderdiler. İstanbul'a varınca giydirdiler, kuşattılar, Haydarpaşa'dan bindirdiler bir trene, kapattılar kapaklarını trenin, hadi bakalım Arabistan'a... Gâvur Dağlarına kadar trenle gittik, sonrasında tren yok. Emir komutaya uyarak binlerce asker, yetmiş gün yol yürüdük ve sonunda Tell El şehrine vardık. Zaten ayaklarımdan daha önce yara almıştım, ben artık yürüyemez olmuştum. Seyyar hastaneye yatırdılar beni. Akşamları hayvanların başında nöbet tutuyordum. Hastanede bir ay kalmadan İngilizler hücumla geçtiler. Ateş sesleri hastaneden işitiliyordu. 500 kişi vardı hastane çadırlarında. Başladı çadırlar yanmaya. Kaçtık oralardan, herkes kaçtı. Bizim alay gitmiş Kudüs tarafına biz de o tarafa gitmeye başladık. Oralarda bir yerde Sultanhamid'in bir sarayı varmış, o sarayı hastane yaptık. İngilizler tekrar hücum ettiler, bozulduk, geri çekildik. Geri çekilirken Almanlar orada bir nehir üzerine köprü kuruverdiler de o köprüden geçtik. Şam'a doğru geri çekildik ve Şam'a kadar geldik.

İngilizler Şam'ı kuşatmış, 50 bin kişi esir düştük. Tel örgülerle çevrili esir kampında bir açlık, bir açlık... Ekmek yok, aş yok. İngilizler bir kere bize koyun eti verdiler, geri kalan zamanda hep at, beygir eti yedik. Ben Ben uyanıklık yaptım da hastanenin ekmekleri vardı,

o ekmeklerden doldurdum çuvalara öyle idare ettik. Sonra İngilizler ekmek getirdi, millet hücum ediveriyor. Sonra bizim askeri manga kolu dağıttı yemekleri birine konserve birine ekmek verdi.

Biner kişilik kafileler halinde sekiz gün yol yürüdük, vardık Mısır toprağına... Kanal'a, İsmailiye'ye... Buradaki esir kampında on iki tel örgü vardı. Her tel örgünün içinde üçer bin kişi kalıyordu. Ben 4. tel örgüdeydim. Tel örgülere geldiğimiz ilk günlerden biriydi, biz ayakta dizili olarak bekliyorduk. Elindeki bastona tutunarak yürüyen bir İngiliz yüzbaşı karşımıza dikildi. Yanında da bir tercümanı vardı, tercüman başladı bağırmaya:

"27. Alay'dan kim var burada?" diye sordu. İçimden:

"Öldürecek değiller ya!" dedim, çıktım ileriye:

"Ben varım." dedim. Bastonlu Yüzbaşı topallaya topallaya geldi yanıma ellerimden, gözlerimden öptü beni. Meğer esirlerin başında kumandanmış. Bana ayrı bir çadır kurduverdi. "Yanına iki de arkadaş al." dedi. Olanlara anlam veremiyordum.

Bir gün çadırıma geldi, tercümanı vasıtasıyla bana anlattı. Meğer Arıburnu'nda yaralanmış. Mustafa Kemal Paşa'nın emriyle yaraları iyileştirilip, serbest bırakılmış." dedi ve sordu Salih Çavuş:

"Mustafa Kemal Paşa'yı tanıyorsunuz değil mi?" diye sordu. Doktor Abdullah, tebessümle cevap verdi:

"Elbette ki... Anafartalar Kahramanı Mustafa Kemal Paşa'yı kim tanımaz. Geçenlerde Beyoğlu caddesinde yürürken gördüm. Çanakkale Muhaberesi'nde Türk askeri denizde ve karada, kendinden kat kat üstün kuvvetlerle savaştı. Vatan toprağını büyük bir fedakârlıkla savundu. En son teknolojiyle donatılmış olan Birleşik Filo, 18 Mart 1915 günü, Türk denizcileri ve topçuları tarafından Çanakkale Boğazı'nın sularına gömüldü, karadan geçmeye teşebbüs eden İtilâf kuvvetleri, Türk süngüsüyle durduruldu ve Gelibolu Yarımadası'ndan çekilmek zorunda bırakıldı.

Kahraman Mehmetçğin gözünü kırpmadan ölümüne atılarak kazandığı Çanakkale Zaferi'nin Türk ulusuna en büyük armağanı Mustafa Kemal Paşa'dır. Bu savaşta askerî dehasını ve liderlik

özelliklerini gösterme fırsatı buldu. Türk milleti nezdinde tanınmış bir komutan olarak ortaya çıktı. Cephede büyük mücadeleler verdi. İngilizlerin korktuğu, çekindiği bir kumandandır kendileri!" Salih Çavuş, anlatmaya devam etti:

"İngiliz Komutan, tam bir Mustafa Kemal Paşa hayranıydı. "Barbar Türkler bir kişi kalmayasıya öldürecekler İngilizleri..." palavralarına inanmış, yaralıyken bile çok korkmuş. Kendisine yapılan bu iyiliğe karşı bir nebze olsun bana yardımda bulunuyordu. Her ay bana 20 İngiliz lirası maaş, her hafta 80 paket filli sigaralarından verirdi:

"Sat bunları da para yap." derdi. Ona Alaman kaputlarından içi kadife kaplı bir sandık yaptım. Hani bizim buralarda vardır ya çeyiz sandığı gibi öyle bir şey. Bir de İngiliz potinlerini söküp, 2 çift yarım potin hazırladım kendisine, çivilerini filan hep ellerimle çaktım. İki Osmanlı altını hediye etmişti bana. Çok az konuşurdu İngiliz yüzbaşı.

Bir gece devriye gezen iki İngiliz askerine bu iki Osmanlı altını rüşvet verip, esir kampından kaçtım. Günlerce yol yürüdüm. Yerli halk karnımı doyurdu da limana ulaştım. İstanbul'a giden bir gemiye gizlice binip, Sirkeci Limanına geldim. Askere gitmeden evlenmişim. Köyüme gidince baktım, ben askerdeyken eşim ölmüş. Çocuğum da olmamıştı zaten. İstanbul'a geri dönüp, bir komutanımın vasıtasıyla bu örgüte katıldım." Abdullah, çavuşun anlattıklarını can kulağı ile dinledi ve başını öne arkaya salladı:

"Düşman maalesef hepimizi derinden yaraladı. Sonbaharda dökülen yapraklar misali hepimiz bir tarafa uçuşup gittik. Sizi tanıdım. Yaptığınız aynalı tüfekler işe yaradı..." dedi. Abdullah'ın gözlerini hüzün bürüdü. Necmi Bey'e bakışlarını dikti:

"Sizinle daha önce tanışıklığımız oldu mu?" diye sordu. Necmi Bey anlatmaya başladı:

"Sekiz sene Osmanlı'ya askerlik yaptım. Çanakkale Harbi'nde yaralandım. Çok süngü hücumları oldu. Hatta bir keresinde öyle bir şey gördüm ki, hala unutamıyorum. Bir İngiliz askerle bizim askerlerden biri, süngülerini birbirlerine saplamışlar, yan yana yere düşmüşler. Yerde öylece can vermiş, yatıyorlardı.

# Türkiye Tarihindeki En Büyük Doğal Gaz Keşfini Karadeniz'de Yaptı

Türkiye'nin Karadeniz'deki ilk milli derin deniz sondajını gerçekleştiren Fatih sondaj gemisi, Sakarya Gaz Sahası'nda 320 milyar metreküp doğal gaz rezervi keşfetti. Bu rakam, Türkiye'nin yıllık tutarı yaklaşık 12 milyar dolar seviyesine getiren doğal gaz ithalatını ciddi miktarda önleyebilecek seviyede bulunuyor.

**C**umhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın "müjde" olarak açıkladığı **Fatih** sondaj gemisinin Türkiye tarihindeki en büyük **doğal gaz keşfi**, ülkenin son dönemde denizlerde yoğun bir şekilde yürüttüğü sismik arama ve sondaj faaliyetlerinin ilk somut meyvesi oldu.

Türkiye'nin Karadeniz'deki münhasır ekonomik bölgesinde, yaklaşık 170 kilometre açıkta gerçekleştirdiği ve ülkenin **doğal gaz ithalatının önemli bir kısmını karşılayabilecek bu keşif**, bundan sonra denizlerde yürütülecek arama ve üretim faaliyetleri açısından yeni bir dönemin kapısını aralıyor.

Türkiye'nin bu keşfinin uluslararası şirketlerin Karadeniz'e olan ilgisini artırması beklenirken, bölgedeki dengeleri değiştirebilecek bir gelişme olarak değerlendiriliyor.

## Bugüne Kadar Türkiye'de 16,6 Milyar Metreküp Gaz Üretildi

Türkiye'nin kara ve deniz sahalarından **doğal gaz üretimi** 2019 sonu itibarıyla 473,8 milyon metreküp seviyesine yükselirken, bugüne kadar ülke içinde üretilen toplam gaz miktarı ise 16 milyar 615 milyon metreküp

oldu. Bu üretimin bir kısmı **TPAO**, bir kısmı ise yerli ve yabancı şirketler tarafından gerçekleştiriliyor.

Türkiye'nin yıllık mevcut üretimi ise 45 milyar metreküp seviyesindeki toplam gaz ihtiyacının ancak yüzde 1'ini karşılıyor. Doğal gaz ihtiyacının yüzde 99'u *Rusya, Azerbaycan, İran'dan* boru hatlarıyla, *ABD, Norveç, Katar, Cezayir* ve çeşitli ülkelerden de sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) ithalatıyla gerçekleştiriliyor.

Türkiye'nin doğal gaz ithalat faturası petrol fiyatlarına bağlı olarak değişiklik gösteriyor. Petrol fiyatlarının 120 dolar seviyesinde olduğu 2014'te doğal gaz ithalatına ödenen miktar 20 milyar doların üzerine çıkarken, petrol fiyatlarının 30-60 dolar bandında seyrettiği 2015 ve sonrasında Türkiye'nin doğal gaz ithalat faturası 10-15 milyar dolar arasında değişiklik gösterdi.

Türkiye'nin kanıtlanmış ve ekonomik olarak üretilebilir kalan doğal gaz rezervinin ise kara sahaları ağırlıklı olmak üzere 3,3 milyar metreküp seviyesinde olduğu hesaplanıyor.

Bu kapsamda, Karadeniz'de yapılan **320 milyar metreküplük gaz rezervinin** keşfi

Türkiye'nin bugüne kadar ürettiği toplam doğal gaz miktarının da neredeyse 20 katı seviyesinde bulunuyor.

Sakarya Gaz Sahası'ndan yılda 10 milyar metreküp doğal gaz üretimi gerçekleştirilmesi durumunda, Türkiye'nin 32 yıllık doğal gaz ihtiyacının 5'te biri sadece bu noktadan sağlanabilir. Diğer yandan, bu keşif bölgede yeni rezervlerin habercisi olurken, bu miktarın yeni sondajlarla artması bekleniyor.

## Türkiye'nin Deniz Sondaj Stratejisi

Türkiye'nin deniz sondajları Akdeniz ve Karadeniz olmak üzere **1970'te** başladı. **Karadeniz-1** kuyusundaki ilk sondajın ardından iki ve üç boyutlu sismik aramalara da hız verildi. Bu kapsamda TPAO'nun Karadeniz'de yürüttüğü hidrokarbon arama faaliyetleri 2004 yılından itibaren yoğunlaştı.

Karadeniz'de 2004-2019 yılları arasında ruhsatlandırılan bloklarda eleştirilere rağmen istikrarlı bir sismik arama stratejisi yürütülerek 142 bin kilometre iki boyutlu ve 37 bin 610 kilometre üç boyutlu sismik veri toplandı. Toplanan verilerin yorumlanmasının ardından, toplamda 6 derin deniz ve 10 sığ deniz arama kuyusu kazıldı.

TPAO'nun **Akçakoca-3** ve **Akçakoca-4** kuyularındaki gaz keşfinin ardından Akçakoca üretim sahasında da 24 kuyu kazıldı ve bu sahadaki üretim faaliyetleri devam ediyor.

Ayrıca, TPAO Karadeniz'de *BP, Petrobras, Exxon Mobil* ve *Shell* ile ortaklık yaparak çeşitli sismik arama faaliyetleri gerçekleştirdi.

TPAO'nun bir kamu şirketi olmasına bağlı olarak sahanın geliştirilmesi ve üretime geçmesine yönelik nihai yatırım kararının daha kısa sürebileceği ve ticari kaygılarla hareket eden uluslararası şirketlere kıyasla daha hızlı sonlandırılması planlanıyor. Cumhurbaşkanı Erdoğan, Karadeniz gazının 2023'te üretime geçmiş olmasının hedeflendiğini açıkladı.

Diğer yandan, sahanın üretilmesi için yapılacak yatırım miktarı da kullanılan teknolojiye, açılacak kuyuların sayısı ve bölgenin jeolojik yapısına göre değişiklik gösteriyor. Açık deniz gaz üretimi yatırımlarında kuyu başı maliyetler 25 ila 75 dolar arasında seyrediyor. Bu açıdan, Türkiye'nin Karadeniz'de yapacağı yatırım hacminin açılacak kuyu sayısı ve rezerv miktarına göre ortaya çıkabileceği ifade ediliyor.

**Tuna-1** lokasyonunda üretime geçilebilmesi için öncelikle sahadaki kanıtlanmış rezervin hesaplanması ve üretim planlamasının yapılması, gerekli üretim tesisleri ve platformların kurulması gerekiyor. Bu sırada, yeni sondajlar da yapılarak gaz keşfi çalışmaları sürdürülürken, sahada üretime geçildikten sonra çıkarılan gazın karaya ulaştırılması için bir boru hattının döşenmesine de ihtiyaç bulunuyor.

# Türkiye, tarihindeki en büyük gaz keşfini Karadeniz'de yaptı



Cumhurbaşkanı  
**RECEP TAYYIP ERDOĞAN**

## 1970

Türkiye'nin deniz sondajları 1970'te başladı.

## 2004

TPAO'nun Karadeniz'de yürüttüğü hidrokarbon arama faaliyetleri 2004'ten itibaren yoğunlaştı.

## 2004-2019

Karadeniz'de 2004-2019 arasında 142 bin kilometre 2 boyutlu ve 37 bin 610 kilometre 3 boyutlu sismik veri toplandı.

## 2013

Türkiye 2013'ten itibaren Barbaros Hayrettin Paşa ve MTA Öruc Reis gemileriyle kendi imkanlarıyla denizlerde sismik arama çalışmalarına hız verdi.

## 2020

Türkiye'nin ilk milli sondaj gemisi Fatih, 20 Temmuz'da Tuna-1 lokasyonunda ilk milli derin deniz sondajına başladı.

Türkiye'nin tarihindeki en büyük gaz keşfi bölgede yeni keşiflerin habercisi olurken, bu miktarın yeni sondajlarla artması bekleniyor. Türkiye'nin yerli üretimini artırarak ithalat bağımlılığını azaltmasının uzun vadeli gaz kontratlarının yeniden şekillenmesinde kritik rol oynayacağı belirtiliyor.

TÜRKİYE, KARADENİZ'DE

# 320 MİLYAR

METREKÜP DOĞAL GAZ KEŞFETTİ

Yılda 10 milyar metreküp doğal gaz üretimi gerçekleştirilmesi durumunda, Türkiye'nin 32 yıllık doğal gaz ihtiyacının 5'te biri sadece bu noktadan sağlanabilir.

Keşif, Zonguldak açıklarındaki Sakarya Gaz Sahası'nda (Tuna-1 lokasyonu) bulunuyor

Fatih sondaj gemisi 29 Mayıs 2020'de Karadeniz'e sefere çıktı

Karadeniz gazının 2023'te üretime geçmesi hedefleniyor



TÜRKİYE'NİN YILLIK GAZ İHTİYACI (METREKÜP)

**45 MİLYAR**

Doğal gaz ihtiyacının %99'u ithal ediliyor

TÜRKİYE'NİN YILLIK DOĞAL GAZ İTHALATI

**12 MİLYAR DOLAR**

BULUNUR KADAR TÜRKİYE'DE ÜRETİLEN TOPLAM GAZ MİKTARI (METREKÜP)

**16,6 MİLYAR**

2019'da 473,8 milyon metreküp doğal gaz üretti

**20 KATI**



Keşif, Türkiye'nin bugüne kadar ürettiği 16,6 milyar metreküp doğal gazın yaklaşık 20 katı

**DOĞU AKDENİZ TAM GAZ**

Arama ve sondaj çalışmalarını Akdeniz'de de yoğunlaştıran Türkiye, Yavuz ve Fatih gemileriyle denizlerde 9 derin deniz sondajı gerçekleştirdi.

# AYRILIK



Her ayrılığın bir acısı vardır  
Kimi pamuk gibi hissettirmezken,  
Kimi örs gibidir, oturur yüreğin üstüne.  
Kimi akıtmazken gözünden bir damla yaş,  
Kimi kurumuş pınarları açar,  
Her ayrılığın bir acısı vardır  
Kimi eksik etmez başından karları,  
Kimi kaynatır içinde lavları  
Kimi zemheri soğuşunda, ağustos sıcaklığı gibi yakar,  
Kimi ağustos sıcaklığında, zemheri soğuşu gibi don atar  
Her ayrılığın bir acısı vardır  
Kimi gecenin zifiri karanlığında koşar,  
Kimi güneşi önüne sersen susar  
Kimi toprak gibidir tutarsın, atarsın da.  
Kimi su gibidir avuçlayıp sıkamazsın  
Her ayrılığın bir acısı vardır  
Kimi hissetmez gülüp de geçer,  
Kimi gülmeyi unuttur hayata küser  
Her ayrılığın bir acısı vardır elbet  
Kimi yalandır kimi gerçek  
Kimi yedisinde başlar, yetmişinde biter  
Kimini başlayınca tenesir temizler.

# BAZEN



Bazen de yollar ayrılır güzelim,  
Tıpkı düşünceler gibi  
Esasen her düşünce de bir yol değil midir hayatta?  
Yanlış da olsa yol gidenin değil midir sonra?  
Bazen de gözler ayrılır güzelim,  
Tıpkı gece ile gündüzün ayrılması gibi  
Günde iki kere de olsa  
Göz kapanınca insan hiç gelemes mi akla?  
Bazen de yürekler ayrılır güzelim,  
Hani o hiç ayrılmayacağız diye söz veren  
Göz göze yeminle sarılan yürekler  
O gibiler diyorum hepsi de gittiler?  
Bazen de kelimeler ayrılır güzelim,  
Terk etmek, gitmek neyse de  
Ayrılık neden bitişik  
Kelime ayrılamamış daha bizde mi yoksa eksik?  
Ayrılık diyorum güzelim,  
Ben üç noktayı bile iki tane koyarım,  
İkinci araya girmesin diye  
Göz diyorum, göze ateş etti bir kere

# Marmara Depremi

17 AĞUSTOS 1999

DEGER

Ankara'dan İzmir'e kadar geniş bir alanda hissedilen ve "asrın felaketi" olarak tanımlanan 17 Ağustos Marmara Depremi, Kocaeli, Düzce, Sakarya, İstanbul ve Yalova'da büyük yıkıma neden oldu

17 AĞUSTOS 1999

Gölcük 03:02 / 45 saniye

17.480 KİŞİ HAYATINI KAYBETTİ



**YIKILAN**  
bina sayısı

**66 BİN 441 EV**

**10 BİN 901 İŞ YERİ**

**HASAR GÖREN**  
bina sayısı

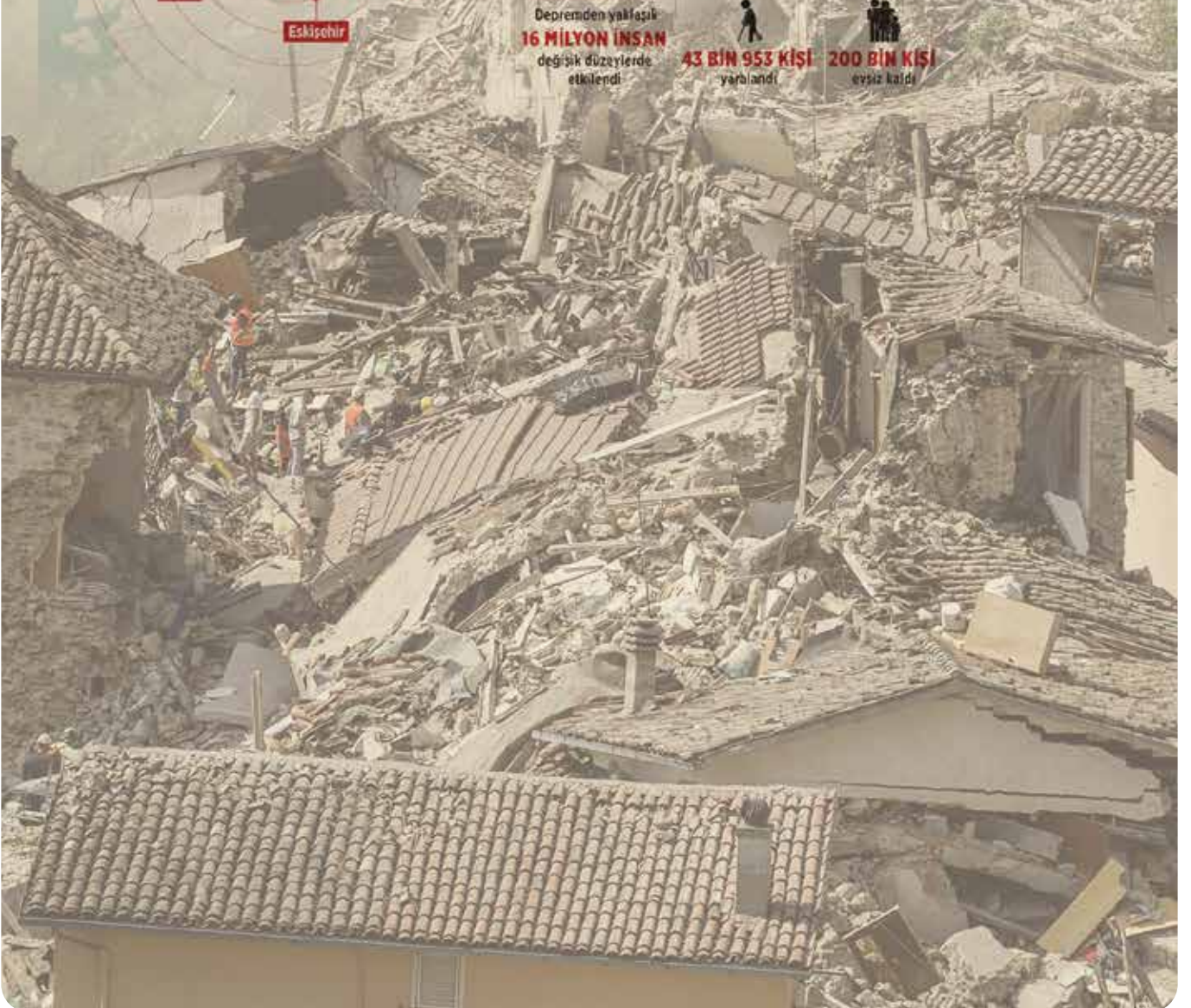
**285 BİN 211 EV**

**42 BİN 902 İŞ YERİ**

Depremden yaklaşık  
**16 MİLYON İNSAN**  
değişik düzeylerde  
etkilendi

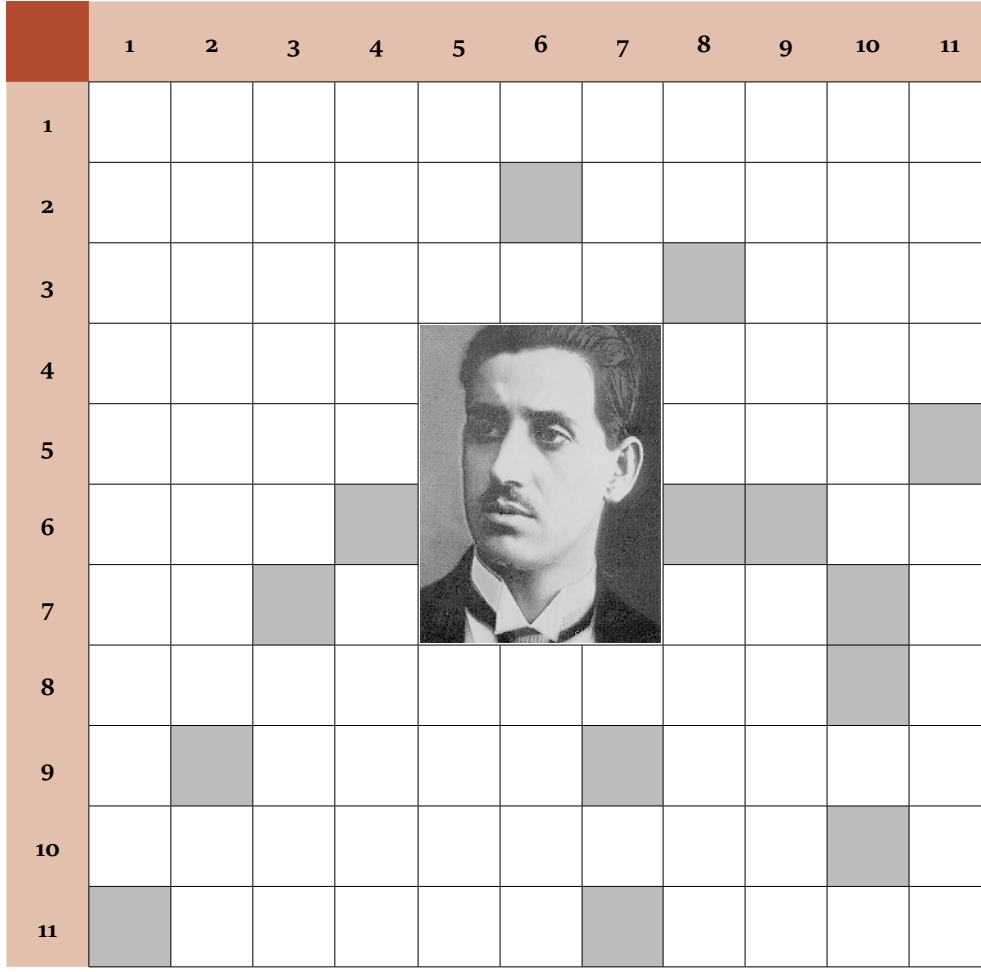
**43 BİN 953 KİŞİ**  
yaralandı

**200 BİN KİŞİ**  
evsiz kaldı





## KARE BULMACA



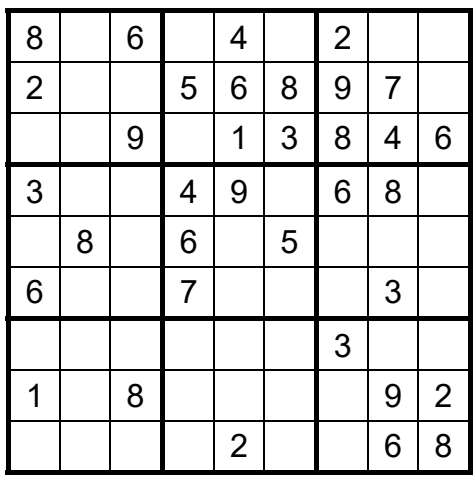
### SOLDAN SAĞA

- 1- İzmir'de düşmana ilk kurşunu sıkan kahramanımız.
- 2- Kardeş ülke vatandaş - Ruhsal yaşam enerjisi anlamına gelen Japon tekniği.
- 3- Arapçada bir harf - Kirli, pasaklı.
- 4- İnanç - Olan, o anda anlamında sözcük.
- 5- Derman, çare - Yap İşlet Devret modelinin kısaltması.
- 6- Eski bir uygarlık - Köpek.
- 7- Yabancı - Baryumun simgesi.
- 8- Obeliks.
- 9- Türkmen çadırı - Para birimimiz.
- 10- Nörolojik bir hastalık.
- 11- Bir kadın ismi - Külhanbeyi nidası

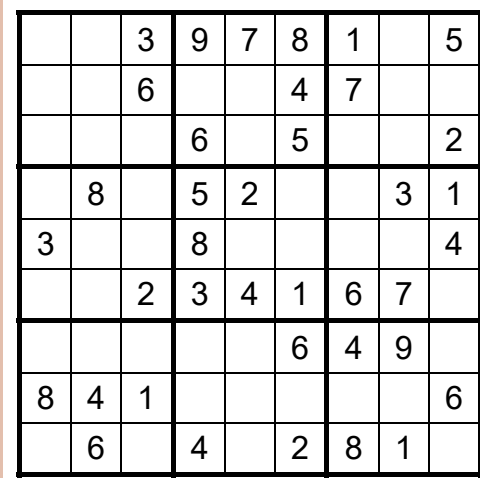
### YUKARIDAN AŞAĞI

- 1- "Adivar" soyadlı Vatan Şairimiz.
- 2- Güçlü, kuvvetli- Anadolu Ajansı.
- 3- Kutsal- Tenis oyun alanı.
- 4- Boğa güreşi alanı- Nebat.
- 5- Afrika'nın en uzun nehri- Din ve devlet işlerini birbirinden ayıran.
- 6- İnce ve sivri uçlu dikiş aracı.
- 7- 10 TL'nin üzerinde fotoğrafı bulunan, "Cahit" isimli matematikçimiz.
- 8- Helyumun simgesi- Bir seslenme ünlemi- Kauçuktan yapılmış basit bir çocuk oyuncuğu.
- 9- Üflemeli bir çalgı- Bildik, tanıdık.
- 10- Öğle ile akşam arasındaki vakit.
- 11- Kur'an-ı Kerim'de bir sure- Seki.

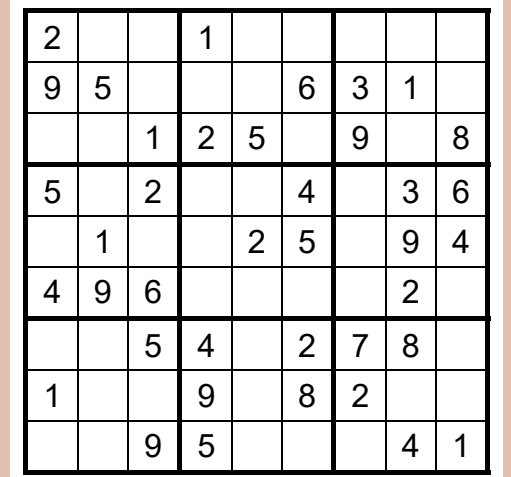
## SUDOKU



Kolay



Orta

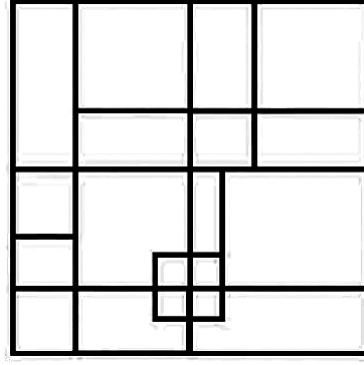


Zor

# Bulmaca

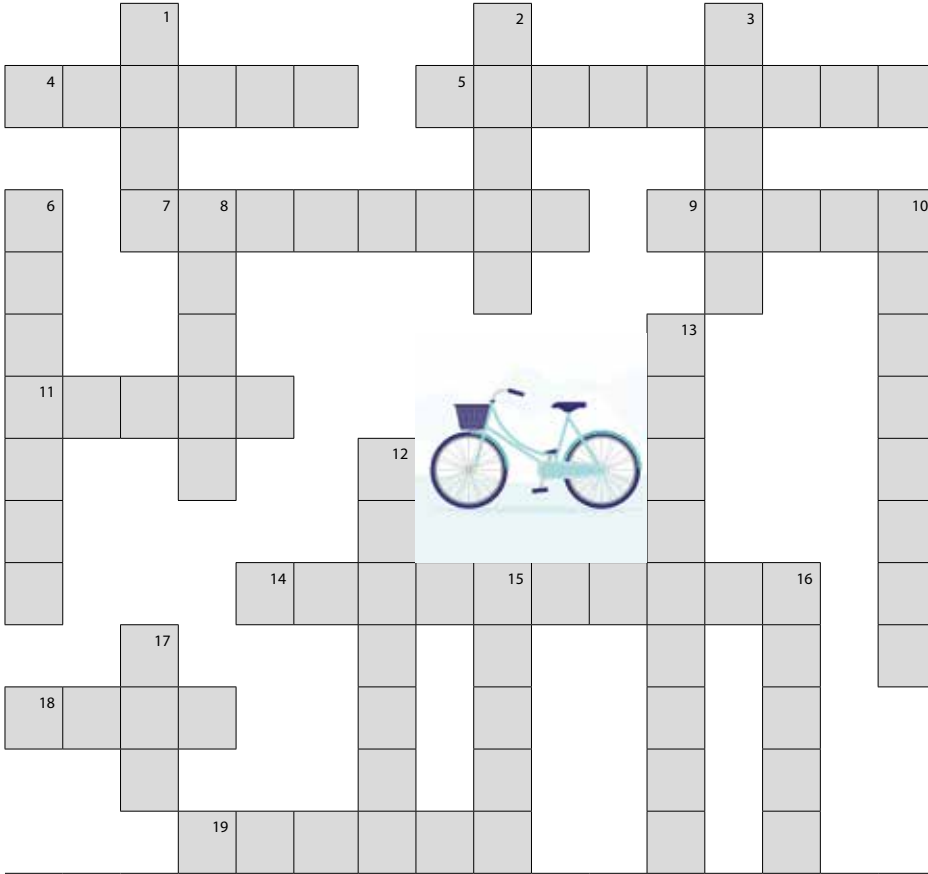
## MANTIK BULMACA

- 1 Anenizin erkek kardeşinin tek yeğeninin babasının kayınvalidesinin kocasının tek kızı sizin neyiniz olur?



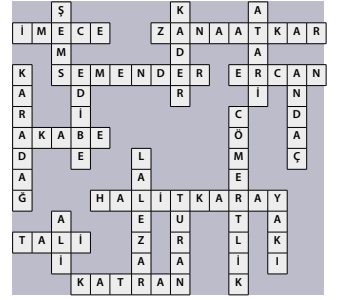
- 2 Yandaki şekilde kaç kare vardır?

## SARMAL BULMACA



1. Avrupa'da yaşayan bir halk.
2. Faydalı, yararlı anlamında bir isim.
3. Misafire sunulan.
4. Kusursuz, sağlam, doğru anlamlarında bir isim.
5. Gelecekte olacak anlamında Osmanlıca bir sözcük.
6. Kanuni Sultan Süleyman'ın mahlası.
7. Osmanlıca bisiklet.
8. Uçsuz bucaksız, çok geniş.
9. Yazma aracı.
10. Eski, kullanılmış, ikinci el anlamında Osmanlıca bir sözcük.
11. Bir meyve.
12. Karakış.
13. Hoş, güzel, narın ve ince kişi.
14. Osmanlıca tren.
15. Cümleyi bitirmekte kullanılan işaret.
16. Bir edebi eser türü.
17. İngiliz uzunluk ölçüsü.
18. Fatih Sultan Mehmet'in mahlası.
19. Şehzade sancaklarından biri.

## HAZİRAN AYI ÇÖZÜMLERİ



	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Y	A	H	Y	A	K	E	M	A	L	
2	U	Z	A	Y	O	L	U	A	S		
3	N	A	M	A	R	A	S	H	E		
4	U	M	R	E				K	İ	E	V
5	S	E	U	L				A	Z	Y	E
6	E	T	N	A				T	A	C	
7	M		S						R	E	
8	R	E	S	T	O	R	A	S	Y	O	N
9	E	L	T	İ	İ	L	E	U	M		
10	M	A	K	İ	N	E	V	A	N		
11	H	A	R	M	E	V	L	A	N	A	

8	3	6	9	4	7	2	5	1	1
2	1	4	5	6	8	9	7	3	
5	7	9	2	1	3	8	4	6	
3	5	1	4	9	2	6	8	7	
4	8	7	6	3	5	1	2	9	
6	9	2	7	8	1	4	3	5	
9	2	5	8	7	6	3	1	4	
1	6	8	3	5	4	7	9	2	
7	4	3	1	2	9	5	6	8	

4	2	3	9	7	8	1	6	5	
1	5	6	2	3	4	7	8	9	
9	7	8	6	1	5	3	4	2	
6	8	4	5	2	7	9	3	1	
3	1	7	8	6	9	5	2	4	
5	9	2	3	4	1	6	7	8	
2	3	5	1	8	6	4	9	7	
8	4	1	7	9	3	2	5	6	
7	6	9	4	5	2	8	1	3	

2	6	8	1	3	9	4	7	5	
9	5	7	8	4	6	3	1	2	
3	4	1	2	5	7	9	6	8	
5	8	2	7	9	4	1	3	6	
7	1	3	6	2	5	8	9	4	
4	9	6	3	8	1	5	2	7	
6	3	5	4	1	2	7	8	9	
1	7	4	9	6	8	2	5	3	
8	2	9	5	7	3	6	4	1	

- MANTIK BULMACA CEVAPLARI
1. Araba park alanı numarası 87 dir.
  2. Murat > Ahmet > Kaan > Rıdvan
  3. Polis, yangın söndürmez.

# Malazgirt Zaferi

DEĞER

26 AĞUSTOS 1071



Horasan Meliki Çağrı Bey'in son eşinden dünyaya gelen ve amcası Tuğrul Bey'in yerine 27 Nisan 1064'te Büyük Selçuklu Devleti'nin ikinci hükümdarı olan **SULTAN MUHAMMED ALPARSLAN**, 42 yaşında elde ettiği büyük başarıyla dünya tarihinin geleceğine yön verdi

**Sultan Muhammed Alparslan, Halep kuşatmasındayken** Diyojen'in harekete geçtiğini haber alınca Saniurfa, Diyarbakır, Bitlis, Tatvan ve Ahlat üzerinden Malazgirt'e geçerek savaş hazırlıklarına başladı

Halep

Elazığ

Mus

MALAZGIRT

Van

Bitlis

50 km

Saniurfa

Diyarbakır

Sultan Alparslan 26 Ağustos 1071'de Bizans ordusuyla Malazgirt Ovası'nda karşılaştı

**Romen Diyojen** komutasındaki Bizans ordusu **50 BİN**

Selçuklu Hükümdarı **Sultan Alparslan**'in ordusu **25 BİN**

Malazgirt Savaşı **Turan taktığının en iyi uygulandığı savaş** olarak tarihteki yerini aldı

**Bizans 105 yıl** boyunca Selçuklulara karşı çıkacak gücü bulamadı

**Türklerin Anadolu'ya yerleşmesi** ve kök salmasının temelinde Malazgirt Zaferi yer alıyor

## TURAN TAKTIĞI NEDİR?

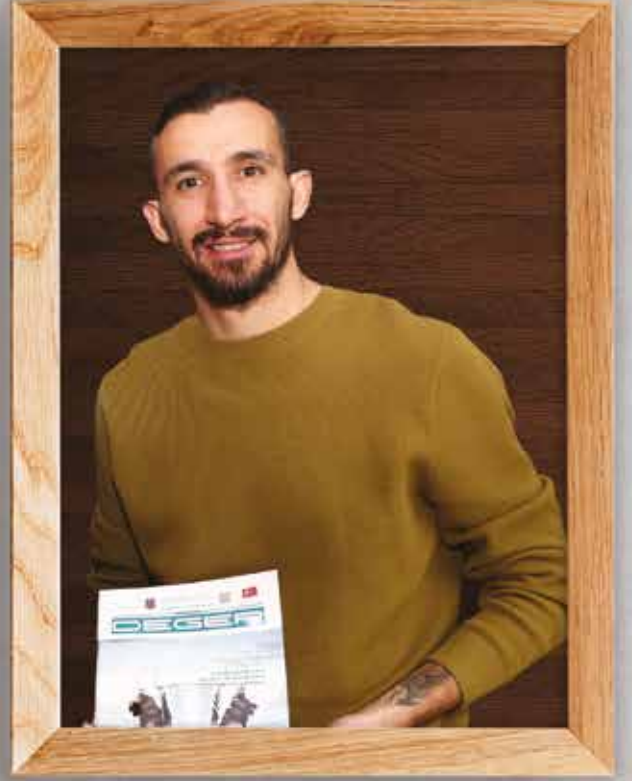
'Hilal Taktiği' veya 'Turan Taktiği' Türk devletleri tarafından uygulanan savaş taktiğidir

Turan taktiğinde ordu sağdan, soldan ve ortadan ayrılır. Ortadaki birlik korkar gibi kaçarken düşman ordusu istenilen yere çekildiği zaman geri döner ve ilerlemeye başlar, sol ve sağ tarafta bulunan birlikler de harekete geçerek hilal şeklinde düşman kısıtılır

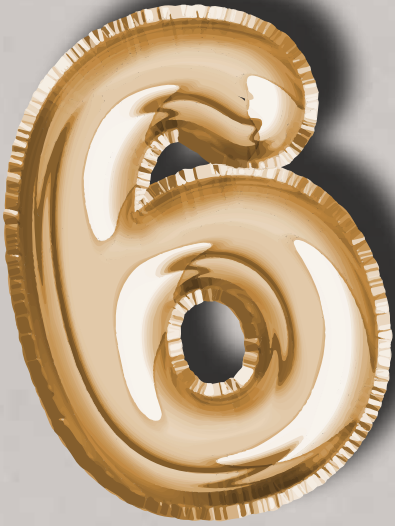


DEĞER

www.cte.adalet.gov.tr



DEĞER



*yaşında*

## Değer Dergimiz TURKCELL DERGİLİK'te

Değer dergisi, ulusal dergiler arasına girerek Turkcell Dergilik uygulamasında yerini aldı. Bütün operatörlerden dergilik uygulamasını ücretsiz yükleyerek dergimizi okuyabilir, kaydedebilir, paylaşabilirsiniz.



9 772687 365604